

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PSIHOLOGIJO

Erika Žagar

**VELJAVNOST ASTROLOŠKIH INDIKATORJEV PSIHIČNEGA
BLAGOSTANJA**

DIPLOMSKO DELO

Mentor: red. prof. dr. Janek Musek

Ljubljana, 2010

*V spomin Viktorju Gerkmanu,
s hvaležnostjo*

Povzetek

Namen diplomskega dela je bil raziskati morebitno povezanost med konstruktom psihičnega blagostanja in astrološkimi indikatorji, razbranimi iz posameznikove rojstne karte (horoskopa), ki so v vsebinskem in intenzitetnem smislu sorodni konstrukt psihičnega blagostanja. Ključno je bilo vprašanje veljavnosti astroloških indikatorjev kot mere psihičnega blagostanja. 135 udeležencev je posredovalo natančne rojstne podatke, potrebne za izdelavo rojstne karte ter izpolnilo naslednje vprašalnike: Panas (Vprašalnik pozitivne in negativne emocionalnosti; Watson, Clark in Tellegen, 1988), SWLS (Lestvica zadovoljstva z življenjem; Diener idr., 1985), PWBS (Lestvice psihološkega blagostanja; Ryff, 1989) in BFI (Vprašalnik petih velikih faktorjev; John, Donahue in Kentle, 1991). Za vsakega udeleženca je bila izdelana rojstna karta, katere indikatorji psihičnega blagostanja so bili točkovani po posebej izdelanem ključu. Rezultati niso pokazali nobene statistično pomembne povezave med astrološko mero psihičnega blagostanja ter rezultati psiholoških vprašalnikov. Vse korelacije, razen ene, so bile skorajda nične. Le korelacija med pozitivnim afektom in astrološko mero, ki se bliža statistični pomembnosti ($r=-,14$, $p=0,11$), nakazuje možnost zelo majhne povezanosti med astrološko in psihološko mero psihičnega blagostanja, vendar bi bilo potrebno za zanesljive zaključke ta del raziskave replicirati na veliko večjem vzorcu. V tem trenutku lahko zaključim, da rojstna karta (horoskop) ni veljaven pokazatelj psihičnega blagostanja kot zavestnega – introspektivnega stanja. To pa ne indicira nobenih zaključkov glede veljavnosti astrologije kot fenomena.

Ključne besede: psihično blagostanje, astrologija, rojstna karta, horoskop, astrološki indikatorji

Abstract

The purpose of this dissertation was to explore a possible association between the construct of psychological well-being and astrological indicators, read from individual's birth charts, which are in the contents and intensity sense akin to the construct of psychological well-being. The key question was the reliability of astrological indicators as a measurement of psychological well-being. 135 participants gave their exact birth data, needed to make their birth charts and filled in the following questionnaires: Panas (Positive Affect Negative Affect Scale; Watson, Clark and Tellegen, 1988), SWLS (Satisfaction with Life Scale; Diener and others, 1985), PWBS (Psychological Well-Being Scales; Ryff, 1989) and BFI (The Big Five Inventory; John, Donahue in Kentle, 1991). For every participant the birth chart was made, which indicators of psychological well-being were pointed and added together by a specially designed key. The results showed no statistically significant correlation between the astrological measurement of psychological well-being and psychological questionnaires. All the correlations, except one, were almost zero. Only the correlation between positive emotions and astrological measurement is approaching statistical significance ($r=-,14$, $p=0,11$) and indicating the possibility of a very small association between the astrological and the psychological measurement of psychological well-being, but would need to be replicated on a much larger sample for reliable conclusions to be made. The conclusion at this moment is, that the birth chart (horoscope) is not a reliable indicator of psychological well-being as a conscious-introspective condition. This does not in any way indicate conclusions about the reliability of astrology as a phenomenon.

Key words: psychological well-being, astrology, birth chart, horoscope, astrological indicators

Kazalo

1. Uvod	7
2. Teoretična izhodišča	9
2.1 Psihično blagostanje	9
2.1.1 Teoretske razlage subjektivnega blagostanja	15
2.1.2 Merjenje subjektivnega blagostanja	17
2.2 Astrološko ocenjevanje osebnostnih lastnosti in duševne dinamike	19
2.2.1 Opredelitev astrologije	19
2.2.2 Individualno – generalno astrološko ocenjevanje	21
2.3 Dosedanje raziskave astroloških hipotez s področja natalne astrologije	31
2.3.1 Raziskave nebesnih teles v okviru dnevnega cikla	31
2.3.2 Raziskave nebesnih teles v okviru zodiakalnih znamenj	33
2.3.3 Raziskave aspektov	35
2.3.4 Celostne študije	36
2.3.5 Študije časovnih dvojčkov	36
2.3.6 Raziskave sodobnejših konceptov	37
3. Izpeljava problema in raziskovalnih vprašanj	40
3.1 Astrološki indikatorji psihičnega blagostanja	48
4. Metoda	56
4.1 Udeleženci	56
4.2 Pripomočki	57
4.3 Postopek	63
5. Rezultati	66
6. Interpretacija in razprava	72

7. Viri	85
8. Priloga	92

1. Uvod

Znano je, da psihologi pri diagnosticiranju in ocenjevanju osebnosti v precejšnji meri, poleg objektiviziranih pristopov kot so testi in vprašalniki, uporabljajo tudi razne projekcijske in druge manj objektivne metode, čeprav so le te glede merskih karakteristik bistveno šibkejše od strogo objektiviziranih pristopov. Bucik (1997, po Lubin, Larsen in Matarazzo, 1984), navaja, da v ZDA psihologi med dvanajstimi najbolj uporabljanimi diagnostičnimi pripomočki uporabljajo šest takih, ki so projekcijske tehnike. Nekateri psihologi in psihoterapevti, npr. Gerkman (1991), Greene (1976, 1996, 1987, 1988), Sasportas (1987, 1988), Arroyo (2005), Meyer, (1981, 1988) se poslužujejo pri svojem delu astroloških analiz osebnosti, precejšnjo popularnost pa uživajo tudi grafološke analize. To dejstvo kaže, da v prostoru aplikativne psihologije obstaja potreba pa bolj celovitem in poglobljenem pristopu pri proučevanju človekove duševnosti ter potreba po vpogledu v dinamični in ne zgolj strukturni vidik osebnosti. Osebnostni vprašalniki so v tem pogledu površinski in površni, saj merijo zgolj strukturni vidik osebnosti, v tem kontekstu pa zelo splošne introspektivne vidike osebnosti. Redukcija številnih značajskih nijans oz. umestitev le teh v okvire znanstveno generiranih osebnostnih dimenzij in konstruktov je zelo praktična, hkrati pa zanemarljivo zelo individualne osebnostne lastnosti. Osebnostni vprašalniki slonijo na samoocenjevanju, ki pa je lahko podvrženo specifičnemu razumevanju postavk, pristranskemu in izkrivljenemu zaznavanju sebe, številnim obrambnim mehanizmom ali pa celo hotenemu neiskrenemu odgovarjanju. Ob tem se pojavljajo še specifični odgovorni slogi in individualni kriteriji pri ocenjevanju samega sebe. Med vprašanjem ali trditvijo postavljeno v osebnostnem vprašalniku in pa odgovorom posameznika zeva velika črna luknja, o dogajanju v njeni notranjosti pa vemo premalo. Edino kar nam zagotovo nudijo osebnostni vprašalniki je groba informacija o tem, kako ocenjevana oseba na zavestni ravni vidi sama sebe, nikakor pa to nujno ne pomeni, da je oseba takšna tudi v resnici.

Človekova osebnost je preplet najrazličnejših prvin, ki niso zgolj statična struktura, temveč delujejo v medsebojnih interakcijah in tako tvorijo dinamične procese, ki sprožajo specifični motivacijski zagon, specifično miselno, čustveno in obrambno naravnost posameznika, povzročajo notranje razklanosti in ženejo posameznika včasih v nerazumljiva početja. Vsaka struktura kot taka - sama nima velikega pomena, razumemo jo lahko zares le v odnosu do drugih struktur, to je v kontekstu duševne celote. Na posameznikove vedenjske vzorce

pogosto vplivajo nezavedne silnice, s čimer se izraziteje ukvarjajo analitični psihoterapevti; misli, čustva in motivacijski procesi pa so že na zavestni ravni medsebojno tesno prepleteni in soodvisni.

Ob navedenem se postavlja vprašanje: Ali je moč, kljub vsem razlikam med neznanstvenimi in znanstvenimi pristopi k ocenjevanju osebnosti, med obema pristopoma najti kakšno empirično - izmerljivo povezanost? Raziskave v tej smeri lahko, po mojem mnenju, bolj eksplicitno pojasnijo in opredelijo naravo znanstvenih in neznanstvenih pristopov ter tudi vidike veljavnosti neznanstvenih pristopov.

Tematika pričujočega diplomskega dela posega na to področje. Loteva se raziskovanja morebitne povezanosti med osebnostnimi lastnostmi ugotovljenimi z določenimi psihološkimi vprašalniki in pa določenimi astrološkimi indikatorji, razbranimi v rojstnih kartah udeležencev raziskave; konkretnije med konstruktom psihičnega blagostanja in astrološkimi indikatorji, ki bi v vsebinskem in kvantitativnem smislu lahko nakazovali na opredeljeni konstrukti psihičnega blagostanja. Drugače rečeno: gre za raziskovanje veljavnosti določenih astroloških indikatorjev kot pokazateljev psihičnega blagostanja kot zavestnega introspektivnega stanja. Tema je nova in je do sedaj še nisem zasledila v astrološko-psiholoških študijah.

Preučevana astrološka simbolika, v okviru pričujoče študije, se nanaša na tradicijo zahodne natalne astrologije, ki uporablja tropski zodiak in katere temelje je opredelil Ptolomey okrog leta 140 n. š..

2. Teoretična izhodišča

Za razumevanje morebitne povezanosti ali nepovezanosti med različnimi spremenljivkami je nujno sprva natančno opredeliti fenomene, ki so predmet nekega raziskovanja. V ta namen bom najprej skušala izčrpno opredeliti konstrukt psihičnega blagostanja, kot ga razume psihologija, nato pa še pojem astrologije in pa horoskopa, to je rojstne karte.

2.1 Psihično blagostanje

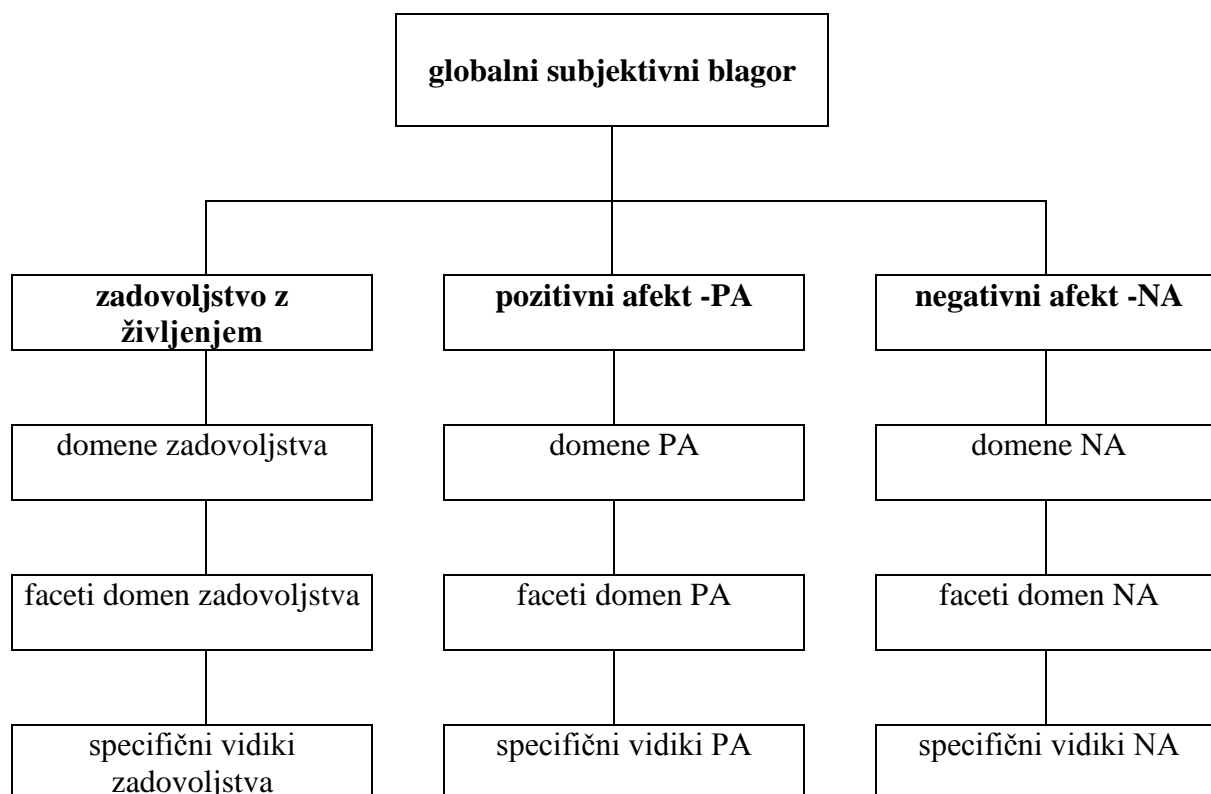
V zadnjih dveh desetletjih se je psihologija začela v večji meri osredotočati na proučevanje konstruktov kot: psihično zdravje, zadovoljstvo, subjektivno blagostanje, optimizem, sreča, upanje, preplavitev itd.; zaradi tega govorimo o pozitivni psihologiji kot novejšem trendu psihologije. Pred tem so se psihologi v večji meri ukvarjali s patološkimi vidiki človekove osebnosti. Področje pozitivne psihologije skušamo danes opredeliti, ne zgolj kot odsotnost psihičnih motenj, ampak kot prisotnost pozitivnih individualnih spremenljivk. Musek (2005b) šteje med najpomembnejše naslednje modele pozitivne psihologije:

- model subjektivnega (emocionalnega) blagostanja (dobro počutje, zadovoljstvo z življenjem)
- model pozitivnega afekta
- model optimizma
- model sreče oz. srečnosti
- model zanosa
- model upanja
- model dobrega življenja.

Musek (2005a) navaja, da velja model subjektivnega blagostanja za nekakšno paradigmatško področje znotraj pozitivne psihologije. Model zajema osrednjo in globalno spremenljivko dobrega počutja in življenjskega zadovoljstva (»subjective well-being«), vključuje pa več posameznih vidikov in komponent. Subjektivno blagostanje pomeni posameznikovo vrednotenje lastnega življenja, oceno tega kako pozitivno oz. negativno doživlja lastno življenje (Diener, 1984, 2000, v Musek 2005a). Subjektivno blagostanje tako predstavlja

posameznikovo vrednotenje lastnega življenja, vključuje pa tudi srečo, prijetne emocije ter odsotnost neprijetnih razpoloženj in emocij. Konkretneje se ta model nanaša na dimenzije: zadovoljstvo z življenjem, pozitivni afekt in negativni afekt. Zadovoljstvo z življenjem je kognitivna dimenzija subjektivnega blagostanja, pozitivni in negativni afekt pa sta emocionalni dimenziji subjektivnega blagostanja. Kognitivni vidik subjektivnega blagostanja se nanaša na posameznikovo globalno oceno kvalitete svojega življenja glede na osebne kriterije, emocionalni vidik pa na doživljanje čustev sreče in veselja.

Ljudje ocenjujemo in vrednotimo svoje življenje tako, da lahko dajemo posplošene sodbe o njem, naše sodbe se lahko nanašajo na čustveni odnos do življenjskega dogajanja, lahko pa se nanašajo tudi na pomembne dogodke in področja našega življenja (npr. delo, kariera, družina itd.). Vse tri najpomembnejše komponente subjektivnega blagostanja lahko razdelimo še dalje na njihove subkomponente, najprej domene in nato facete (Diener, Suh in Oishi, 1997, v Musek 2005a). Zadovoljstvo z življenjem sestavljajo posamezne domene zadovoljstva, npr. zadovoljstvo s partnerjem, zakonom, prijatelji itd.. Pozitivni afekt vključuje pozitivne emocije in stanja, npr. veselje, sreča, ponos ipd.; negativni afekt pa negativne, npr. žalost, strah, jeza, krivda itd. Konstrukt subjektivnega blagostanja lahko torej prikažemo kot hierarhično strukturo, ki zajema štiri nivoje: globalno subjektivno blagostanje, glavne komponente, subkomponente (domene in facete) in na koncu specifične vidike subjektivnega blagostanja. Shematično lahko ponazorimo hierarhični model subjektivnega blagostanja na sledeč način (po Musek, 2005a,b):

Slika 1
Hierarhična struktura subjektivnega blagostanja

Naše ocene subjektivnega blagostanja so odvisne od preteklih izkušenj, od trenutnih stanj in od pričakovanj v bodočnosti (Musek, 2005a). Diener, Suh in Oishi (1997, v Musek, 2005a) opozarjajo, da so globalne ocene subjektivnega blagostanja oblikujejo predvsem na podlagi izkušenj in pričakovanj, da so pa do neke mere odvisne tudi od aktualnih subjektivnih doživljanj. V tem smislu bi torej lahko tudi na področju subjektivnega blagostanja razlikovali med stanjskim (aktualnim) in permanentnim (poteznim) subjektivnim blagostanjem. Znano je tudi, da je subjektivno blagostanje dosti bolj odvisno od pogostosti pozitivnih emocij in občutij kot pa od intenzivnosti le teh, ljudje pa smo v povprečju prej zadovoljni kot nezadovoljni s svojim življenjem (po Musek, 2005b).

Na psihično blagostanje vpliva veliko dejavnikov. Lahko jih uvrstimo med dejavnike osebnostnih lastnosti, s katerimi so povezani genetski in okoljski dejavniki, pa tudi med širše dejavnike kot so kulturni, socioekonomski in pa demografski dejavniki.

Temeljne dimenzije osebnosti so presenetljivo močno povezane s psihičnim blagostanjem in zdravjem. Ekstravertnost in nevroticizem sodita po izsledkih večjega števila raziskav med najboljše napovedovalce subjektivnega blagostanja (Musek, 2005a,b). To velja za vse komponente subjektivnega blagostanja: pozitivni afekt, negativni afekt in zadovoljstvo z življenjem (Musek, 2005b). Večja stopnja negativnega afekta in nižja stopnja zadovoljstva z življenjem oz. srečnosti sodijo po Eysencku (1952, 1967, 1970, 1991; v Musek in Avsec, 2002, Musek, 2005a,b) med osnovne subdimenzije nevroticizma, ekstravertnost pa naj bi bila z subjektivnim blagostanjem pozitivno povezana (po Diener, Sansvik, Pavot in Fujita, 1992; Magnus, Diener, Fujita in Pavot, 1993; Lucas, Diener, Shao in Suh, 1998; Pavot, Diener, Fujita, 1990; v Musek in Avsec, 2002, Musek, 2005a). Znotraj nevroticizma lahko govorimo o temeljnih komponentah, ki se nanašajo na depresivnost, anksioznost in obsesivno-kompulzivne tendence; znotraj ekstravertnosti pa najdemo temeljni komponenti: družabnost in pozitivni afekt (po Musek, 2005b). Schimmack in Oishi (2002, v Musek, 2005a,b) sta poskušala natančneje opredeliti katere subdimenzije ekstravertnosti in nevroticizma v okviru modela velikih pet so najbolj povezane s subjektivnim blagrom. Po njunih ugotovitvah se subjektivni blagor resnično robustno povezuje z eno subdimenzijo ekstravertnosti, to je s pozitivnim afektom in z eno subdimenzijo nevroticizma, to je z depresivnostjo. Depresija naj bi torej bistveno bolj kot druge negativne emocije vplivala na subjektivni blagor oziroma zadovoljstvo.

Po McCrae in Costa (1991, v Musek, 2005a) naj bi bili vsaj štirje veliki faktorji povezani s kakovostjo življenja in življenjskim zadovoljstvom. Osebe, ki so najbolj zadovoljne z življenjem in srečne, imajo višje vrednosti pri ekstravertnosti in nižje pri nevroticizmu, nekoliko bolj pa se nagibajo tudi k vestnosti in prijetnosti. Kot se je pokazalo, le odprtost naj ne bi bila povezana z občutji zadovoljstva v življenju. Odprte osebe kažejo le nekoliko več emocij – tako pozitivnih kot negativnih (po Musek, 2005b). Za vse te pomembne dimenzije osebnosti vemo, da so pod močnim vplivom genetskih faktorjev. Jang in sodelavci (1998, v Musek 2005a,b) so ugotovili za trideset subdimenzij petih velikih faktorjev koeficiente dednosti med 0,3 in 0,5.

Glede razlik med spoloma kaže raziskava Herringerja (1998, v Musek 2005a), da je pri moških pomemben prediktor zadovoljstva z življenjem asertivnost, pri ženskah pa pozitivna emocionalnost, kar je skladno s spolnimi stereotipi, ki veljajo v družbi.

Musek in Avsec (2002) navajata (po Myers, 1992; Myers in Diener, 1995), da starost, spol, izobrazba, rasne razlike, starševstvo in telesna privlačnost ne vplivajo veliko na subjektivni blagor; subjektivni blagor pa naj bi bil nekoliko višji pri poročenih (Diener, Suh, Lucas in Smith, 1999; Lee, Seccombe in Shehan, 1991; v Musek in Avsec 2002), pri osebah z višjimi prihodki (Diener, 2000; Diener in Biswas-Diener, 2000; Diener in Oishi, 2000; v Musek in Avsec, 2002) ter pri osebah z globljim verskim prepričanjem (Ellison, 1991; Myers, 1992; Myers in Diener, 1995; Pollner, 1989; v Musek in Avsec, 2002). V vseh teh primerih ne gre za prav velike razlike. Za demografske dejavnike lahko torej ugotovimo, da nimajo opaznejšega vpliva na subjektivno blagostanje. Velik vpliv na subjektivni blagor imajo medosebni odnosi, zlasti družinski odnosi in odnosi s prijatelji (Musek in Avsec, 2002). Tudi inteligentnost in njene komponente ne kažejo velike povezanosti s subjektivnim blagostanjem. Raziskovalni izsledki govorijo o šibki zvezi ali celo odsotnosti korelacije (po Diener, 1984; Emmons in Diener, 1985, v Musek 2005a).

Lahko se vprašamo ali so ljudje bolj srečni in zadovoljni zato, ker dejansko doživljajo več pozitivnih dogodkov, ali pa so srečni in zadovoljni ljudje tisti, ki življenjske dogodke raje vidijo kot bolj pozitivne. Musek (2005a, po Lyubomirsky in Ross, 1996 ter Seidlitz in Diener, 1993) navaja, da raziskave kažejo, da je res oboje. Osebe z višjo stopnjo subjektivnega blagostanja res doživljajo več stvari, ki so v dani kulturi bolj zaželeni, obenem pa tudi v večji meri ocenjujejo nevtralne in ambivalentne dogodke kot pozitivne.

Med pomembne znake psihičnega počutja, zdravja in prilagojenosti sodita samopodoba in samospoštovanje (Musek, 2005a). To naj bi predvsem veljalo za pripadnike individualističnih kultur, kjer so posamezniki bolj kot na kolektivno vpetost osredotočeni na lastni jaz in samorazvoj. Raziskave v zahodnih kulturah so res pokazale, da je samospoštovanje dokaj močno povezano z zadovoljstvom v življenju. Diener in Diener (1995, v Musek, 2005a) sta ugotovila pomembno povezanost ($r=0,53$) med stopnjo individualizma v posamezni državi in stopnjo korelacije med subjektivnim zadovoljstvom v življenju in samospoštovanjem. Bolj ko je neka družba individualistična, večja je povezanost med subjektivnim blagostanjem in samospoštovanjem. Samospoštovanje se torej povezuje z subjektivnim blagostanjem predvsem v individualističnih kulturah, ne pa tudi v kolektivističnih.

Musek in Avsec (2002) navajata, da kaže primerjava subjektivnega blagostanja (avtorja v originalnem članku uporabljata izraz subjektivni blagor) v individualističnih in

kolektivističnih kulturah, da je globalno subjektivno blagostanje višje pri pripadnikih individualističnih kultur, vključujoč tudi višjo stopnjo zakonskega zadovoljstva (po Diener in Diener, 1995; Diener, Suh in Oishi, 1997), kar je, kot avtorja pravita, nenavadno glede na to, da je v teh kulturah več ločitev in samomorov kot v kolektivističnih kulturah. Diener, Suh in Oishi (1997, v Musek in Avsec, 2002) domnevajo, da je višja internalna atribucija lahko dejavnik, ki povečuje tako vpliv pozitivnih kot negativnih izkušenj in tako povzroča na eni strani višje ocene subjektivnega blagostanja, na drugi pa bolj negativne reakcije pri posameznikih, ki imajo nižje subjektivno blagostanje. Medkulturne razlike v subjektivnem blagostanju so lahko tudi posledica dejstva, da se emocije in emocionalna stanja različno ocenjujejo v različnih kulturah (Diener, 1995, v Musek in Avsec, 2002). Kitajci, Japonci in Korejci npr. menijo, da so negativne emocije prav tako dobre kot pozitivne (vsaj v moralno vrednostnem smislu), zadovoljstvo in sreča pa se ne ocenujeta tako visoko (Musek in Avsec, 2002). Kwan, Bond in Singelis (1997, v Musek in Avsec, 2002) so znotraj medkulturne perspektive ugotavljali povezanost različnih prediktorjev subjektivnega občutka zadovoljstva. Njihova raziskava je potrdila, da predstavlja v individualističnih kulturah oziroma analogno na individualni ravni pri posameznikih z neodvisnim jazom samospoštovanje glavni prediktor zadovoljstva, medtem ko je v kolektivističnih kulturah oziroma pri posameznikih s soodvisnim jazom glavni prediktor zadovoljstva harmonija v medosebnih odnosih.

Na psihično blagostanje je potrebno pogledati tudi z vidika posameznikovih ciljev in vrednot. Motivacijski cilji in vrednote so pomemben del psihološkega konteksta, ki vpliva na subjektivno blagostanje (Musek, 2005a). Občutje, da delujemo v skladu z vrednotami in dosegamo cilje, pozitivno vpliva na subjektivno blagostanje. Dobro počutje, zadovoljstvo in sreča prav gotovo ne temeljijo zgolj na hedonskih načelih in na uživanju. Za večino ljudi pomeni biti srečen delovati za pomembne cilje in vrednote (Musek, 2005a). Ljudje torej še zdaleč ne gledamo le za kratkoročnimi užitki in zadovoljstvi, ampak smo se marsikdaj le temu pripravljene odpovedati z namenom doseganja dolgoročnejših ciljev. Raziskave celo kažejo, da so osebe z izrazito materialistično usmerjenostjo in pretirano težnjo po denarju med tistimi z nižjim subjektivnim blagostanjem (Diener in Biswas-Diener, 2000; Diener in Lucas, 2000; Diener in Oishi, 2000; Diener in sod., 1992; Ryff, 1989, v Musek, 2005a)

Obilica podatkov kaže na pozitivno korelacijo subjektivnega blagostanja s prilagojenostjo, uspešnostjo in psihičnim zdravjem, povezave subjektivnega blagostanja s telesnim zdravjem in telesno privlačnostjo pa niso prav posebno izrazite (Musek, 2005a). To vodi v ugotovitev,

da je psihično blagostanje odvisno od številnih dejavnikov, tako da lahko verjetno določeni ugodni dejavniki pozitivno kompenzirajo druge neugodne dejavnike. Večina podatkov tudi kaže, da ne moremo govoriti o psihičnem zdravju, če ga ne spremljata dobro počutje in zadovoljstvo z življenjem. Subjektivno blagostanje je že po definiciji eden izmed najpomembnejših kriterijev psihološke prilagojenosti, torej psihičnega zdravja v najširšem pomenu besede (po Musek, 2005b). Musek in Avsec (2002) pa v povezavi s tem poudarjata, da je subjektivni blagor pomemben kriterij psihičnega zdravja, vsekakor pa ne edini.

2. 1.1 Teoretske razlage subjektivnega blagostanja

Raziskave psihičnega blagostanja kažejo tako genetske kot okoljske dejavnike, ki oblikujejo psihično blagostanje. O genetskem vplivu na subjektivno blagostanje lahko sklepamo tudi na podlagi raziskav, ki so dognale velik delež dednosti temeljnih dimenzij osebnosti (npr. Jang in sodelavci, 1998, v Musek 2005a,b; Loehlin, 1992; Tellegen, Lykken, Bouchard in dr., 1988; v Zupančič, 2004), le te pa so povezane s psihičnim blagostanjem (predvsem ekstravertnost in nevroticizem). Na to lahko sklepamo tudi iz raziskav enojajčnih dvojčkov. Ena od teh raziskav je ugotovila, da je raven srečnosti bistveno bolj izenačena pri enojajčnih dvojčkih, ki odraščajo ločeno, kot pri dvojajčnih dvojčkih, ki odraščajo skupaj, podobno pa kažejo tudi druge študije dvojčkov in pa posvojitvene študije (Lykken in Tellegen, 1996; Tellegen, Lykken, Bouchard, Wilcox, Segal in Rich, 1988, v Musek, 2005a).

V grobem lahko razdelimo teorije subjektivnega blagostanja v dve skupini. V prvo skupino sodijo teorije, ki razlagajo subjektivno blagostanje z genetskimi in temeljnimi motivacijskimi dejavniki, v drugo skupino pa teorije, ki opozarjajo na vplive izkušenj in socialnega okolja (kontekstne teorije). V tej drugi skupini so zlasti pomembne tri teorije: teorija ravni adaptacije, teorija socialnega primerjanja in telična teorija (po Musek, 2005b).

Med motivacijske teorije štejemo Maslowo teorijo potreb. Maslow (v Musek, 2003, 2005a,b) razlaga človekovo motivacijo z zadovoljevanjem potreb, razvrščenih v hierarhične stopnje. Človek mora, da je lahko zadovoljen, zadovoljiti vse te potrebe – od najnižjih pa do najvišje; od fizioloških potreb, preko potrebe po varnosti, potrebe po pripadnosti in ljubezni, potrebe po ugledu pa vse do potrebe po samoaktualizaciji. Najvišja od teh stopenj je torej človekova

potreba po samoaktualizaciji, za njeno udejanjanje pa morajo biti zadovoljene vse predhodne nižje potrebe.

Frankl za razliko od Maslowa (v Musek, 2005a,b) meni, da je pomembnejši pogoj za človekovo srečo kot samoaktualiziranost občutek življenjskega smisla. Ljudje so lahko po Franklu srečni tudi če nimajo zadovoljenih nižjih potreb v hierarhiji potreb, ali če celo trpijo, če le občutijo smiselnost življenja.

Kontekstne teorije skušajo uspešneje razlagati tudi stabilnost oz. spremembe in variacije v subjektivnem blagostanju. Kot smo že videli, imajo demografski in zunanji dejavniki – spol, starost, izobrazba, zdravje, telesna privlačnost ipd. majhen vpliv na subjektivno blagostanje. Vzrok za to bi lahko bil (kot razlaga Musek, 2005a) v t. i. habituaciji na okoliščine. Na vpliv habituacije pri zaznavanju in presojanju dražljajev je opozoril že Helson (1964, v Musek 2005a) v svoji znani Teoriji adaptacijske ravni. Po tej teoriji so naše ocene dražljajev odvisne od prostorskega in časovnega konteksta dražljajev. Nekatero raziskavo (Musek, 1991; Musek in Polič, 1971, v Musek 2005a) kažejo, da bi lahko zakonitosti adaptacije in habituacije veljale tudi na drugih kognitivnih področjih. Raziskave res kažejo, da npr. po velikih dogodkih, ki nas razveselijo, občutek zadovoljstva lahko bistveno upade (v Musek, 2005a), podobno habituiranje pa velja tudi za zdravstvene spremembe (Okun in George, 1984, v Musek 2005a) in za telesno privlačnost (Diener, Wolsic in Fujita, 1995, v Musek 2005a). Na spremenjene življenjske okoliščine najprej močneje reagiramo, toda postopno se vrnemo k svoji temeljni značajski izraženosti blagostanja. Življenjskih dogodkov torej ne ocenjujemo po njihovi dejanski, temveč po njihovi kontekstualni vrednosti. Tudi če vplivajo na spremembo psihičnega blagostanja, se posameznikovo blagostanje čez čas vrne na temeljni nivo, značilen za njegovo osebnostno strukturo. To sta ugotovila Headley in Wearing (1989, v Musek, 2005a) in označujeta opisani mehanizem kot »dinamično ravnovesje«. Verjetna se zdi predpostavka, da je temeljni nivo subjektivnega blagostanja določen z genetskimi programi in razlikami v temeljnih osebnostnih in temperamentnih dimenzijah, ob tem pa na ta nivo vplivajo izkušnje in življenjski dogodki, ga do neke mere spreminjajo, a potem se posamezniki zaradi habituacije po pravilu vračajo na temeljni nivo (Musek, 2005b).

Habituacija zmanjšuje spreminjanje subjektivnega blagostanja, vendar ga ne izničuje. O tem priča dejstvo, da se vendarle pojavljajo pomembne razlike v subjektivnem blagostanju (čeprav

manjše od prvotnih pričakovanj) glede na stopnjo gospodarske razvitosti, prihodka, demokratičnih razmer v družbi itd. (Diener, Suh in Oshi, 1977, v Musek 2005a).

Telične teorije subjektivnega blagostanja so v nasprotju s hedonističnimi pogledi. Subjektivno blagostanje se v kontekstu teh teorij povezuje z izpolnjevanjem ciljev, ki se nanašajo na pomembna vrednotna področja (po Emmons, 1996; Ryan in sod., 1996, v Musek 2005a). V tem kontekstu je sprejemljivo, da nam mnogokrat naša delovanja kratkoročno ne povzročajo zadovoljstva in pozitivnih občutij, dolgoročno pa so lahko podlaga zadovoljstvu, če so v skladu z zaželenimi cilji in vrednotami. Tako ljudje z visokim subjektivnim blagostanjem ocenjujejo svoje cilje kot pomembnejše in bolj verjetno se jim zdi, da jih bodo dosegli (Emmons, 1986, v Musek, 2005a,b), ljudje z nižjim subjektivnim blagostanjem pa zaznavajo svoje cilje kot medsebojno bolj konfliktno (Emmons in King, 1988, v Musek, 2005a,b). Brunstein (1993, v Musek, 2005a) navaja na podlagi svoje longitudinalne raziskave, da zaznavanje napredka pri doseganju ciljev povzroča pozitivne spremembe v subjektivnem blagostanju, enak učinek pa ima tudi višja stopnja zavzetosti in angažiranosti pri doseganju ciljev.

2. 1. 2 Merjenje subjektivnega blagostanja

Merjenje dimenzij subjektivnega blagostanja obsega v prvi vrsti mere pozitivnega in negativnega afekta ter zadovoljstva z življenjem. To so, kot je bilo rečeno, tudi tri temeljne dimenzije subjektivnega blagostanja. V slovenskem prostoru uporabljamo za mero pozitivnega in negativnega afekta Vprašalnik pozitivne in negativne emocionalnosti – PANAS (Watson, Clark in Tellegen, 1988). Lestvica meri neodvisni dimenziji pozitivnega in negativnega čustvovanja. Kognitivno dimenzijo psihičnega blagostanja meri Lestvica zadovoljstva z življenjem SWLS (Diener idr., 1985). SWLS (Satisfaction With Life Scale) meri globalno kognitivno oceno posameznika o njegovem življenju ter poda celostno oceno posameznikovega zadovoljstva z življenjem.

Avtorica Ryff (1989) pa je skušala definirati temeljne dimenzije subjektivnega blagostanja (psychological well-being) znotraj širšega teoretičnega koncepta, saj meni, da obstoječe formulacije zanemarjajo pomembne aspekte pozitivnega psihološkega delovanja, s tem, da se osredotočajo predvsem na pozitivni in negativni afekt ter na zadovoljstvo z življenjem.

Oblikovala je vprašalnik (PWBS – Psychological Well – Being Scales) z šestimi lestvicami, ki po njenem mnenju obsegajo vse bistvene značilnosti psihičnega blagostanja. Te lestvice so: Avtonomnost, Obvladovanje okolja, Osebnostna rast, Življenjski smisel, Pozitivni medosebni odnosi in Sprejemanje sebe. Omenjene lestvice pomembno pozitivno korelirajo z življenjskim zadovoljstvom, občutkom sreče, samospoštovanjem, internalnostjo in moralnostjo ter pomembno negativno z depresivnostjo, zato jih lahko uvrstimo med pomembne indikatorje psihičnega blagostanja. Ryff (1989) je v svoji raziskavi ugotovila več depresije, manj smiselnosti življenja in osebnostne rasti pri starejših. Našla je tudi nekaj razlik med spoloma in sicer ženske so kazale nekoliko več depresivnosti, več pozitivnih medosebnih odnosov ter višjo osebnostno rast.

Poleg samoocenjevalnih vprašalnikov se uporabljajo še naslednje mere psihičnega blagostanja (po Musek, 2005b):

- ocene partnerjev, ožjih sorodnikov, prijateljev in znancev;
- agregacija samoocen v časovnih vzorcih;
- memoriranje prijetnih, pozitivnih dogodkov;
- razgovori in druge kvalitativne metode;
- biološke metode (indikatorji možganske frontalne asimetrije, facialna elektromiografija, raven kortizola v slini, merjenje očesnih reakcij idr.)

Samoocenjevalne lestvice, ki merijo komponente subjektivnega blagostanja, pomembno korelirajo med seboj, raziskovalci pa ugotavljajo pomembne povezave tudi z drugimi merami za ocenjevanje subjektivnega blagostanja (Musek, 2005b).

2.2 Astrološko ocenjevanje osebnostnih lastnosti in duševne dinamike

Eden od pristopov, ki po izkušnjah nekaterih svetovalcev in tudi psihologov omogočajo celovitejši, kompleksnejši in pa dinamski vpogled v človekovo osebnost in s tem seveda tudi v posameznikove vedenjske vzorce, je interpretacija astrološke simbolike v okviru posameznikove rojstne karte, to je horoskopa. Le ta sodi v domeno t. i. natalne astrologije. Zvrsti klasične astrologije so sicer: *mundana*, *natalna*, *horarna* in pa *elektivna* astrologija. Mundana astrologija se ukvarja z značilnostmi ter razvojnimi trendi narodov, držav, politike; natalna astrologija raziskuje značaj in usodo posameznikov; horarna astrologija skuša s pomočjo interpretacije karte, ki je zrisana za trenutek, ko se porodi neko vprašanje, odgovoriti na to vprašanje; s pomočjo elektivne astrologije pa skušajo astrologi izbrati najbolj ustrezen čas za pomembne življenjske dogodke. Omenimo lahko še *meteorološko* astrologijo, ki proučuje povezanost položaja nebesnih teles z vremenskimi spremembami in naravnimi nesrečami.

2.2.1 Opredelitev astrologije

Astrologijo kot celoto bi lahko opredelila kot vedo, ki išče povezave, to je korelacije, med položajem nebesnih teles in manifestnimi specifikami manjših sistemov na Zemlji. Andrijić (1994) opredeljuje astrologijo kot vedo, ki proučuje odnose med gibanjem in položaji nebesnih teles ter življenjem na Zemlji. Po njenem astrologija uči, da v celotnem kozmosu obstajajo neke zakonitosti, ki so posledica simetrije in skladnosti.

Zgornje definicije so izrazito splošne in s tem nejasne ter odpirajo več vprašanj kot pa jih pojasnjujejo. Gerkman (1991), za razliko, navaja, da je temeljno vprašanje astrologije sledeče: Ali obstaja v zgradbi stvarnosti temelj za to, da je manjše ali večje celote znotraj nje mogoče prevesti na podobne strukturne elemente, katerih razvojna časovna dinamika bi sledila podobnim ritmom, ki so značilni za gibanje premičnic, Lune in Sonca na nebu. Vsaka celota ima enako simbolno strukturo kakršno ima Sončni sistem, kot makrokozmični okvir našega skupnega bivanja. Tako je simbolika izpeljana iz prostorsko-časovnih značilnosti Sončnega sistema mera in prispodoba obnašanja vseh manjših sistemov, ki jih lahko opazujemo na Zemlji. Iz zgornjih definicij lahko razberemo, da je povezanost med Sončnim sistemom in

manjšimi sistemi na Zemlji tako strukturna, kot časovna ter, da ima simbolno konotacijo. Vendar, simbolno konotacijo česa?

Rudhyar (1991) trdi, da je astrologija algebra življenja, s tem pa ima v mislih, da astrologija tako kot algebra (veja matematike) operira z abstraktnimi simboličnimi elementi, ki pa v astrologiji simbolizirajo univerzalne življenjske kvalitete. Tako kot je algebra sama zase povsem abstraktna in brezpomenska, tako je astrološka simbolika neaplicirana v konkretni pojavnosti brezpredmetna. Gerkman (v Öhlschleger, 1999) pravi, da je astrologija najsplošnejša veda o dinamiki temeljnih sil, ki poganjajo evolucijo življenjskih oblik na snovni, na čustveni in na miselni ravni, pa tudi na ravni intuitivno dojemljivih idealov. Na življenjske silnice in na njihovo dinamično skladnjo gleda skozi arhetipe, torej skozi najsplošnejše in zato precej abstraktne predstave o osnovnih življenjskih funkcijah. Astrologija se potemtakem poslužuje tistih osnovnih funkcijskih simbolov, ki omogočajo razumevanje prenosa dinamskih vzorcev z ene ravni pojavnosti na drugo, pa najsi gre za vzročni vpliv ali sinhronost dogajanja. Meyer (1981) v povezavi s tem govori o dvanajstih temeljnih kozmičnih principih.

Iz zgornjih definicij je razvidno, da sončni sistem s svojimi elementi v kontekstu prostora in časa simbolizira strukturo in dinamiko temeljnih življenjskih silnic – arhetipov, ki so vsebovani v vsakem manjšem sistemu na Zemlji.

Astrologijo bi zato z vidika njenega simbolnega pomena opredelila kot: vedo o temeljnih idejnih silnicah – to je arhetipskih pravzorcih, ki v različnih posamičnih entitetah v časovnih ciklikih težijo k mnogovrstnim manifestacijam, realizaciji, razvoju in ubranemu medsebojnemu sozvočju. Astrologija predstavlja integralen sistem opredelitve, kategorizacije in medsebojnih relacij vseh obstoječih posamičnosti. Njen jezik je arhetipski in zato vseobsegajoč. Kot taka je zato lahko aplicirana v vseh zgodovinskih in kulturnih okoliščinah.

Če formuliram bolj pragmatično definicijo astrologije, potem je astrologija veda, katere temeljne predpostavke so:

1. *Strukturna enakost Sončnega sistema (makrokozmosa) in vseh manjših sistemov na Zemlji (mikrokozmosov) na ravni simbolnega pomena nebesnih teles.*
2. *Časovna sinhronost (sočasnost) specifične konstelacije elementov Sončnega sistema (makrokozmosa) in (potencialnega) enakega specifičnega kvalitativnega izraza*

manjših sistemov (mikrokozmosov) na ravni simbolnega pomena nebesnih teles. Gre za t. i. »duh časa odtisnjen« v ob »rojstvu« posamične entitete, v posamično entiteto, prav tako pa v vsakem obstoječem trenutku v vsako posamično entiteto.

3. *Iz strukturne specifikacije manjših sistemov (mikrokozmosov) izhajajoč časovno specifičen kvalitativen izraz le teh, katerega okvir je trenutna specifična konstelacija elementov Sončnega sistema (makrokozmosa) na ravni simbolnega pomena nebesnih teles. Gre ta interakcijo med »duhom časa« in pa posamičnimi sistemi tekom časovnega toka oz. časovnih ciklusov.*

V okviru natalne astrologije (ki je predmet pričujoče raziskave) obstajajo na področju astrološkega ocenjevanja osebnostnih lastnosti in duševne ter medosebne dinamike trije temeljni pristopi. Te bi opredelila kot:

- Individualno – generalno astrološko ocenjevanje
- Individualno – situacijsko astrološko ocenjevanje in
- Partnersko oz. odnosno ocenjevanje (sinastrija)

Za namene pričujočega diplomskega dela bo zadoščalo poznavanje in razumevanje prvega pristopa.

2.2.2 Individualno – generalno astrološko ocenjevanje

Na tem mestu bom skušala natančneje pojasniti simbolni pomen horoskopa. To je nujno potrebno za nadaljnje razumevanje izpeljave problema, raziskovalnih vprašanj in pa rezultatov raziskave. Ker pa v astrološki literaturi praktično nikjer ni moč najti splošne definicije simbolike horoskopa, se bom v tem delu bolj malo zanašala na citate drugih avtorjev. Simboliko horoskopa bom skušala izpeljati iz nekaterih temeljnih premis, ki sem jih podala pri definiranju astrologije ter znanja, ki ga imam o astrologiji. Vse to bom na določenih mestih skušala povezati s psihološkimi spoznanji. Moj pristop k razlagi horoskopa, bo v okviru tega diplomskega dela, z vidika širših metafizičnih filozofsko-astroloških konceptov seveda nekoliko zožen, saj bi bila zares celovita – v širše okvire tematike življenja in stvarnosti vpeta razlaga horoskopa na tem mestu preobširna in tudi nepotrebna.

Prvi pristop natalne astrologije se nanaša na interpretacijo posameznikove rojstne karte. Natalna karta, rojstna karta ali tudi horoskop je slika položaja nebesnih teles v trenutku rojstva nekega posameznika, vidna iz kraja tega rojstva. Ta slika ima za astrologa določen simbolni pomen, ki ga le ta tolmači. Iz rojstne karte lahko razbere nagnjenost k določenim osebnostnim lastnostim in vedenjskim vzorcem pri dotičnem posamezniku. Vendar pa tolmačenje rojstne karte nikakor ni enoznačen proces, vzrok za to pa je specifika astrološke simbolike, ki je, kot že omenjeno, arhetipska.

Razumevanje pojma arhetip je zato ključno za razumevanje astrološke simbolike. Na tem mestu ga bom pojasnila. Arhetip je po Jungu (2006) težnja, da se oblikujejo različne upodobitve enega in istega motiva – reprezentacije, ki se lahko v podrobnostih sicer izredno razlikujejo, a pri tem ohranijo skupen osnovni vzorec. Arhetipi so zato prvobitne podobe. Na drugem mestu pravi Jung (Jung, 1995), da pojem arhetipa, ki je neizogibni korelat ideje o kolektivnem nezavednem, pomeni navzočnost določenih oblik v psihi, ki so povsod prisotne in razširjene. Arhetipi so nekakšne predeksistentne oblike in so vsebine kolektivnega nezavednega. Predstavljajo nezavedno vsebino, ki se na način ozaveščanja in percepiranja spreminja in sicer v smislu ustrezne individualne zavesti, znotraj katere se pojavlja. Zavest (ego) se po Jungu formira iz vsebin kolektivnega nezavednega ter v procesu t. i. individuacije vsebine kolektivnega nezavednega integrira v zavest. O naravi arhetipov pravi Jung (Jung, 1995) še, da arhetipskih predstav ne gre zamenjevati z arhetipom na sebi. Arhetipske predstave so na številne načine variirane podobe, ki nakazujejo neko na sebi nepredstavljivo temeljno formo.

Arhetip je po Gerkmanu (1991) nekakšna predbivajoča, za duševnost značilna energijska matrica, ki kot magnet veže nase vse duševne elemente, ki so mu pomensko sorodni. Arhetip predstavlja pravzorec doživljajskih in vedenjskih odzivov. Njegovi vplivi se pojavljajo na mnogih duševnih ravneh, prilagaja se najrazličnejšim pojavnim oblikam, toda v vsaki preobleki ohranja enak vzorec. Temeljni arhetipski matrici, gestaltu, ustreza tako na tisoče vsebin, ki jih arhetip hrani s svojo življenjsko močjo.

Vendar, o arhetipih ni prvi govoril Jung. Jung sam pravi (Jung, 1995), da je Archetypus razlagajoči opis platonskega pojma ideje* (*prevod avtorice). Platon (v Reale, 2002) je torej že davno v preteklosti govoril o nekakšnih arhetipskih prvinah, ki jih v slovenskem jeziku pojmujeemo z nekoliko nerodnim prevodom ideje. Platonove ideje označujejo metafizično

strukturo oziroma samo bistvo stvari, ki je neumrljive narave. Osnovne značilnosti Platonovih ideje so sledeče (po Reale, 2002): umljivost (ideja je predmet uma in jo more dojeti samo um); breztelesnost (ideja pripada razsežnosti, ki je popolnoma drugačna od telesnega čutnega sveta); ideje so bivajoče v polnem pomenu besede (ideje so bivajoče, ki zares je); nespremenljivost (ideje so odtegnjene vsakršnemu spreminjanju, tudi nastajanju in propadanju); za-sebnost (ideje so v sebi in za sebe ali absolutno objektivne) in enost (vsaka ideja je enost, združujoča množstvo stvari, ki jo sprejema v delež).

Medtem ko Jung obravnava arhetipe predvsem kot prvine kolektivnega nezavednega in s tem gradnike zavesti, njemu podobno pa opredeljuje arhetipe tudi Gerkman, pa je potrebno poudariti, da arhetipski vzorci v kontekstu astrologije niso zgolj idejni gradniki psihičnega, pač pa vseh pojavov stvarnosti. Psihična raven v smislu značajske in osebnostne lastnosti ima ustrezen arhetipski korelat oz. nekakšno zrcalno podobo ne samo v določenih vedenjskih vzorcih, ampak tudi življenjskih pojavih, dogodkih, predmetih, stvaritvah, fizičnem počutju, torej v najrazličnejših materialnih in vidnih manifestacijah. Vsi pojavi stvarnosti so s tega vidika zgolj različni vidiki istih idejnih temeljev. Brez tovrstnega razumevanja arhetipske narave astrološke simbolike namreč ni mogoča integrativna in celovita narava astrologije kot vede.

Da bo tematika bolj razumljiva navajam, na tem mestu manifestne oblike dveh temeljnih arhetipskih vzorcev, ki jih simbolizirata v astrologiji planeta Uran in Neptun in ki sta kot taka dva primera izmed dvanajstih temeljnih astroloških simbolov. Iz arhetipske zasnove izhajajoči pojmi in pojavi si sledijo kot po nekakšni asociativni mreži in so zato z logičnega vidika sorodni.

Arhetip Urana: svoboda, emancipacija, bratstvo, enakost, altruizem, vsepovezanost, napredek, razvoj, prihodnost, elektrika, hitrost, računalništvo, vesoljni polet, neodvisnost, nevezanost, odmaknjenost, distanciranost, drugačnost, shizoidnost, avtizem, psihoza, originalnost, uporništvost, permissivnost, marginalnost, disocialnost, ekcentričnost, norost, divjanje, trans, ekstatično norenje, divje razbijaštvo, revolucija, utopija, šokirati, provocirati, nemir, živčnost, kolerični izbruh, razsvetljenje, ekstaza, eureka, iluminacija, nenadni intuitivni uvid, genijalni um, astrologija, potres, strela, sunek, tik, krč, epilepsija, nenaden preobrat, presenečenje, nepričakovano, ekstremni šport, hiperaktivnost, promiskuitetnost, avanturizem, neustaljenost, nezakoreninjenost, magičnost, kozmičnost, eksotičnost, zvezdnik, filmski igralec,

računalničar, znanstvenik, pilot, jumbojet, suho, hladno, kovinsko, futuristično, nedosegljivo itd.

Arhetip Neptuna: fuzija, poplava, voda, morje, utopitev, razpad, raztopitev, razpršitev, megla, zlitje, simbioza, goba, transcendenca, totalnost, nezavedno, nirvana, blaženost, predaja, meditacija, božansko, ljubezen, čustvenost, občutljivost, senzibilnost, pasivnost, receptivnost, hrepenenje, upanje, požrtvovalnost, empatija, intuicija, nezavedno, jasnovidnost, jasnoslišnost, romantika, umetnost, glasba, iluzije, ideali, odrešenje, Jezus, mesija, mučenec, odrešenje, vera, laž, mazohizem, borderline motnja, spletke, manipulacija, sabotaža, prevara, ilegala, droge, alkohol, omama, fiks, odvisnost, samopozaba, zmedenost, izgubljenost, beg, samota, nered, kaos, vodljivost, sugestibilnost, spanje, sanje, domišljija, film, televizija, samopozaba, histerija, depresija, strah, psihoza, potlačitev, naučena nemoč, morska deklica, nimfa, očaranost, začaranost, zdravnik, medicinska sestra, psiholog, vlažno, toplo, globoko, brezmejno itd.

Večina arhetipov v svojih manifestnih oblikah ne nastopa samih, ampak se povezujejo v kompleksne vzorce. Če npr. povežemo oba zgornja arhetipa, lahko dobimo sledeče pojme: *duhovno bratstvo, duhovna revolucija, uporniški zdravnik, avanturizem kot beg, psihološki astrolog, nenadna poplava, revolucionarna vera, ekscentrični alkoholik, divja glasba, vodni ekstremni šport, surfanje, verski upornik, novodobna umetnost, osvobajajoči odrešitelj, svobodni umetnik, nepričakovana manipulacija, zasvojenost s promiskuitetnostjo itd.*

Uporaba izrazov »arhetip Urana in Neptuna« (ali katerega koli drugega nebesnega telesa) je nekoliko površna in poenostavljena. Temeljni arhetipski pravzorci se v okviru astrološke simbolike namreč diferencirajo na tri osnovne ravni:

1. raven zodiakalnih znamenj kot referenčni okvir;
2. raven nebesnih teles, ki v okviru zodiaka predstavljajo temeljne substancialne gradnike ter
3. raven življenjskih področij oz. ontogenetskih razvojnih ciklusov v okviru simbolike t. i. hiš.

Ob tem naj omenim še raven obdobj, ki se nanašajo na t. i. precesijo enakonočij in predstavljajo različne individualizacijske poudarke skozi daljša zgodovinska obdobja.

Opisana diferenciacija je ključna za razumevanje praktično neomejene izrazne mnogoterosti horoskopa oz. neomejenih kombinacij temeljnih astroloških prvin. Kombiniranje nebesnih teles v zodiakalnih znamenjih in na življenjskih področjih (hiše) nam namreč nudi kar 144 (12 krat 12) možnih kombinacij za vsako nebesno telo v zodiakalnih znamenjih in astroloških hišah. Vse to pa se še dodatno diferencira preko analize specifičnih aspektnih odnosov (kotov med nebesnimi telesi vidnih z geocentričnega izhodišča) med posamičnimi nebesnimi telesi, analizo vladarjev hiš, dispozitorjev nebesnih teles, midpointnih povezav in pa potencialne uporabe drugih arbitrarnih točk, kot so arabske točke, lunine zanke ali celo asteroidov in zvezd stalnic. Omenjena specifika astrološkega sistema tako zmore opisati tudi »neznatne« individualne značajske in druge nianse ter posebnosti vsakega posameznika in to z več ali manj zgolj 12 temeljnimi prvinami, ki jih na različnih ravneh in medsebojnih relacijah kombinira na vse možne načine med seboj. Vsaka rojstna karta je zato povsem individualna, kot je vsaka osebnost edinstvena in neponovljiva.

Razumevanje opisane specifike astrološke simbolike je eden od nujnih pogojev za razumevanje korelacijskega vzporejanja dveh tako zelo različnih ocenjevalnih inštrumentov človekove osebnosti kot sta osebnostni vprašalnik in rojstna karta.

Izhajajoč iz razlage pojma arhetip, bi opredelila horoskop na sledeč način:

Horoskop je instrument katerega upodobljena specifika položajev nebesnih teles, v trenutku rojstva, predstavlja specifično konstrukcijo temeljnih arhetipsko-kozmičnih pravzorcev, ki v prvi vrsti simbolizirajo vrsto in velikost razvojno-izkustvene napetosti dotičnega posameznika v danem življenju.

Horoskop je zato po Gerkmanu (1991) »izhodiščna slika«. V njem je moč videti specifične strukturne in manifestne vidike osebnosti v specifični medsebojni dinamični konstelaciji, kar seveda simbolizirajo nebesna telesa znotraj referenčnega okvira t. i. zodiakalnega pasu in pa dnevnega cikla t. i. hiš. Vsak posameznik je edinstven in poseben in tako so pri vsakem posamezniku povezani na specifičen in edinstven način temeljni gradniki stvarnosti. Napetosti v posamezniku, sprožene iz te dinamične strukture predstavljajo razvojni potencial, ki žene posameznika tekom življenja preko dekompenzatornih in nadkompenzatornih izrazov k vse bolj harmoniziranemu in uravnovešenemu izrazu njegovih osebnostnih prvin. Človekova osebnost je celostni vzorec relativno trajnih značilnosti, kot pravi Musek (2005a,b), ki pa

tekem življenja težijo k bolj in bolj kvalitetnemu in uravnoveženemu izrazu, v kolikor posameznik tekem življenja resignirajoče ne podleže izkrivljenim izrazom teh istih lastnih osebnostnih potencialov.

Horoskop je »karmično-dharmična slika« kot pravi Rudhyar (1972), je »latentna in manifestna slika«, je »fenotip« in »genotip«, kot pravi Gerkman (1991) in je »notranja in zunanja slika«, saj je usoda posameznika vedno odraz njegove osebnosti; vsi ti vidiki pa se med seboj prepletajo. Horoskop je »slika« ega – osebnega in zavestnega dela osebnosti ter tudi kolektivnih in transpersonalnih vidikov osebnosti; je »slika« izkustvene želje; je »slika« identifikacijske ujetosti; iz njegove simbolike pa lahko sklepamo h katerim obrambnim in kompenzatornim mehanizmom se zna posameznik v stiski zateči. Ravni razumevanja horoskopa je zato več. Temeljne ravni bi opredelila kot:

- Strukturna raven

V horoskopu so v okviru astrološke simbolike zapisani temeljni strukturni, to je substancialni gradniki osebnosti. Te lahko razumemo kot različne psihične funkcije (npr. ego, superego, id; kognicija, motivacija, čustva, instinktivni, nagonski in animalni vidiki, transcendentni, transpersonalni in duhovni vidiki). Na tej ravni se ugotavlja analitični vidik osebnosti tako na nivoju kvalitete temeljnih gradnikov osebnosti kot na nivoju izraza strukturnih vidikov na različnih življenjskih področjih. Ti temeljni gradniki se lahko povezujejo v specifične tipe osebnosti, kot se osebnostne lastnosti ugotovljene z osebnostnimi vprašalniki lahko povezujejo v značilne tipološke kombinacije.

- Dinamična raven

Strukturne vidike osebnosti (psihične funkcije) se na ravni dinamične analize obravnava v medsebojnih relacijah. Analiza je na tej ravni zato celostna. Medsebojne relacije v strukturi namreč pomembno obarvajo izraz posamičnih delov osebnosti, tako kot je zaznavanje slike (gestalta) odvisno, ne zgolj od posamičnih elementov slike, pač pa tudi od njihovih medsebojnih relacij. Dinamična raven astrološke analize odločilno in pomembno vpliva na manifestni izraz osebnostnih lastnosti na različnih življenjskih področjih in lahko kot taka zelo modificira osebnostne značilnosti, ki jih razberemo v strukturni analizi. Na tej ravni ugotavljamo nezavedne vzorce ter dekompenzatorne in nadkompenzatorne dinamične procese. Razbiramo kolikšen del horoskopskega potenciala je ozaveščen in aktualiziran oz. v katerih življenjskih obdobjih so bili različni vidiki

horoskopa bolj v ospredju. Ugotavljamo potencialno zanikanje nekaterih vidikov sebe in neuravnoteženo poudarjanje drugih osebnostnih plati. Za zanesljive zaključke so v tem pogledu nujne povratne informacije analizirane osebe oz. živ stik z analizirano osebo.

- Karmična raven

Karmični vidik analize se navezuje na dinamični in pa strukturni vidik. Vse tri ravni se namreč prepletajo. Išče globlje zakoreninjene vzroke, izhajajoče iz preteklih inkarnacij, za razlago in razumevanje posameznikove osebnosti in njenega vedenja, to je osebnostne dinamike. Na tej ravni pride najbolj do izraza intuitivni vidik analize in zato je kot taka - karmična raven analize zelo delikatna za ugotavljanje in lahko podvržena številnim špekulacijam.

Moči vso kompleksnost človekove pojavnosti in pojavnosti celotne stvarnosti zajeti v enem samem simbolnem sistemu je nedvomno nekaj izjemnega, a hkrati polnega zagat. Astrologija je po eni strani integralen in celovit sistem, ki pa zaradi svoje vseobsegajoče simbolike trpi za veliko nezanesljivost glede natančnejšega in konkretnjšega tolmačenja njene »algebre«. To več kot očitno, med drugim, kažejo tudi številne znanstvene raziskave veljavnosti astroloških hipotez in astroloških napovedovanj prihodnjih dogodkov, ki v večini dajejo negativne rezultate (v nadaljevanju podrobneje).

Astrolog se iz praktično neskončne množice možnih tolmačenj istih arhetipskih konstelacij, brez povratnih informacij analiziranega fenomena, lahko izvleče samo z ugibanjem, izostreno intuicijo ali pa jasnovidnostjo. Na kaj vse velja pomisliti pri tolmačenju posamičnih arhetipskih vzorcev več kot jasno kaže Öhlschleger (1999) v svojem več kot 300 strani dolgem delu, polnem v okviru astrološke simbolike, kategoriziranih pojmov in pojavov tega sveta, ki predstavljajo nekakšna »popredalčkana gesla«.

Navkljub željam in predstavam mnogih horoskop zato ni neposreden prikaz aktualnega stanja dotičnega nosilca, ne omogoča neposreden vpogled v velikost izraženosti osebnostnih lastnosti (kot osebnostni vprašalniki), ne prikazuje konkretnih manifestacij tako na psihični – introspektivni ravni, kot na ravni vedenja in življenjskih okoliščin in ne indicira zanesljivo razberljivih dogodkov v prihodnosti. Vsega tega horoskop ne kaže in to iz razloga, ker je njegova simbolika arhetipska iz česar posledično sledi, da lahko na nivo in način izraza danih strukturnih prvin in dinamičnih silnic, ki jih simbolizira astrološka simbolika, zanesljivo

sklepamo samo v živem stiku z analizirano osebo. Zatorej iz horoskopa ne moremo sklepati na kateri ravni je dinamična napetost v posamezniku že razrešena (ali gre za povsem nezaveščene zavore in blokade, ali gre za (nezaveščene) kompenzatorne dinamične procese ali pa morda že za razrešen, uravnovešen, integriran, spontan in zato sproščen izraz specifičnih osebnostnih prvin. O tem lahko sklepamo samo iz pogovora z analizirano osebo. Horoskop je potencial, katerega razvoj pogojuje vsak nosilec sam – v luči svoje aktualne osebnostne in duhovne zrelosti, kulturnega okolja, spola in pa starosti. Njegov jezik je zato univerzalen. Horoskop je torej nič več kot samo dodatni ocenjevalni in diagnostični pripomoček, ki pa nikakor ne zmora sam samcat nuditi nobenih zanesljivih ocen.

Na osebnostne lastnosti iz rojstne karte torej lahko sklepamo le posredno in nezanesljivo. Vzrok za to pa je tudi dejstvo, da je horoskop kompleksna slika značajskih nians in da zaradi tega težko iz njega ugotavljamo zelo splošne osebnostne karakteristike, kot so ekstravertnost, nevroticizem ipd. Povečini ljudje namreč nismo čisti značajski tipi, ampak kompleksen konglomerat narazličnejših osebnostnih lastnosti. Poleg tega iz horoskopa tudi ne moremo sklepati o moralnih in etičnih vrtilinah posameznika, na kar se npr. lahko navezuje faktor sprejemljivosti. Tudi informacij o velikosti izraženosti osebnostnih lastnosti iz horoskopa ne moremo razbrati. Razvojno izhodišče je, z vidika astrologije namreč, lahko v nizki, srednji ali visoki izraženosti nekega duševnega fenomena, ravno tako pa je lahko želeni razvojni korak (se pravi mera osvoboditve od odtujenih vzorcev oz. integracija arhetipskih pravzorcev na kvalitetnejši ravni) večji ali manjši. Horoskop, kot sem že dejala v uvodni temeljni definiciji, prikazuje jasno (v okviru omejitev svoje simbolike) samo vrsto in velikost razvojno-izkustvenega potenciala, torej samo »vrsto problema« in pa »velikost razvojne napetosti«, kako pa se človek kot tak odziva na lastne izzive pa iz horoskopa ni moč razbrati.

Astrologija »predpostavlja« utelesitev in s tem rojstvo posameznika v trenutku, ki »energijsko« ustreza njegovi »energijski« matrici (njemu samemu) – makrokozmično mora torej ustrezati mikrokozmičnemu. To pomeni, da je vzorec planetnih položajev v simbolnem smislu v nekem trenutku soroden duši, ki se v tem trenutku uteleša. Ta trenutek simbolično zaobjema ne samo značaj posameznika temveč tudi ključne okoliščine, katerim bo posameznik v življenju izpostavljen in ki so v sozvočju z njim in njegovimi potrebami ter karmičnimi obremenitvami. Te okoliščine bodo, zaradi omenjenega »energijskega« sozvočja, sposobne v posamezniku prebuditi njegovo naravo v skladu z njegovimi razvojnimi in izkustvenimi stremljenji in mu omogočiti, da izkusi tisto po čemer hrepeni. Karmična ujetost

duše dušo pripelje samo tja kjer je njen diapazon doživetja in spoznanja zanjo optimalen in smiseln.

Sasportas (1987) v zvezi s tem govori o »vrojenih predstavah« (»inborn images«), ter v povezavi s tem o selektivni pozornosti otroka, ki tekom odraščanja bolj zaznava in srka vase starševske reakcije, ki so skladne z njegovo prirojeno podobo lastnih staršev in pa pristopom do življenja, kot pa tiste, ki s to podobo niso skladne. Gre torej za nekakšno selektivno zaznavanje in tako je za določene vzgojne vplive otrok že genetsko oz. prirojeno bolj dovzeten kot za druge. Prav tako o prirojeni naravi otroka in njegovih prirojelih odzivih na vzgojne pristope govori Praper (1992), ko govori o telesnih in psihičnih konstitucionalnih dejavnikih in v zvezi s tem, o t. i. prirojeni hiper(hipo) senzibilnosti, hiper(hipo) aktivnosti, hiper(hipo)seksualnosti in pa hiper(hipo) agresivnosti. Nevroza zato po njegovem ni posledica zgolj neustreznega vzgojnega okolja, pač pa neugodne interakcije med otrokom in okoljem, ki izziva nenehne nevrotogene reakcije okolja. Oče ego psihologije Heinz Hartmann (v Praper, 1999) zagovarja vrojenost jaza in primarno avtonomijo ega. Ego ima po njegovem lastne dispozicije in se ne razvija iz ida kot je trdil Freud. Tudi Jung (1995) govori podobno, ko pravi, da duša novorojenega otroka ni »tabula rasa« ter, da otrok pride na svet z diferenciranimi, z dednostjo predeterminiranimi in zato individualiziranimi možgani, zato se ne sreča z zunanjimi čutnimi dražljaji kakršnegakoli izvora, ampak s specifičnimi, kar je pogojeno s posebnim lastnim izborom in naravnostjo zaznavanja. Vse te domneve pa dandanes potrjujejo že znanstvene raziskave v okviru vedenjske genetike (v Zupančič, 2004, v nadaljevanju).

Horoskop je s tega vidika »genotip« in »fenotip« osebnosti obenem. »Genotip« je zato ker kaže na specifično naravo posameznika, ki se specifično odziva na vplive okolja, »fenotip« pa zato, kar so v samem horoskopu zapisani ključni vplivi okolja, ki oblikujejo dotično osebnost oz. razvijajo njen genotipski potencial. V tem primeru torej ne gre za poljuben razvoj genotipa v poljubnem fenotipskem okolju, saj sta genotipski in fenotipski vidik horoskopa, tudi glede na temeljne astrološke premise zgolj dva vidika iste celote. V zvezi s tem vedenjska genetika dokazuje, da ne moremo ločeno obravnavati genotip in fenotip oz. genotip in okolje. Vedenjska genetika namreč znanstveno potrjuje t. i. interakcijo in pa korelacijo med genotipom in okoljem (v Zupančič, 2004). Specifičen genotip se specifično odziva na vplive okolja, kar lahko tudi modificira vpliv okolja na ta način, da le to s svojim vplivom dodatno okrepi genetsko zasnovo genotipa. Vpliv okolja je, da tako rečem, genetsko modificiran v prid

intenzivnejšega izraza genotipa v fenotipu. V zvezi s tem govori vedenjska genetika o t. i. pasivni, reaktivni in pa aktivni korelaciji med genotipom in okoljem. Znanstvene raziskave torej posredno nekako potrjujejo določene astrološke predpostavke. Prav tako pa tudi nekatere Gauguelinove (Gauguelin, 1983; Gauquelin 1988, Eysenck in Nias, 1982, Gerkman, 1991) in Addeyeve (Addey, 1976) raziskave nakazujejo na »genetski« vidik horoskopa. Omenjena avtorja namreč kažeta na podobnost med horoskopi staršev in otrok, ki je bila v nekaj primerih tudi statistično potrjena, vendar samo v primerih, ko je šlo za naravno potekajoče porode (Gauquelinove raziskave). O genetskem vidiku horoskopa, ko je analiziral horoskope staršev in otrok, pa je v 17. stoletju, govoril že Kepler (v Bobrick, 2005).

Zaključim lahko, da je horoskop inštrument, katerega simbolika je izjemno kompleksna in težko »berljiva« - večplastna in arhetipska. Smiselna interpretacija horoskopa zato zahteva živ kontakt z analizirano osebo ter veliko mero samokritike in samouvida na strani razlagalca. Nehote se astrološka interpretacija tudi hitro dotakne intuitivnega pristopa k tolmačenju, saj zaradi množice možnih izrazov astrološke simbolike čisti analitični pristop za razlaganje ne zadošča.

2. 3 Dosedanje raziskave astroloških hipotez s področja natalne astrologije

2.3.1 Raziskave nebesnih teles v okviru dnevnega cikla

Proučevanje veljavnosti astrologije je področje, ki je z razcvetom psihološke znanosti začelo buriti znanstvene kroge. Do leta 1977, ko je izšla znamenita in zgodovinska znanstvena publikacija *Recent Advances in Natal Astrology*, je bilo precej študij s področja astrologije metodološko pomanjkljivih. Kar nekaj astroloških predpostavk, ki so jih zgodnejše študije sprva optimistično podpirale, je bilo kasneje ovrženih, pogosto zaradi banalnih metodoloških napak. Ene redkih izjem (glede metodološke korektnosti) so bile študije eminentnih poklicnih skupin s strani francoskega psihologa, statistika in astrologa Michela Gauquelina. Gauquelin (Gauquelin, 1983, 1988) je na ogromnih vzorcih in v ponovljenih meritvah pokazal, da se določeni planeti ter Luna pri določenih eminentnih poklicnih skupinah, v času rojstva teh posameznikov, v dnevnem ciklusu distribuirajo na specifičen način. To pomeni, da se določeni eminentni posamezniki s pomembno večjo verjetnostjo rojevajo ob določenem času dneva - ko določeno nebesno telo zavzema nek specifičen položaj (v t. i. ključnih sektorjih – takoj po vzhodu, kulminaciji, zahodu in prehodu skozi najnižjo točko). Avtorju je v zvezi s tem uspelo uspešno kontrolirati tako astronomske kot demografske spremenljivke, ki so pred tem povzročale številne težave njegovim predhodnikom. Njegove ugotovitve so bile precej skladne z astrološko hipotezo o dominantnem pomenu t. i. kotnih položajev nebesnih teles, skladne pa so bile tudi z astrološko simboliko planetov in Lune. Izkazalo se je, da je bil planet Mars dominanten pri vrhunskih športnikih, Saturn pri vrhunskih znanstvenikih, Jupiter pri igralcih, Luna pa pri pisateljih; če navedem samo najpomembnejše ugotovitve.

V nadaljevanju so bile Gauquelinove študije proučevane s strani mnogih skeptikov. Eysenck in Nias (1982), Gauquelin (1983) ter Ertel in Irving (1996) poročajo, da so nekatera znanstvena združenja, katerih naloga je bila preveritev Gauquelinovih rezultatov prikrivala in izkrivljala rezultate dobljene v ponovljenih študijah, ki so potrjevale Gauquelinove prvotne ugotovitve. Müller in Ertel sta leta 1994 (v Ertel in Irving, 1996) z neodvisno študijo ponovno podprla Gauquelinove prvotne rezultate in sicer v povezavi z Marsom, Saturnom in Luno. Ertel (Ertel, 1988, v Gauquelin, 1988) je tudi nazorno pokazal, da se planetni učinki povečujejo linearno z večanjem števila citatov o posameznih eminentnih posameznikih, kar je poimenoval kot »učinek eminentnosti« (»eminence effect«). Dandanes še vedno poteka »boj«

med zagovorniki in nasprotniki Gauquelinovih dognanj in sicer predvsem v vroči korespondenci med raziskovalcema Geoffreyem Deanom in Suetbertom Ertlom (v Ertel, 1999/2000; Dean, 2000b, Dean 2000c, Ertel, 2000/2001; Ertel, 2000/2001; Ertel, 2003; Ertel 2002/2003; Ertel, 2005; Dean, 2006; Ertel, 2006). Dean skuša namreč spodkopati Gauquelinove izsledke s hipotezo, da so starši eminentnih posameznikov ob rojstvu le teh namerno potvarjali rojstne podatke, da bi s tem zagotovili posamezniku boljšo usodo, to pomeni, da je šlo za nekakšen dejavnik vraževernosti, ki je botroval k povečani frekvenci planetov in Lune v ključnih sektorjih.

V zvezi z zastopanostjo planeta Saturn v ključnih sektorjih, poroča Ertel (2004) o nemški raziskavi, ki je v znanstvenih krogih ostala povsem spregledana, in v kateri sta avtorja Müller in Menzer poročala o pomembni povezanosti med smrtmi otrok v eminentnih nemških družinah in pozicijo Saturna v rojstni karti. Povezanost je v tem primeru smiselna, saj Saturna astrološka tradicija povezuje s smrtjo.

Gauquelin (1983, 1988) je v množici svojih najrazličnejših raziskav raziskoval tudi t. i. dedovanje planetnih položajev. Izsledki v zvezi s tem so bili sprva zelo optimistični, kasneje pa se je učinek dednosti pri ponovljenih študijah izgubljal in sicer v primerih, ko ni šlo več za povsem naravno sprožene porode. Prve raziskave so pokazale pomembne podobnosti med rojstnimi kartami otrok in njihovih staršev glede zastopanosti planetov v ključnih sektorjih. Učinek dednosti planetnih položajev je naraščal, če sta oba starša posedovala ključni planetni položaj v svojih svojih kartah.

Gauquelin, njegova žena in in Eysenckova žena (Gauquelin, Gauquelin in Eysenck, 1979, Gauquelin, Gauquelin in Eysenck, 1981, Gauquelin, 1983, 1988,) so ugotovili tudi povezanost med položajem Marsa, Jupitra in Saturna v dnevnem ciklu (v ključnih sektorjih) ter osebnostnimi lastnosti eminentnih posameznikov, ki jih je tem planetom pripisovala astrologija. Gauquelin je izhajal iz domneve, da je poklic odraz osebnostnih lastnosti in da za že ugotovljeno povezanostjo med poklicem in planeti v resnici stojijo specifične osebnostne lastnosti. Osebnostne lastnosti, ki jih je proučeval je ekstrahiriral iz biografij eminentnih posameznikov. Skupaj s svojo ženo in Sybil Eysenck so našli povezanost med ekstravertnostjo in psihoticizmom v povezavi z omenjenimi planeti na evropskem in ameriškem vzorcu. Kritiki (v Dean, 2000a) mu očitajo metodološke pomanjkljivosti teh raziskav. Prva od pomanjkljivosti je uporaba napihnjenega numerusa. Njegove analize so bile

namreč narejene na številu osebnostnih potez, ki jih je povezoval z planetnimi položaji in ne na podlagi dejanskega števila oseb. Druga pomanjkljivost pa je pristranskost v ekstrakciji osebnostnih potez. Gauquelin je namreč te ekstrakcije opravil sam. Ertel (1990, v Dean 2000a) poroča o ponovljeni študiji, pri kateri so ekstrakcijo osebnostnih potez opravili študentje, ki niso poznali namena raziskave in ki ni potrdila prvotnih Gauquelinovih ugotovitev.

Podobno raziskavo o povezanosti nebesnih teles v okviru dnevnega cikla (povečana frekvenca v ključnih sektorjih – okvirno ascendent in MC) z osebnostnimi lastnosti (ugotovljenimi z osebnostnimi vprašalniki) je izvedla Stefferd (1990), v kateri poroča o rahli - mejni povezanosti ($p=0,05$) Venere, Jupitra, Marsa, Urana, Saturna in Neptuna z ustreznimi osebnostnimi lastnosti. Planeti se povezujejo smiselno in sicer: Venera z nižjim psihotocizmom, Jupiter z višjo ekstravertnostjo in nižjim nevroticizmom, Mars in Uran z višjo impulzivnostjo, Saturn z nižjo nagnjenostjo k tveganju, Mars z višjo nagnjenostjo k tveganju in Neptun z višjo empatijo. Raziskovalka je imela skupno 2279 preizkušancev, ki pa so bili razdeljeni v različne vzorce, ugotovljeni učinki pa veljajo samo za določene vzorce. Udeleženci niso bili eminentni posamezniki.

Tudi Gauquelin sam je delal raziskave na neeminentnih posameznikih. V študiji iz leta 1981 (Gauquelin, 1981), poroča o mejni povezanosti položajev planetov in Lune v dnevnem ciklu z ekstravertnostjo, psihotocizmom in socialno všečnostjo, poroča pa tudi o nepovezanosti teh položajev s poklici. Dean (1981) pa v svoji podobni raziskavi ne poroča o povezanosti Marsa, Jupitra, Saturna, Lune in Venere v ključnih sektorjih z ekstravertnostjo in nevroticizmom. Deanova raziskava je bila ravno tako narejena na neeminentnih posameznikih.

2.3.2 Raziskave nebesnih teles v okviru zodiakalnih znamenj

Leta 1978 so Eysenck, White in Mayo objavili izsledke svoje raziskave na vzorcu več kot 2000 oseb, ki je visoko signifikantno podpirala astrološko predpostavko o t. i. pozitivnih in negativnih znamenjih. Raziskava je pokazala pomembno višje rezultate za ekstravertnost pri ljudeh rojenih v pozitivnih znamenjih (oven, dvojčka, lev, tehtnica, strelec, vodnar) od ljudi rojenih v negativnih znamenjih (bik, rak, devica, škorpjon, kozorog, ribi); osebe rojene v vodnih znamenjih (rak, škorpjon in ribi) pa so dosegale višji rezultat na nevroticizmu. S tem

je bila načrtana linija številnih raziskav ekstravertnosti in nevroticizma izmerjenima z osebnostnimi vprašalniki v povezavi z astrološko simboliko. Optimističen izsledok pa se kmalu pokazal kot precej verjetna posledica samoatribuiranja udeležencev raziskave. Le ti so bili namreč vsi slušatelji šole astrologa Maya oz. njegove stranke (v Eysenck in Nias, 1982). Šlo je torej za učinek samopripisovanja osebnostnih lastnosti, ki so tradicionalno značilne za posamezno astrološko znamenje. Sledile so namreč številne replikacije, nekatere so podprle prvotne izsledke, večina pa jih je zavrnila. Veno in Pamment, (1979); Jackson, Fiebert, (1980); Saklofske, Kelly in McKerracher (1982); Russel in Wangstaff (1983), Rooij (1994) na sicer precej manjših vzorcih, niso našli pomembnih razlik glede ekstravertnosti in nevroticizma v povezavi z pozitivnimi in negativnimi astrološkimi znamenji, kontrolirali pa so učinek samoatribuiranja. Prav tako Dean (1985) navaja, da v svoji raziskavi na 1198 oseb velikem vzorcu ni našel povezav med ekstavernostjo in nevroticizmom na eni strani ter sončnim znamenjem, dekada, planetnimi aspekti ter kotnim položajem oz. kombinacijo vseh teh faktorjev na drugi strani. Po drugi strani pa Rooij, Brak in Commandeur (1988) poročajo o uspešni replikaciji prvotne študije Eysencka, Whitea in Maya na vzorcu 992 oseb in ob kontroli samoatribuiranja. O podobnih ugotovitvah (sicer glede sociabilnosti) poroča tudi Fuzeau-Braesch (2001) na vzorcu 524 oseb. Morda nejasnosti v zvezi s tem dokončno razblinja študija na vzorcih 4000 in 11000 oseb s strani Hartmana, Reuterja in Nyborga (2006), ki pri udeležencih ni našla, v povezavi z sončnim znamenjem, nobenih razlik glede ekstravertnosti, nevroticizma in psihoticizma. Žal pa avtorja v tej študiji, zaradi pomanjkanja prostora, ne podajata rezultatov v grafični ali tabelarični obliki, prav tako pa tudi ne statistične verjetnosti svojih izsledkov, kar onemogoča vpogled v morebitne trende v rezultatih.

V zvezi z omenjeno raziskavo Eysencka, Whita in Maya (1978) se mi postavlja sledeče vprašanje: Če so bili udeleženci slušatelji astrološke šole oz. astrologovi klienti, potem je mogoče, da bi bilo samoatribuiranje zaznamovano z vsemi značilnostmi njihovih rojstnih kart (ki so jih, glede na svoj status, verjetno poznali) in ne zgolj samo z poznavanjem lastnega sončnega znamenja. Kaj je torej botrovalo k samoatribuiranju?

Nekatere od omenjenih študij (Jackson, Fiebert, 1980; Russell, Graham in Wagstaff, 1983) so iskale tudi povezanost med večjim številom nebesnih teles v pozitivnih znamenjih in ekstravertnostjo. Pomembne povezanosti raziskovalci niso našli, razkrivajo pa nekateri rezultati trende v pričakovani smeri, vendar so razlike premajhne, da bi bile statistično pomembne. Clarke, Gabriels in Barnes (1996) so v zvezi s tem našli pomembno višjo

ekstravertnost v skupini z Soncem in Luno v pozitivnem znamenju v primerjavi z skupino z Soncem in Luno v negativnem znamenju. Ostale kombinacije (tudi z ascendentom) pa niso bile pomembne, zopet pa se je pokazal pričakovan trend – rezultati oseb z Soncem, Luno ali ascendentom ali katerokoli kombinacijo le teh nebesnih teles v pozitivnih znamenjih so bili dosledno višji, vendar so bile razlike izredno majhne - premajhne, da bi bile statistično pomembne.

Tudi raziskave, ki ugotavljajo druge osebnostne značilnosti z izoliranim sončnim znamenjem dajejo negativne rezultate. Culver in Iana (1984) povzemata izsledke številnih tovrstnih raziskav in poročata, da velikost različnih delov telesa, tip krvi, barva las, teža telesa in barva kože niso povezani z sončnim znamenjem; prav tako pa tudi ne najrazličnejši poklici in bolezenska stanja. Rooi, Breedveld, Brinkman, Rietveld in Westendorp (1995) so kasneje raziskovali povezanost sončnega znamenja z vrsto študija in prav tako niso našli nobenih pomembnih povezav.

2.3.3 Raziskave aspektov

Precej manj raziskani faktorji v horoskopu so t. i. aspekti, to je kotni odnosi med nebesnimi telesi vidni z geocentričnega gledišča, ugotovljeni na podlagi natančne pozicioniranosti nebesnih teles (v stopinjah in minutah) na zodiakalnem pasu. Rezultati raziskav klasičnih aspektov (Furze-Morrish in Kent, 1973, v Dean, 1977; Hume in Goldstein, 1977; Startup, 1985; Gauquelin, 1985; Žagar 2008) so glede povezav med osebnostnimi lastnostmi, inteligentnostjo in astrološkimi aspekti negativni. Dieschbourg (1976, 1977, v Dean, 1977) pa poroča o nekaj pozitivnih rezultatih na podlagi svoje 8 let trajajoče študije o pojavljanju določenih aspektnih povezav pri eminentnih poklicih. Raziskovalec je imel vzorec 12000 oseb, uporabil pa je tudi kontrolno skupino. Njegove študije kasneje niso replicirali. Dean (1977) poroča še o nekaterih manj pomembnih študijah aspektov z pozitivnimi izsledki. V zvezi s tem je zanimiva raziskava Emersona (1972, v Dean 1977) je v svoji študiji primerjal 100 duševnih bolnikov (večina shizofrenikov) z 100 rojstnimi kartami (kontrolna skupina), ki jih je računalnik naključno izbral iz obdobja rojstva bolnikov. Rezultati so pokazali, da je Sonce duševnih bolnikov pomembno večkrat v trigonu z Neptunom kot pri kontrolni skupini ter da je Sonce bolnikov pomembno manjkrat v konjunkciji, kvadratu in opoziciji z Saturnom, kot to velja za kontrolno skupino. Ti rezultati so skladni z astrološko simboliko.

2.3.4 Celostne študije

Pritožbam astrologov, da raziskovalci preverjajo veljavnost zgolj izoliranih astroloških faktorjev, so raziskovalci skušali ugoditi z vpeljavo takšnih eksperimentalnih postopkov, ki so vključevali analizo celotne rojstne karte in to ob popolni svobodi analizatorja. Gre za sledeče študije: Vernon in Clark (1961, 1970, v Eysenski in Nias 1982); Dobyns (1975, v Eysenck in Nias, 1982); Joseph (1975 v Eysenck in Nias, 1982); Vidmar (1979, v Eysenck in Nias, 1982); Tyson (1984); Dean (1985, v Martens in Trachet, 1998); Timm in Köberl (1986, v Ertel, 2004); Nanninga (1996/1997); Strojnik (1998); Dean in Kelly (2003). Raziskovalci so na podlagi analize celotne karte bodisi ocenjevali stopnjo ekstravertnosti, nevroticizma oz. druge osebnostne lastnosti ali pa so iskali vsaki rojstni karti ustrezno astrološko interpretacijo oz. ustrezen »case history«. V tem primeru je v nekaterih raziskavah prišlo do statistično pomembnih izsledkov v prid astrologom, ki pa kasneje niso bile več replicirani ali pa je šlo za metodološko pomanjkljive raziskave, pogosto zaradi premajhnih vzorcev. (npr. Vernon in Clark, 1961, 1970; Strojnik, 1998). Kritiko ene od teh raziskav izvedene v slovenskem prostoru je podal Sočan (Sočan, 2000). Zaključki teh »celostnih« raziskav so po mojem mnenju še vedno toliko dvoumni, da na podlagi njih ni moč popolnoma zavreči veljavnost astrološkega ocenjevanja. Vzbujajo namreč občutek, da se »tam nekje« vendarle nekaj skriva. V zvezi s temi raziskavami pa se pojavlja tudi vprašanje kakovosti in ustreznosti uporabljenih astroloških interpretacij, ki so predstavljale merilo veljavnosti.

2.3.5 Študije časovnih dvojčkov

Zanimive in omembe vredne raziskave astroloških hipotez so tudi t. i. študije časovnih dvojčkov. Gre za študije, ki ugotavljajo skupne značilnosti ljudi rojenih v istem času (z izjemo razlike nekaj minut) in na istem kraju, torej ljudi, ki imajo enako ali skoraj enako rojstno karto. Nekateri raziskovalci te študije obravnavajo kot ultimativni in dokončni test veljavnosti astrologije. Ta označba je na nek način razumljiva, saj so dokazi v tovrstnih študijah šibki. Dean (1977) navaja vrsto študij, od katerih dajejo nekatere pozitivne rezultate, vendar so metodološko neustrezne ali pa premalo natančno opisane. Dean in Kelly (2003) sta kasneje v metaštudiji preučila raziskave časovnih dvojčkov iz kasnejšega obdobja in prišla do jasnih negativnih izsledkov. Časovni dvojčki niso kazali pomembne podobnosti glede

inteligentnosti, osebnostnih lastnosti, fizioloških in fizičnih značilnosti, poklica, interesov, nagnjenosti k nesrečam in statusa poročenosti.

Zelo domiselno zasnovana in omembe vredna študija narejena na pravih in ne zgolj časovnih dvojčkih je študija avtorice Fuzeau-Braesch (Fuzeau-Braesch, 1992). Avtorica je primerjala 238 mono in heterozigotnih dvojčkov glede osebnostnih lastnosti, ki jih je sama pred tem določila na podlagi predhodne analize rojstnih horoskopov vsakega posameznega para. Pri analizi je upoštevala predvsem ascendentni razločevalni faktor, ki je edini poleg konic hiš, po katerem se dvojčki bolj jasno razlikujejo med seboj. Ta razločevalni faktor je po astrološki logiki tudi tisti, ki naj bi najbolj določal osebnostne razlike med dvojčkoma. Starši so nato vsakega od dvojčkov povezali z eno od astroloških interpretacij, ki pa je vključevala zgolj nekaj besed, zapisanih v nasprotujočih pomenih (npr. bolj živahen in manj živahen). Rezultati so bili zelo signifikantni v korist astrologije. Ertel in Dean (1996) sta kasneje izsledkom študije oporekala, z razlago, da vsebuje metodološke napake in da so njeni rezultati »preveč ugodni, da bi bili resnični«. Avtorica (Fuzeau-Braesch, 1996) vse obtožbe zavrača kot neutemeljene in neresnične. Žal v prihodnjih letih niso bile narejene replikacije te študije, ki bi pojasnile nejasnosti v zvezi z njo.

2.3.6 Raziskave sodobnejših konceptov

V raziskovalnih krogih se pojavlja tudi predpostavka, da morda tradicionalne astrološke predpostavke zahodne astrologije (Ptolomejeva zapuščina) sploh niso pravi predmet raziskovanja veljavnosti astrologije in da bi morali poseči po nekaterih sodobnejših astroloških konceptih. Začetnik nekaterih je bil že Kepler (v Bobrick, 2005, Campion, 2009), z uvedbo kvintilnega in decilnega aspektnega odnosa. Konkretnije se ta novejša astrološka dognanja nanašajo na t. i. harmonske učinke. John Addey je v zvezi s tem leta 1976 izdal skorajda revolucionarno delo *Harmonics in Astrology*. V njem je predstavil izsledke svojih in drugih raziskav, ki so pri distribuiranju deležev položajev nebesnih teles v okviru zodiakalnega in dnevnega cikla ter v okviru aspektnih odnosov kazali nepričakovane harmonske vzorce v obliki nekakšnih valov, ki niso kazali skladnosti z običajno razdelitvijo zodiakalnih znamenj, dnevnega cikla in planetnih aspektnih odnosov. Za analizo je uporabil ogromno bazo podatkov od Gauquelina. Detajlna analiza teh valov (harmonska analiza) je pokazala, da je moč vsako od danih distribucij deležev razstaviti na nekakšna podvalovanja,

ki predstavljajo različne, a prevladujoče harmonske slike. Addey je pokazal, da imajo različni vzorci oseb (različnih poklicev) različne harmonske kombinacije, to pomeni, da so pri vsaki od teh skupin izrazitejši le določeni harmoniki. Avtor ne navaja ali so te distribucije deležev tudi statistično pomembno drugačne od slučajnih distribucij, pokazal pa je, da Gauguelinove distribucije dnevnih položajev nebesnih teles pri eminentnih posameznikih, ki so statistično signifikantne pogosto sestavljene iz kombinacije prvega, tretjega in četrtega harmonika, kar je tudi vzrok za značilno Gauguelinovo distribucijo, to je, da je frekvenca planetov takoj po vzhodu planeta najvišja, sledi ji frekvenca takoj po kulminaciji, frekvenci po zahodu in po najnižjem položaju pa sta najnižji. Harmonske učinke je neodvisno od Addeya odkril že Kraft (v Dean, 1977).

Dognanja Addeya postavljajo pod vprašaj klasično delitev zodiakalnega in dnevnega cikla na 12 delov, ter planetnih aspektov na harmonike prve, druge, tretje, četrte in šeste stopnje. Zbujajo domnevo, da imajo morda tudi drugačne razdelitve referenčnega okvira pomen ter spodbujajo k uporabi še drugih aspektnih povezav med nebesnimi telesi, t. i. višjih harmonikov. Prvi, ki je uvedel uporabo kvintilnega in decilnega aspekta je bil že Kepler, ki je tudi sicer zavračal vso tradicionalno zapuščino zodiakalnih znamenj in hiš, zagovarjal pa zgolj uporabo planetnih aspektov. Ravno tako tudi Gauquelinove ugotovitve glede povečanih frekvenc planetov v ključnih sektorjih pri eminentnih poklicnih skupinah postavljajo pod vprašaj klasični pomen 12. hiše in pa v manjši meri tudi pomen hiš v bližini drugih kotnih položajev.

Večina raziskav klasičnih aspektov v astrologiji ni pokazala pozitivnih rezultatov, raziskav višjih harmonikov pa ni praktično nič. Ena redkih izjem je raziskava Kollerstroma in O'Neilla objavljena leta 1996, katero sta avtorja utemeljila na Addeyevih predpostavkah o pomenu višjih harmonikov ter uporabila harmonsko analizo. V svoji knjigi z naslovom *The Eureka Effect* navajata izsledke svoje raziskave, ki je pokazala visoko statistično pomembno več kvintilnih in septilnih aspektov v rojstnih kartah genijalnih posameznikov, prav tako pa je bilo visoko pomembno več trigonov, ter kvintilnih in septilnih aspektov v trenutkih genijalnih odkritij. Uran, ki simbolizira nenadne in genijalne dogodke, je bil v tej študiji najpogosteje aspektirani planet. Dobljeni rezultati so smiselni, saj je števila 3, 5 in 7 in njim ustrezne aspekte astrologija že pred tem povezovala z nadarjenostjo in talentom.

Sama sem, (Žagar, 2008) v svoji raziskavi o aspektni povezanosti Merkurja s Saturnom in Uranom v povezavi z inteligentnostjo, preverila tudi ali je pri posameznikih rojenih z trigonsko oz. kvintilno aspektno povezavo Merkurja s Saturnom in Uranom inteligentnost bolj izražena kot pri posameznikih rojenih brez te povezave ali z napeto aspektno povezanostjo med Merkurjem in Saturnom ter Uranom. Pomembnih razlik nisem našla, nakazani trendi pa so bili kontradiktorni s pričakovanji in najverjetneje posledica nekakšnega sezonskega »učinka« na inteligentnost, kar so ugotovljale že nekatere predhodne raziskave.

Če na kratko povzamem opisane raziskave, potem lahko zaključim, da v okviru znanstvenih preverjanj astroloških hipotez, ki dajejo pozitivne izsledke za astrologijo, le Gauguelinove raziskave planetnih položajev v dnevnem ciklu v povezavi z eminentnimi poklicnimi skupinami povsem zadoščajo kriterijem znanstvene rigoroznosti. Te študije so metodološko korektne in replicirane na veliko vzorcih. Študije, ki potrjujejo astrološke hipoteze na običajni neeminentni populaciji tem kriterijem ne zadoščajo. Poudariti je potrebno tudi, da so odstopanja v primerih potrjenih hipotez v večini majhna in zato lahko zaznana kot statistično odstopajoča zgolj v primerih izredno velikih vzorcev. Odstopanja v Gauquelinovih ključnih sektorjih se gibljejo med 10 in 25%. Astrologija torej poseduje določene trdne znanstvene dokaze, ti pa se žal nanašajo samo na eminentno populacijo.

3. Izpeljava problema in raziskovalnih vprašanj

Temeljno izhodišče mojega diplomskega dela je vprašanje veljavnosti astroloških indikatorjev psihičnega blagostanja in ne dokazovanje veljavnosti ali neveljavnosti astrologije kot take, na podlagi izsledkov lastne raziskave ali dognanj drugih raziskav. To vprašanje je namreč veliko prekompleksno in preobsežno za okvire tega dela, poleg tega pa menim, da znanstvena zavrnitev ali potrditev nekih predpostavk ne sme voditi v prehitro in naivno zaključevanje o veljavnosti nečesa, brez predhodne temeljite fenomenološke opredelitve proučevanih spremenljivk ter preučitve primernosti pripadajočega metodološkega – raziskovalnega pristopa; kadar seveda ne gre drugače. Za astrologijo morda to velja bolj kot za druga področja, saj do sedaj raziskave o njej niso podale praktično nobenih vsebinskih dognanj, zato si z njimi ne moremo kaj dosti pomagati pri razumevanju njene fenomenologije. Za znanost je astrologija tako nekakšna »tabula rasa«. V zvezi z njo se torej lahko naslanjamo predvsem na tradicionalno zapuščino naših prednikov in izkustvena, vendar neznanstvena dognanja njenih uporabnikov. Le ta lahko izpostavimo znanstvenemu preverjanju, ob tem pa moramo izhajati iz stanja maksimalne možne »pismenosti« na tem področju ter ob tem zavzeti maksimalno kritično držo v najboljšem pomeni te besede. V znanosti ni namreč nič bolj nevarnega kot naivno zaključevanje na podlagi vsebinsko nepremišljenih in metodološko neustreznih zasnovanih raziskavah.

Temeljno vprašanje, ki si ga v svojem diplomskem delu zastavljam se glasi: Ali je moč najti kakšno statistično izmerljivo povezanost med rezultati vprašalnikov psihičnega blagostanja in indikatorji psihičnega blagostanja v rojstni karti? Glede na opisano naravo astrološke simbolike ter lastnosti psiholoških vprašalnikov menim, da to ni mogoče ali zgolj v zelo majhnem obsegu skupne variance. To dajejo slutiti tudi številne do sedaj opravljene raziskave astroloških hipotez, tako z vidika raziskovanja posamičnih astroloških kazalcev, kot celostne obravnave rojstne karte, katerih rezultati so povečini negativni ali pa neponovljeni.

Do sedaj še nisem zasledila, da bi bila opravljena kakšna raziskava astroloških indikatorjev, ki bi vključevala psihološki konstrukt psihičnega blagostanja. Tema je za astrologijo zanimiva predvsem zato, ker postavlja v ospredje slabše raziskan vidik astrološke interpretacije, ki ni zgolj vezan na vsebinske indikatorje, pač pa prav tako ali še bolj na intenzitetne, to je napetostne vidike psihe, zapisane z astrološko simboliko v večji meri v obliki t. i. aspektov

med nebesnimi telesi in drugimi pomembnimi točkami horoskopa. Raziskava, ki jo bom opravila prav tako ne trpi za pomanjkljivostjo izoliranja posamičnih astroloških indikatorjev, temveč vključuje na specifičen način celostno analizo rojstne karte.

Glede na vsebino astrološke simbolike bi iz horoskopa lahko sklepali na večje ali manjše psihično blagostanje posameznika, vendar zaradi že opisanih značilnosti simbolike, ta sklep ne more biti zanesljiv. Če na kratko povzamem že opisane dejavnike, ki onemogočajo jasno razbiranje stopnje psihičnega blagostanja in drugih splošnih osebnostnih lastnosti iz horoskopa, potem bi dejala, da gre za sledeče dejavnike:

- Arhetipska narava astrološke simbolike
- Številne značajske nijanse, ki jih kaže horoskop – večina ljudi ni čistih značajskih tipov.
- Nezmožnost oceniti stopnjo (velikost) izraženosti osebnostnih lastnosti
- Neozaveščena ali neaktualizirana narava horoskopskih indikatorjev ter v zvezi s tem vzpostavljen set obrambnih mehanizmov, ki obvladujejo tesnobo v psihi.
- Dejavnik posameznikove osebnostne zrelosti in njegovih moralnih ter etičnih vrlin, ki so razvidni zgolj iz osebnega stika z analizirano osebo in ki narekujejo kvaliteto spopadanja z življenjskimi izzivi.
- Ocena specifičnega časovnega ciklusa v katerem posameznika ocenjujemo in ki glede na navedene astrološke premise »sooblikuje« vsakokratno trenutno izraz posameznikove psihe in posameznikovih življenjskih okoliščin. Po tej zadnji predpostavki do življenjskih kriz pride samo v določenih življenjskih obdobjih in ne kadarkoli. Gre za t. i. individualno situacijsko astrološko ocenjevanje, ki se navezuje na upoštevanje specifične časa v katerem je oseba ocenjevana, o katerem pa nisem podrobneje govorila.

Kljub temu pa je potrebno poudariti, da tako kot se ljudje razlikujemo med seboj se tudi rojstne karte ljudi in zato lahko na podlagi določenih specifik v horoskopu sklepamo na večjo

ali manjšo možno dovzetnost za psihične težave oz. življenjske stiske, ki pa imajo pomemben vpliv na psihično blagostanje. Kljub temu, da se večje življenjske stiske po astroloških predpostavkah pojavljajo samo v določenih življenjskih obdobjih, pa je treba hkrati poudariti, da vendarle celotna značajska struktura posameznika predstavlja stabilne poteze, ki se ne glede na občasne neugodne okoliščine vedno znova vračajo k lastnemu izhodiščnemu izrazu, kar lepo potrjujejo raziskave psihičnega blagostanja v povezavi z zunanjimi okoliščinami, ki na psihično blagostanje nimajo izrazitega vpliva, kot npr. zdravje (po Okun in George, 1984, v Musek 2005a). Govorimo torej lahko, kot pravi Musek (2005a) o poteznem vidiku psihičnega blagostanja. In ravno ta vidik je tisti, ki je predmet pričujoče raziskave.

Če se že spuščamo na spolzka tla astrološkega ocenjevanja značajskih in osebnostnih potez posameznika in povezovanja le teh z rezultati osebnostnih vprašalnikov pa moramo nujno upoštevati več astroloških indikatorjev hkrati, torej pristopiti k analizi čimbolj celovito. Iskati moramo nekakšne značilne in pa prevladujoče vzorce – čimbolj čiste tipe osebnosti. To pomeni, da iščemo ponavljajoče se znake. Indikatorji in vsebine, ki se h horoskopu podvajajo in množijo, dajejo namreč nek izrazitejši specifični pečat posameznikovi osebnosti in v tem primeru so predmet iskanja v horoskopu ponavljajoči se indikatorji nižjega psihičnega blagostanja.

V opredelitvi horoskopa sem govorila, da horoskop predstavlja v prvi vrsti razvojno in izkustveno namero posameznika. Razvojni koraki v življenju posameznikov so zato lahko različni ne samo v vsebinskem, pač pa tudi v intenzitetnem smislu. Nekateri horoskopi zato veljajo v astrološki praksi za »lažje« - »lahke«, drugi pa za »težje« - »težke«. S tem je povezana »teža« posameznikove usode ter napetost po razrešitvi notranje protislovnosti, preraščanju izkrivljenih vedenjskih in doživljajskih vzorcev ter harmonizaciji in pomiritvi posameznikove notranjosti in s tem tudi optimiziranje zunanjih okoliščin. »Težki« horoskopi kot taki predstavljajo veliko in intenzivno razvojno stremljenje, ki njihove nosilce »soočajo« z večjimi življenjskimi izzivi (oz. jih le ti kot take zaznavajo); katerim dotični nosilci lahko klonijo, jih izrivajo v nezavedno ali pa iz njih izhajajočo napetost preusmerijo v večje (velike) razvojne premike, ustvarjalne dosežke in napredovanje. Obratno velja za posameznike z »lažjimi« horoskopi. »Teža« horoskopa tako predstavlja tudi velik storilnostni potencial in astrologi sami opažamo, da so imeli mnogi od velikih zgodovinskih osebnosti veliko napetih indikatorjev v svojih horoskopih. Značilen tak primer je zagotovo horoskop Carla Gustava Junga.

Ljudje, ki so izpostavljeni številnim notranjim stiskam, bolečim občutkom, občutkom praznine, neugodnim zunanjim okoliščinam, nezadovoljivim odnosom z soljudmi ter jim primanjkuje samospoštovanja občutijo, kot kažejo psihološke študije, nižje psihično blagostanje. To sicer ni v tolikšni meri, kot bi pričakovali, odvisno od demografskih in zunanjih okoliščin, nekoliko pa vendarle; odvisno pa je predvsem od osebnostnih dejavnikov - od tendence k negativnim in pristranskim atribucijam, negativnemu čustvovanju, pomanjkljivemu pozitivnemu čustvovanju ipd. ter od kvalitete medosebnih odnosov.

O teh omenjenih dejavnikih psihičnega blagostanja, predstavljenih obširneje na začetku diplomskega dela, bi lahko sklepali iz horoskopa, na podlagi ocene t. i. »teže« horoskopa. Na podlagi tega izhodišča sem zato izdelala nekakšen ključ za točkovanje indikatorjev »teže« horoskopa. Več kot dobi posamezen horoskop točk po tem ključu, večja bi lahko verjetnost, da je pri posamezniku psihično blagostanje nižje. Do sedaj še nisem zasledila, da bi v katerikoli raziskavi bila rojstna karta analizirana na ta način.

Namen pričujočega dela pa je zgolj preveritev omenjene predpostavke, saj je glede na samo naravo astrološke simbolike in pa precej nedeterminirano naravo človekove psihične dinamike, ki jo simbolizira horoskop, težko podati zelo eksplicitne in utemeljene hipoteze v zvezi z to tematiko.

Analiza horoskopa je v tem primeru, kot že rečeno, celostna, vendar pa pomanjkljiva z vidika običajnih astroloških analiz. Izhodiščna zamisel uporabljene analize je poiskati čim več ključnih indikatorjev psihičnega blagostanja in jih točkovati, neodvisno od natančnejše vsebinske opredelitve na katero področje življenja se ti indikatorji nanašajo in v kakšni medsebojni povezavi nastopajo. To je za kvantificirano analizo nepotrebno.

Vsebinsko se torej astrološki indikatorji psihičnega blagostanja logično povezujejo z povečanim negativnim afektom in zmanjšanim pozitivnim afektom preko fenomenov kot nevroticizem, depresivnost, anksioznost, fobije ipd. Logično pa se povezujejo tudi z zmanjšanim življenjskim zadovoljstvom, ki predstavlja generalno kognitivno oceno posameznikovega življenja, ki je odvisna od najrazličnejših življenjskih okoliščin, o katerih pa tudi lahko sklepamo iz rojstne karte. V analizo rojstne karte sem nadalje vključila tudi vse možne indikatorje nevrotične strukture osebnosti, mejne strukture osebnosti in drugih osebnostnih motenj in pa psihotične strukture osebnosti, ki so povezani z nevroticizmom in

depresijo, ki pa sta (po Musek, 2005a) pomembni komponenti psihičnega blagostanja. To je smiselno tudi z vidika, da je psihično blagostanje pomembno povezano s psihičnim zdravjem (po Musek, 2005a,b).

Ryffove lestvice (1989): *Avtonomnost, Obvladovanje okolja, Osebnostna rast, Življenjski smisel, Pozitivni medosebni odnosi in Sprejemanje sebe* (ki jih bom v raziskavi uporabila in v nadaljevanju podrobneje opisala) zajemajo zelo različne vidike življenjskega zadovoljstva, tako, da je tudi s tega vidika smiselna uporaba različnih astroloških indikatorjev psihičnega blagostanja. Poleg tega pa so omenjene dimenzije Ryffove lestvice z vidika astrološke simbolike praktično nedoločljive v smislu določenega eksplicitnega faktorja, ki bi se vsebinsko povezoval z vsako od njih, če že, so potencialno lahko rezultat različnih dejavnikov v rojstni karti.

V okviru Ryffovih dimenzij pa bi v tem pogledu vendarle izpostavila lestvico Osebnostna rast, ki bi se kot taka morda lahko pozitivno povezovala z večjimi napetostnimi indikatorji v rojstni karti (torej obratno kot druge lestvice), saj so gonilo osebnostnega napredka in rasti v življenju pogosto stiske in izzivi, ki človeka nekako prisilijo, da se spoprime s svojimi težavami. Osebnostna rast se po Ryffovi (1989) nanaša na občutek kontinuiranega razvoja, na odprtost za nove izkušnje, na občutek realiziranja svojih potencialov ter na spreminjanje v smeri večjega vpogleda vase in boljše učinkovitosti. S to predpostavko so skladne tudi t. i. telične teorije subjektivnega blagostanja, ki ne izhajajo iz hedonističnih pogledov na psihično blagostanje. Subjektivno blagostanje se z vidika teličnih teorij povezuje z izpolnjevanjem ciljev, ki se nanašajo na pomembna vrednotna področja (po Emmons, 1996; Ryan in sod., 1996, v Musek 2005a,b). Brunstein (1993, v Musek, 2005a) navaja na podlagi svoje longitudinalne raziskave, da zaznavanje napredka pri doseganju ciljev povzroča pozitivne spremembe v subjektivnem blagostanju, enak učinek pa ima tudi višja stopnja zavzetosti in angažiranosti pri doseganju ciljev.

Pred natančno navedbo raziskovalnih vprašanj in hipotez želim še pojasniti, da sem za namene pričujoče raziskave iz vprašalnika petih velikih faktorjev osebnosti – BFI uporabila le rezultate za dimenziji ekstravertnosti in nevroticizma. Razlog za to je dejstvo, da sta to dimenziji, ki sta najbolj povezani s konstruktom psihičnega blagostanja, ki je predmet pričujoče raziskave.

Povzeta in natančno operacionalizirana raziskovalna vprašanja in hipoteze so sledeče:

1. *Ali se bo višji seštevek horoskopskih indikatorjev nižjega psihičnega blagostanja povezoval z nižje izraženo ekstravertnostjo in višje izraženim nevroticizmom?*

To bi bilo mogoče iz naslednjih razlogov:

- Ekstravertnost in nevroticizem sta namreč po predhodnih raziskavah povezana z subjektivnim blagostanjem. Po izsledkih večjega števila raziskav sodita med najboljše napovedovalce subjektivnega blagostanja (po Musek, 2005a). Ekstravertnost je povezana pozitivno z merami psihičnega blagostanja, introvertnost pa negativno. Prav tako večja stopnja negativnega afekta in nižja stopnja zadovoljstva z življenjem oz. srečnosti sodijo po Eysencku (1952, 1967, 1970, 1991; v Musek in Avsec, 2002, Musek, 2005a) med osnovne subdimenzije nevroticizma.
- Uporabljeni horoskopski indikatorji (razloženo v nadaljevanju) v okviru zodiakalnih znamenj, hiš in pa uporabljenih planetov v kotnih položajih so tisti, ki se jim tradicionalno pripisuje večjo mero introvertnosti, anksioznosti, melanholičnosti in depresivnosti (z izjemo Urana). Dodatno k temu pripomorejo napetostni indikatorji v obliki disharmoničnih aspektov.

2. *Ali se bo višji seštevek horoskopskih indikatorjev nižjega psihičnega blagostanja pozitivno povezoval z negativnimi emocijami in negativno s pozitivnimi emocijami?*

To bi bilo mogoče iz naslednjih razlogov:

- Pozitivni in negativni afekt sta namreč dve od temeljnih dimenzij psihičnega blagostanja, konkretnije predstavljata afektivni vidik psihičnega blagostanja.
- V zvezi z že omenjenimi horoskopskimi indikatorji v prejšnji točki velja, da se jim pripisuje večjo mero melanholičnosti, anksioznosti, depresivnosti ipd., kar pa so vse negativne emocije. Dodatno k temu pripomorejo napetostni indikatorji v obliki disharmoničnih aspektov.

V zvezi s točko 1 in 2 je potrebno poudariti, da so nekatere študije, ki jih predstavljam v poglavju Teoretična izhodišča našle povezanost med astrološkimi indikatorji na eni strani in ekstravertnostjo, nevroticizmom, psihoticizmom ter drugimi podobnimi merami na drugi strani; čeravno ni šlo za povsem korektne in pa replicirane študije. Gre za naslednje študije: Eysenck, White in Mayo (1978); Gauquelin, Gauquelin in Eysenck (1979); Gauquelin, Gauquelin in Eysenck (1981); Gauquelin (1981); Rooij, Brak in Commandeur (1988); Stefferd (1990); Clarke, Gabriels in Barnes (1996). Namigov v tej smeri je, po mojem mnenju, dovolj, da je vredno raziskati morebitno povezanost med omenjenimi osebnostnimi lastnostmi in astrološkimi indikatorji še na druge načine, kar pomeni tudi na način kot ga bom sama uporabila.

3. *Ali se bo višji seštevek horoskopskih indikatorjev nižjega psihičnega blagostanja negativno povezoval s kognitivno komponento psihičnega blagostanja, to je z življenjskim zadovoljstvom kot generalno oceno in tudi s posameznimi vidiki življenjskega zadovoljstva?*

Te posamične vidike življenjskega zadovoljstva predstavljajo Ryffove lestvice (1989): *Avtonomnost, Obvladovanje okolja, Osebnostna rast, Življenjski smisel, Pozitivni medosebni odnosi in Sprejemanje sebe.*

To bi bilo mogoče iz naslednjega razloga: Večje napetostne indikacije v horoskopu predstavljajo večje izzive v življenju in manj ugodne življenjske okoliščine (oz. zaznavanje le teh kot takih) ter indicirajo večjo stopnjo nevroticizma in negativnih emocij. Posameznik zaradi večjih življenjskih izzivov in težav svoje življenje ocenjuje kot manj zadovoljujoče.

Z lestvico *Osebnostna rast*, bi se morda lahko horoskopski indikatorji nižjega psihičnega blagostanja povezovali pozitivno. Telične teorije psihičnega blagostanja namreč razlagajo izpolnjevanje ciljev, zaznavanje napredka in sledenje vrednotam kot dejavnik, ki povečuje psihično blagostanje.

4. *Na koncu pričakujem še, da bodo različne psihološke mere psihičnega blagostanja (tako emocionalni kot kognitivni vidik) pomembno pozitivno oz. negativno korelirale med seboj.*

- Pričakujem pozitivno povezanost med kognitivnimi merami blagostanja (življenjskim zadovoljstvom, avtonomnostjo, obvladovanjem okolja, osebno rastjo, smislom življenja, sprejemanjem sebe in medosebnimi odnosi) in pozitivnim afektom; obratno pa negativno povezanost med kognitivnimi merami in negativnim afektom. Že predhodne raziskave so ugotovile povezanost samospoštovanja in medosebnih odnosov s psihičnim blagostanjem (v Musek, 2005a)
- Pričakujem pozitivno povezanost mer kognitivnega vidika psihičnega blagostanja med seboj. Gre namreč za poddimenzije istega konstrukta.
- V zvezi s tem pričakujem tudi povezanost nevroticizma in ekstravertnosti z merami psihičnega blagostanja, kar so ugotavljale že predhodne raziskave (v Musek, 2005a,b).

Raziskave tudi kažejo, da samoocenjevalne lestvice, ki merijo komponente subjektivnega blagostanja, na splošno pomembno korelirajo med seboj, raziskovalci pa ugotavljajo pomembne povezave le teh tudi z drugimi merami za ocenjevanje subjektivnega blagostanja (Musek, 2005b).

Dodatna validacija:

Na koncu bom s komponentno analizo preverila umestitev astrološke ocene psihičnega blagostanja znotraj temeljnih dimenzij psihičnega blagostanja oz. odstotek pojasnjene variance astrološke ocene psihičnega blagostanja s temeljnimi dimenzijami psihičnega blagostanja. S tem postopkom bom poleg predhodnih korelacij še nazorneje preverila veljavnost astrološke ocene psihičnega blagostanja.

3.1 Astrološki indikatorji psihičnega blagostanja

V nadaljevanju bom nekoliko natančneje izpostavila in opisala horoskopske indikatorje, ki sem jih izbrala za pričujočo študijo. Ker v pričujoči raziskavi analiziram rojstno karto skorajda v celoti, povsem zadovoljivo natančna pri tem opisu ne bom mogla biti, saj bi to obsegalo razlago praktično celotne astrološke simbolike. Sledila bom ključu za točkovanje, ki je sicer natančneje naveden v poglavju o metodi, vendar ga moram za ustrezno operacionalizacijo hipotez deloma navesti tudi tukaj. Poudarjam, da za enostavnejše pisanje v nadaljevanju štejem Sonce in Luno med planete.

1. Indikatorji na ravni zastopanosti elementov

Če v rojstni karti primanjkuje zemeljskih in zračnih elementov, izrazito pa prevladujejo vodni in ognjeni, potem lahko astrolog sklepa, da je oseba večkrat preplavljena z čustvi, ki pa jih težje kontrolira in pa razume. Ravnotežnostni elementi psihe, ki bi pomagali k bolj praktičnem in racionalnem uvidu izostajajo, dotična oseba pa se do obvladovanja, uravnavanja in razumevanja čustev lahko prebije le z večjo vztrajnostjo in preko večjih odporov oz. z zunanjo pomočjo, če je to potrebno. Omenjena dinamika po psihoanalitičarki Greenovi (1988) rezultira k večji nagnjenosti k depresivnosti. Depresivnost je v tem kontekstu, po njenem mnenju, lahko tudi obramba pred razdirajočimi čustvi, ki jih oseba ne zmore obvladati in jo zato plašijo.

2. Indikatorji na ravni zodiakalnih znamenj

Na tej točki se upošteva zastopanost osebnih planetov v znamenjih device, škorpjona, kozoroga, raka ali rib, ki v vsebinskem smislu sovpadajo z nagnjenostjo k čustvenosti, melanholočnosti, nevroticizmu, anksioznosti in depresivnosti ter se nanašajo tudi na prejšnjo točko. Greenova (1988) povezuje z depresijo predvsem znamenji škorpjona in kozoroga, razcep v psihi, ki lahko vodi v manično depresijo pa s kombinacijo omenjenih znamenj z elementi strelca in dvojčka.

Izkrivljeni izrazi arhetipskih dispozicij omenjenih zodiakalnih znamenj se, po mojem mnenju, lahko izražajo kot nagnjenosti k sledečim direktnim ali indirektnim kazalcem psihičnega blagostanja:

- **Rak:** sramežljivost, melanholičnost, sentimentalnost, muhavost, nevroticizem, depresija, oralne motnje, regresivnost, pasivnost, pretirana občutljivost, histerija, borderline odvisnostna motnja, bojazljivostna (izmikajoča) osebnostna motnja, separacijska anksioznost
- **Devica:** anksioznost, obsesivno – kompulzivne motnje, anankastična osebnostna motenost, hipohondrištvo, obsedenost s čistočo
- **Škorpjon:** obsesivnost, posesivnost, sadizem in mazohizem, depresija, strah pred izničenjem, avtoagresivnost, samomorilnost, ljubosumnost, brutalnost, obsesivno – kompulzivne motnje, strahovi, fobije, pretirana občutljivost, neobvladljiva, skrajna in trajajoča čustva, psihoza, antisocialna in psihopatska osebnostna motenost, maščevalnost
- **Kozorog:** zavrtost, depresija, osamljenost, samotarstvo, ljudomrzništvo, anksioznost, melanholičnost, anankastična osebnostna motenost
- **Ribi:** depresija, odvisnosti, halucinacije, mazohizem, histerija, odvisnostna osebnostna motnja, separacijska anksioznost, pretirana občutljivost, psihoza, fobije, pasivna agresivnost, saboterstvo, lenoba

3. Indikatorji na ravni nebesnih teles:

Luna v t. i. izgonu in padu, to je Luna v znamenju kozoroga (izgon) ali škorpjona (pad). Gre za dodatno točkovanje teh indikatorjev, ki so sicer zajeti že v prejšnji točki. Gre za položaj Lune, ki je, po astroloških predpostavkah, izraziteje neugoden.

Luna simbolizira ustaljene in globoko zakoreninjene vsakodnevne vzorce ter navade, zato ima velik karmični pomen, prav tako pa predstavlja tudi občutek varnosti, potešenosti in izpoljenosti in kot taka idicira kvaliteto simbiotične izkušnje v otroštvu. Luna kot simbol najbolj zakoreninjenih in prirojenih vzorcev se formira v najzgodnejšem otroštvu, zato je povezana z najzgodnejšo objektno relacijo z materjo oz. otrokovim skrbnikom. Po Öhlschlegerju (1999) ima Luna v kozorogu sledeč pomen: duševna hladnost, zadržanost, težko se duševno odpre, ne občuti subjektivno (čustva po normah, pričakovanjih okolja), pogosto ne občuti pripadnosti, izolira se in je osamljen, duševna zavrtost, depresije; v škorpjonu pa sledeč pomen: ekstremna čustva, čustveno zahteven oz. posestniški, čustvene fiksacije, prisile, blokade, čustvena odvisnost, ljubosumnost, maščevalnost, sovraštvo, travmatična otroška doživetja, verjetno dominantna mati.

4. Indikatorji na ravni zastopanosti hiš:

- a) Zasedenost 6., 8. ali 12. hiše z vsemi planeti, vendar različnim točkovanjem glede na vrsto planeta (osebni, socialni in transpersonalni). Osebni planeti bodo točkovani višje. Kot sem že navedla, sledim v horoskopu specifičnim faktorjem, ki se kažejo izraziteje oz. se nekako podvajajo, zato je simbolika faktorjev, ki jih navajam na dosti mestih precej podobna oz. se podvaja. 6. hiši vlada Merkur (devica) in je zato hiša življenjskih okoliščin prilagoditve, služenja in podreditve; 8. hiši vlada Pluton (škorpijon) in je zato hiša življenjskih okoliščin partnerskih pripadnosti, partnerskih kriz in s tem povezanih velikih osebnih transformacij, 12. hiši pa vlada Neptun (ribi) in je hiša življenjskih okoliščin osamljenosti, izolacije, pasivnosti, nemoči in žrtvovanja za druge. Vse tri hiše veljajo v astrologiji za hiše z izrazitejšim karmičnim pomenom. 6. hiša je hiša služenja z namenom očiščenja in izravnave, 8. hiša predstavlja radikalno transformacijo stare – preživete, a močno fiksirane strukture, 12. hiša pa dezintegracijo stare – preživete strukture za namene žrtvovanja.

Socialne in transpersonalne planete bom v hišah točkovala (za razliko od zastopanosti v zodiakalnih znamenjih) iz sledečega razloga: Hiše v največji meri obarvajo individualnost posameznika (saj so odvisne od hitro spreminjajočih se astronomskih dejavnikov – vrtenja Zemlje okrog lastne osi), zato tudi socialni in transpersonalni planeti, (ki so, glede na zodiakalno znamenje v katerem se nahajajo, sicer nosilci generacijskih značilnosti) v prostoru hiš nosijo izraziteje individualen pečat.

Meje med hišami bom obravnavala po okvirnem Huberjevem sistemu (v Huber in Huber, 1994). Začetek hiše bo 5 stopinj pred konico. Razlogi za to so naslednji:

- Meje med hišami po pojmovanju omenjenih avtorjev niso ostre, temveč so prehodi med hišami posledica postopnega manjšanja intenzivnosti dinamike ene hiše in večanja intenzivnosti dinamike druge hiše.
- Dinamika hiš naj bi se najizraziteje izražala na konicah hiš (konica je mesto najintenzivnejšega izraza), kar pomeni, da je nelogično pričakovati ostro mejo med hišami na konicah hiš.

- Različni sistemi hiš izračunavajo različno konice hiš med ascendentom, MC-jem, descendentom in IC-jem, zato je z mejo, ki jo določam, po mojem mnenju, možno bolj pravilno določiti dejanske meje med hišami.

b) Kotni položaj Lune, Saturna, Plutona, Urana in Neptuna. Gre za položaj planetov v horoskopu, ki poudarijo učinek »delovanja« nekega planeta oz. mu dajejo dominantnejši pomen, specifičen glede na vrsto kotnega položaja, zodiakalni znak in vpetostjo v mrežo preostalih členov horoskopa, vsi pa indicirajo večjo napetost v horoskopu. Luna vlada raku, Saturn kozorogu, Pluton škorpjonu, Uran vodnarju, Neptun pa ribam. Na tem mestu bi bilo preobširno natančno opisovanje pomena vsakega od omenjenih nebesnih teles na posameznem kotnem položaju. Na kratko bom predstavila, da se kotni položaj ascendentu nanaša na naravo začetnih procesov posameznika, s tem pa lahko indicira tudi okoliščine samega poroda, poleg tega simbolizira vidike človekovega spontanega in vrojenega značaja ter ima podobno težo v horoskopu kot Sonce in Luna oz. osebni planeti; descendent se nanaša na del osebnosti, ki je vsaj v mladosti projeciran v okolico in ga posameznik tekom življenja postopoma integrira vase oz. živi predvsem v okviru odnosov s partnerjem in drugimi ljudmi, ta vidik se zato močno odraza v odnosih z drugimi; Imum coeli (IC) predstavlja intimni del osebnosti, ki se najbolj izraža v družinskem okolju in poudarjeno nakazuje okoliščine odraščanja; Medium Coeli (MC) pa predstavlja javni – službeni in karierni vidik osebnosti, ki je pomemben vidik posameznikove identitete, nekateri astrologi pa mu pripisujejo tudi simbolni pomen starševskih figur (kakor tudi IC-ju). Poudarim naj še, da se z omenjenimi planeti v kotnih položajih, že omenjena simbolika raka, kozoroga, škorpjona, in rib tako še bolj poudari v horoskopu. Omeniti moram tako samo še simboliko Urana, ki se v kontekstu življenjskega zadovoljstva vsebinsko nanaša na shizoidnost, psihozo, nemir, živčnost, razburjenost, disocialno osebnostno motenost, shizotipsko osebnostno motenost, odmaknjenost in distanciranost. Na občutljivem mestu kot je kotni položaj se simbolika Urana še poudari.

Na pomen kotnih položajev nakazujejo tudi Gauquelinove ugotovitve (Gauquelin, 1983, 1988), kjer je šlo za pomembno povečano frekvenco določenih planetov v t. i. ključnih sektorjih. Predvsem to velja za ascendent. Ostali ključni sektorji in porast frekvenc v 12. hiši pa sovpadajo le približno s klasično razdelitvijo hiš oz. pomenom kotnega položaja; na teh mestih pa je bila frekvenca tudi manj povečana kot v bližini

ascendentu. Vseeno ti rezultati nakazujejo, da v dnevnem ciklu obstajajo mesta, ki imajo dominantnejši položaj, zato bom upoštevala pomen klasičnih kotnih položajev. Orbis, ki ga bom uporabila pa bo omogočal odstopanja, tako, da bo mogoče upoštevati položaj planeta v razponu 10 stopinj, kar pomeni večjo verjetnost vključitve potencialnega dominantnega položaja v dnevnem ciklu v uporabljeni razpon.

5. Indikatorji na ravni aspektov med nebesnimi telesi in ascendentom:

- a) Aspekte med nebesnimi telesi in drugimi pomembnimi točkami v horoskopu deli astrologija na harmonične, disharmonične in pa nevtralne. Arhetipske energije, ki jih posamična aspektna konfiguracija povezuje so bodisi težje ali lažje združljive, zato je integracija energij pri disharmoničnih aspektih težja, kar posledično lahko sproža večjo mero napetosti in notranje konfliktnosti v posamezniku, pomeni pa hkrati večji razvojni potencial. Za glavne disharmonične aspekte veljajo sledeči aspekti: kvadrat, opozicija, polkvadrat, poldrugikvadrat in kvinkuks. Upoštevala bom disharmonične aspekte med osebnimi, socialnimi in tudi tranpersonalnimi planeti ter ascendentom. Aspekti pa bodo glede na napetostne indikacije (vrsto planetov, ki jih tvorijo) različno točkovani.

Na kratko bom opisala glavne aspektne indikatorje, ki se nanašajo na osebne planete. Pri tem zaradi preobsežnosti aspektne tematike ne bom navajala citatov avtorjev.

- Luna v disharmoničnih aspektih kaže na težave pri posedovanju občutka varnosti, čustvene sprejetosti in potešenosti v otroštvu, predvsem v odnosu z materjo oz. primarnim objektom. Nakazuje tudi na kvaliteto simbiotične izkušnje.
- Sonce v disharmoničnih aspektih kaže na težave pri izražanju in razvijanju lastne individualnosti, edinstvenosti, posebnosti, občutka identitete in jaza ter lastne samoaktualizacije ter samorealizacije. Kot tak se povezuje s pomanjkanjem vitalnosti samozaupanja, samozavesti, suverenosti in pristne avtoritete ter prepričljivosti. Vezan je v večji meri na odnos z očetom oz. možko (nesimbiotično) figuro tekom odraščanja.
- Merkur v disharmoničnih aspektih kaže na komunikacijske težave, na intelektualne zavrtosti (Merkur in dvojčka), na težave z izražanjem sebe in prilagajanjem svoje individualnosti (Merkur in devica).

- Venera v disharmoničnih aspektih kaže na težave v partnerskih razmerjih, na težave v prijateljstvih in socialnih interakcijah (Venera in tehtnica); poleg tega se lahko nanaša tudi na težave s pridobitništvom, služenjem denarja in materialno varnostjo (Venera in bik).
  - Mars v disharmoničnih aspektih kaže na težave v izražanju lastne asertivnosti, volje in pri uveljavljanju sebe. Konfliktno aspektirani Mars ter tudi Venera, Sonce in Luna lahko indicirajo tudi težave na spolnem področju.
- b) Aspektne povezave med socialnimi in transperonalnimi planeti kažejo predvsem na generacijske probleme in dileme. V osebnem življenju zato nimajo tako velikega pomena kot aspektne povezave, ki vključujejo osebne planete, kljub temu pa so vredne upoštevanja, ker se lahko njihov pomen jasneje izrazi v okviru dinamike hiš (življenjskih področij) in pa pri analizi dispozitorjev in vladarjev, še posebej če se nahajajo v kotnem položaju. V analizi jih bom upoštevala, vendar točkovala z nižjo vrednostjo.
- c) Prav tako bom upoštevala kot napetostne indikatorje konjunkcije osebnih planetov z Saturnom in Plutonom, saj v tem primeru, glede na naravo povezanih principov, konjunkcije ne učinkujejo več nevtralnno.
- d) Napetostni indikator predstavlja tudi odsotnost harmoničnih aspektov (trigona in sekstila), saj v tem primeru v psihi posameznika primanjkuje sproščujočih vidikov, ki nevtralizirajo druge bolj napete konfiguracije. V to kategorijo sodijo tudi določene konjunkcije Jupitra. Planet Jupiter velja v astrologiji za faktor optimizma, zanosa, sreče in ugodnih okoliščin. Če je ugodno aspektiran blaži napetost ostalih neugodnih faktorjev.
- e) Za indikator nižjega psihičnega blagostanja bom upoštevala še popolnoma neaspektirani Saturn v odnosu do osebnih planetov in ascendentu (do 12. harmonika), saj je Saturn faktor prizemljenosti, praktičnosti, realnosti, sprejemanja omejujočih okoliščin in čustvene stabilnosti. V zvezi s tem je zanimiva raziskava Emersona (1972, v Dean 1977) je v svoji študiji iskal horoskopske specifikke v rojstnih kartah shizofrenikov. Rezultati študije so pokazali, da je Sonce duševnih bolnikov pomembno večkrat v trigonu z Neptunom kot pri kontrolni skupini ter da je Sonce

bolnikov pomembno manjkrat v konjunkciji, kvadratu in opoziciji z Saturnom, kot to velja za kontrolno skupino. Odsotnost aspektiranega Saturna se je torej pokazala kot pomemben dejavnik duševnega zdravja.

- f) Prisotnost vsaj dveh trigonskih aspektnih povezav med osebnimi planeti ter ascendentom in ostalimi planeti oz. znotraj osebnih planetov in ascendentu bom tretirala kot faktor ublažitve napetosti, kar bo rezultiralo v odštevanju točk. V to kategorijo sodijo tudi konjunkcije Jupitra z osebnimi planeti in ascendentom.

6. Indikatorji na ravni intenzivnosti aspektov:

Aspekti pridobivajo na intenzivnosti in s tem tudi napetosti (če so disharmonični) z večanjem njihove eksaktnosti. Dodatno bom zato točkovala aspekte večje eksaktnosti.

7. Indikatorji na ravni najeksaktnjših aspektov nekaterih višjih harmonikov – do 10. harmonika

Upoštevala bom določene aspekte višjih harmonikov, ki jih sicer astrologi v veliki meri zanemarjajo, moje izkušnje in izkušnje nekaterih pa kažejo, da imajo ti aspekti pomemben pomen v rojstni karti v kolikor predstavljajo najeksaktnjši oz. zelo eksakten aspekt v karti. Upoštevala bom sledeče aspekte in njihove mnogokratnike: septil, novil in decil. Septil ima saturnski značaj, novil ima neptunski značaj, decil pa plutonski značaj (po Gerkmanu, 1991).

Addey (1976) je v zvezi z višjimi harmoniki v svojih t. i. harmonskih analizah planetnih položajev nakazal na potencialno velik pomen teh malo neuporabljenih kotnih odnosov v astrologiji. Na podlagi njegove logike temelječa raziskava (Kollestrom in O'Neill, 1996) pa je celo pokazala statistično pomembno pogostejše izraženo kvintilnih in septilnih aspektov v rojstnih kartah nosilcev genijalnih odkritij ter v trenutkih genijalnih odkritij, kar je glede na pomen septilnih in kvintilnih aspektov skladno z astrološko tradicijo.

Iz analize je zaradi določenih razlogov izpuščeno sledeče: retrogradnost planetov, aspekti MC-ja in IC-ja, Lunine zanke, asteroid Kiron, interpretacija zodiakalnih stopinj ter vpliv spola. Razlogi za to so sledeči:

- Analiza retrogradnosti planetov ima v astrologiji manjši pomen, premalo je izdelanih kriterijev v zvezi s tem in preveč nejasnosti.
- Aspekti MC-ja in IC-ja so izpuščeni, ker gre za konici z manjšim pomenom od ascendent. To je prvi in napomembnejši razlog. Poleg tega Gauquelinove ugotovitve (Gauquelin, 1983, 1988) glede t. i. ključnih sektorjev nakazujejo na možnost, da tradicionalni pomen MC-ja in IC-ja morda sploh ni tako pomemben, kot se zdi oz, da se pomembne točke oz. področja v dnevnem ciklu nahajajo, sicer v bližini tradicionalnega MC-ja in IC-ja, vendar drugje. Porast frekvence, ki se nanaša na MC oz. IC, je Gauquelin zabeležil na sami točki kulminacije in pa desno od kulminacije, oz. desno ali levo od najnižje točke, kar lahko odgovarja tudi 9. in ne samo 10. hiši (MC) oz. 3. in 5. in ne samo 4. hiši (IC). Dodaten razlog je tudi za neupoštevanje aspektov MC-ja je tudi sistem enakih hiš, ki izračunava konico 10. hiše (MC) drugače kot večina drugih sistemov. Za razliko od tega sta ascendent in descendent pri vseh glavnih sistemih hiš enako izračunana.
- Lunine zanke ne spadajo v domeno planetov, njihova interpretacija je manj izdelana in dorečena, prav tako ne tako pomembna od analize planetov
- Asteroid Kiron precej astrologov uporablja po letu 1977, ko je bil odkrit, vendar pa to nebesno telo nima svoje vladavine; prav tako je njegova interpretacija manj izdelana; njegova orbita pa naj bi bila precej nestabilna.
- Interpretacija planetov glede na zodiakalno stopinjo na kateri se nahajajo je prezapletena za namene te raziskave. Tudi sicer interpretacija zodiakalnih stopinj, po mojem mnenju, vnaša zmedo ter je tudi premalo dorečena. Obstajajo namreč različni sistemi tolmačenja zodiakalnih stopinj.
- Vpliv spola ni jasn in ga je potrebno, po mojem mnenju, upoštevati, ko gre za osebni stik z analizirano stranko.

4. Metoda

4.1 Udeleženci

V raziskavi je sodelovalo 135 udeležencev, od tega 86 žensk in 49 moških. Povprečna starost udeležencev je bila 36,5 let z razponom od 19 do 78 let, SD starosti znaša 11,2 leti. Udeleženci so bili izbrani kar se da naključno in sicer preko poznanih oseb, ki so mi pomagale aplicirati vprašalnike. Udeleženci so raznoliki glede starosti in poklicne orientacije, v glavnem pa prihajajo iz mestnega okolja. Po večini so srednješolsko, višješolsko in univerzitetno izobraženi. Udeleženci nimajo nobenega znanja o astrologiji, pričakovati pa je, da jih večina pozna svoje sončno znamenje.

Pridobitev čim večjega starostnega razpona udeležencev je služila namenu pridobitve čimbolj reprezentativnega vzorca, ne samo zaradi tematike raziskave, ki to zahteva izraziteje, pač pa tudi zaradi astronomsko-astroloških dejavnikov. Na ta način je bila namreč zagotovljena večja raznolikost tudi glede počasi spreminjajočih se astronomsko–astroloških dejavnikov (počasi premikajoči se planeti).

4.2 Pripomočki

- Lestvice psihološkega blagostanja PWBS (Ryff, 1989)

Vprašalnik sestavlja 6 lestvic: Avtonomnost, Obvladovanje okolja, Osebna rast, Smisel življenja, Sprejemanje sebe in Medosebni odnosi. Zajema 84 postavk, s katerimi merimo kognitivni vidik subjektivnega zadovoljstva. Vprašalnik vsebuje pozitivne in negativne postavke, ki jim mora posameznik oceniti na šeststopenjski lestvici od 1 do 6, v kolikšni meri zanj držijo. Pri vrednotenju se negativnim postavkam pripiše obratno vrednost. V kolikšni meri se posamezna lastnost pri posamezniku odraža, ugotovimo z vsoto ocen pozitivnih in negativnih postavk. Dobljeni koeficienti notranje konsistentnosti Ryffove (1989) za posamezne lestvice znašajo: za Avtonomnost 0,86, Obvladovanje okolja 0,90, Osebnostna rast 0,87, Smisel življenja 0,90, Sprejemanje sebe 0,93 in Medosebni odnosi 0,91. Test-retest zanesljivost za posamezne lestvice je po obdobju šestih tednov znašala za Avtonomnost 0,88, Obvladovanje okolja 0,81, Osebnostna rast 0,81, Smisel življenja 0,82, Sprejemanje sebe 0,85 in Medosebni odnosi 0,83.

Avtonomnost se nanaša na neodvisnost, samoaktualizacijo, na sposobnost se upreti socialnim pritiskom, na uravnavanje vedenja od znotraj in na vrednotenje glede na lastne, notranje standarde; **Obvladovanje okolja** se nanaša na občutek kompetentnosti pri obvladovanju okolja, na sposobnosti nadzorovanja kompleksne množice zunanjih aktivnosti, na učinkovito izrabo priložnosti, ki jih ponuja okolje ter na sposobnost ustvariti okolje, ki ustreza posameznikovim potrebam in vrednotam; **Osebnostna rast** se nanaša na občutek kontinuiranega razvoja, na odprtost za nove izkušnje, na občutek realiziranja svojih potencialov ter na spreminjanje v smeri večjega vpogleda vase in boljše učinkovitosti; **Življenjski smisel** se nanaša na zavedanje občutka usmerjenosti v življenju, na občutek, da obstaja smisel življenja, na posedovanje prepričanj, ki dajejo življenju smisel; **Pozitivni medosebni odnosi** se nanašajo na tople, zaupne in zadovoljive odnose z drugimi, na skrb za dobro drugih, na sposobnost za empatijo, vdanost in intimnost, na razumevanje dinamike prejetja in dajanja v medosebnih odnosih; **Sprejemanje sebe** pa se nanaša na pozitivno stališče do sebe, zavedanje in sprejemanje različnih aspektov sebe, na pozitiven pogled na svoje preteklo življenje.

- Lestvica zadovoljstva z življenjem SWLS (Diener idr., 1985)

Vprašalnik je kratek instrument s petimi trditvami, s katerimi merimo globalno kognitivno oceno posameznika o njegovem življenju. Vsebuje le 5 trditev, ki jih mora udeleženec oceniti z ocenami na sedemstopenjski lestvici v razponu od 1 – sploh ne drži do 7 – povsem drži. Vrednotenje poteka tako, da testator sešteje posamezne ocene in poda celostno oceno posameznikovega zadovoljstva z življenjem. Vprašalnik ima po Diener idr., (1985) pozitivne psihometrične lastnosti. Koeficient alfa znaša 0,87, test-retest korelacija po dveh mesecih pa 0,82. Prav tako visoko korelira z drugimi merami subjektivnega blagostanja. Uporabnost in metodološka primernost tega instrumenta je bila večstransko raziskana, potrjena pa je bila tako njegova veljavnost kot zanesljivost (Musek, 2005b).

- Vprašalnik pozitivne in negativne emocionalnosti PANAS (Watson, Clark in Tellegen, 1988)

Vprašalnik vsebuje seznam dvajsetih čustvenih stanj in razpoloženj, ki se pojavljajo v življenju, po deset za lestvico pozitivnega in deset za lestvico negativnega afekta. Za vsako stanje oz. razpoloženje je potrebno označiti na 5-stopenjski lestvici v kolikšni meri je pri udeležencu trenutno (v preteklosti – v zadnjih nekaj dnevih, tednih, letu ali na splošno) izraženo (1 – sploh ne, 5 – zelo). Avtorji lestvice poudarjajo, da se v študijah faktorjev razpoloženja vztrajno pojavljata pozitivni in negativni faktor kot dominantni in relativno neodvisni dimenziji, da torej ne gre za dimenziji, za kateri bi lahko rekli da sta nasprotni - da negativno korelirata. Lestvica pozitivnega afekta odraža stopnjo entuziazma, aktivnosti in pozornosti. Visoko izražen pozitiven afekt je stanje v katerem se posameznik počuti polnega energije, zbranega in zadovoljnega; nizko izražen pozitiven afekt pa se povezuje z žalostjo, duševno otopelostjo in nedejavnostjo. Lestvica negativnega afekta pa ima postavke, ki se nanašajo na subjektivni občutek distresa in vključujejo negativna, averzivna čustvena stanja kot so jeza, gnus, krivda, strah, nervoza, hladnost, pomankanje energije; ob tem pa predstavlja nizek negativni afekt stanje umirjenosti, jasnosti in vedrine. V grobem odgovarjata lestvici pozitivnega in negativnega afekta faktorjema ekstravertnosti in anksioznosti – nevroticizma. Panas meri pozitivni in negativni afekt kot mero emocionalne komponente subjektivnega psihičnega blagostanja. Avtorji poročajo o alfa koeficientih, ki se gibljejo med 0,84 in 0,90,

test-retest koeficinta po dveh mesecih pa za aplikacijo »kako se počutite na splošno« znašata: za pozitivni afekt 0,68 in za negativni afekt 0,71.

- Vprašalnik petih velikih faktorjev BFI (John, Donahue in Kentle, 1991)

Vprašalniki meri prototipične komponente petih velikih faktorjev osebnosti – ekstravertnost, sprejemljivost, vestnost, nevroticizem in odprtost. Predstavlja kratek instrument, ki omogoča učinkovito in fleksibilno merjenje petih dimenzij osebnosti, kadar ni potrebe za bolj diferencirano merjenje posameznih facet oz. poddimenzij. Vprašalnik ima 44 postavk, od tega 8 do 10 postavk za posamezno dimenzijo. Udeleženci odgovarjajo na petstopenjski ocenjevalni lestvici (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam). Vprašalnik se odlikuje po dobrih merskih karakteristikah. Za koeficiente zanesljivosti (alfa) poročajo o vrednostih med 0,79 in 0,88 za posamične lestvice (Poter, 2003, v Avsec in Sočan, 2007); na slovenskem vzorcu pa so bile te vrednosti med 0,77 in 0,85 (v Avsec in Sočan, 2007). Tudi koeficienti veljavnosti so dobri. Študija konvergentne veljavnosti v povezavi z drugimi inštrumenti za merjenje petih dimenzij osebnosti (John in Srivastava, 1999, v Avsec in Sočan, 2007) je pokazala povprečno vrednost koeficientov preko vseh uporabljenih vprašalnikov in faktorjev 0,75.

- Specifičen točkovni sistem za analizo rojstne karte

O točkovnem sistemu astroloških indikatorjev sem pisala že v poglavju o hipotezah, vendar le v vsebinskem smislu - ko sem skušala vsebinsko utemeljiti izbor indikatorjev. Na tem mestu pa natančno navajam število točk, ki sem jih v astrološki analizi pripisovala različnim horoskopskim indikatorjem. Ponovno poudarjam, da za lažje pisanje Sonce in Luno štejem med planete.

Rojstna karta je izdelana v tropskem zodiaku in Placidovem sistemu hiš.

Točkovni sistem ima naslednje elemente:

1. Indikatorji na ravni zastopanosti elementov (1 TOČKA)

Popolna hkratna odsotnost zastopanosti osebnih planetov in ascendentov v elementih zemlje (kozorog, bik in devica) in zraka (dvojčka, tehtnica in vodnar) oziroma prisotnost samo enega od omenjenih indikatorjev v omenjenih znamenjih.

2. Indikatorji na ravni zodiakalnih znamenj: (0,5 za vsak indikator)

Prisotnost osebnih planetov (vključena Luna in Sonce) in ascendentov v naslednjih znamenjih: devica, škorpjon, kozorog, rak ali ribi

3. Indikatorji na ravni nebesnih teles: (dodatne 0,25 TOČKE za vsak indikator)

Luna v izgonu in padu (v kozorogu in škorpjonu)

4. Indikatorji na ravni zastopanosti hiš: (0,5 oz. 0,25 TOČKE za vsak indikator)

a) Z osebnimi planeti zasedene 6., 8. ali 12. hiša: 0,5 točke

Z socialnimi in transpersonalnimi planeti zasedene 6., 8. in 12. hiša: 0,25 točke

b) Kotni položaj Lune, Saturna, Plutona, Urana in Neptuna (orbis do 5 stopinj):
0,5 točke

Meje med hišami se obravnava po okvirnem Huberjevem sistemu (v Huber in Huber, 1994). Začetek hiše je 5 stopinj pred konico.

5. Indikatorji na ravni aspektov med nebesnimi telesi in ascendentom: (1, 0,5 oz. 0,25 TOČKE za vsak indikator)

a) Konfliktne (disharmonične) aspekte med Soncem, Luno, Merkurjem, Venero in Marsom na eni strani ter Marsom, Jupitrom, Saturnom, Uranom, Neptunom in

Plutonom na drugi; konfliktni aspekt med Soncem in Luno, Luno in Venero, Luno in Merkurjem, Venero in Marsom; ascendentom in vsemi planeti: 0,5 točke

- b) Konjunkcija Saturna in Plutona z osebnimi planeti se točkuje z 0,5 točke
- c) Disharmonični aspekti med socialnimi in transpersonalnimi planeti: 0,25 točke.

Za konfliktne aspekte se šteje: z orbisom do 12 stopinj - konjunkcija, z orbisom do 8 stopinj - opozicija, do 4 stopinje - kvadrat, do 1 stopinje - polkvadrat in do 2 stopinji - kvinkuks in poldrugikvadrat. Enak orbis velja za aplikativne in separativne aspekte.

- d) Popolno odsotnost harmoničnih aspektov iz točke a: trigona in sekstila znotraj orbisa 5 stopinj (trigon) in 3 stopinje (sekstil) ter konjunkcij Jupitra s Soncem, Luno in ascendentom se točkuje z 1 točko.
- e) Popolno odsotnost aspektov Saturna z osebnimi planeti (vsi omenjeni disharmonični ter harmonični aspekti + aspekti višjih harmonikov do 12. harmonika in njihovi mnogokratniki) se točkuje z 1 točko.
- f) Ob prisotnosti 2 ali več trigonov med planeti in ascendentom iz točke a oz. konjunkcije Jupitra z Soncem, Luno in ascendentom se odšteje 1 točko.

6. Indikatorji na ravni intenzivnosti aspektov: (dodatne 0,5 TOČKE oz. 0,25 TOČKE za vsak indikator intenzivnosti)

Aplikativni in separativni konfliktni aspekt + konjunkcija iz točke 4 in 5 večje eksaktnosti (znotraj orbisa 1,5 stopinje za aplikacijo in 0,5 stopinje za separacijo; 1. stopinja orbisa za kotni položaj) se točkuje dvojno – k obstoječi vrednosti se doda še eno vrednost. To točkovanje ne velja za polkvadrat, kvinkuks in poldrugi kvadrat.

7. Indikatorji na ravni najeksaktnjših aspektov nekaterih višjih harmonikov – do 10. harmonika (0,5 TOČKE)

Upošteva se najeksaktnjši aspekt v karti v kolikor gre za aspekt med Soncem, Luno, Merkurjem, Venero in Marsom na eni strani ter Marsom, Jupitrom, Saturnom, Uranom, Neptunom in Plutom na drugi; oz. med Soncem in Luno, Luno in Venero, Merkurjem in Luno, Venero in Marsom, ascendentom in vsemi ostalimi nebesnimi telesi

Upošteva se sledeče aspekte in njihove mnogokratnike: septil novil in decil. Točkuje se z eno vrednostjo tudi, če se pojavita dva enako intenzivna aspekta višjih harmonikov. Če je eden od enako intenzivnih aspektov aspekt, ki je že bil točkovan, potem se aspekt višjega harmonika ne točkuje.

Točke se po tem ključu seštevajo oz. odštevajo. Višje število točk indicira »težji horoskop« - več konfliktnosti in napetosti v strukturi osebnosti in s tem potencialno nižje psihično blagostanje.

4.3 Postopek

150 sklopov vprašalnikov je bilo razdeljenih s pomočjo poznanih oseb, vrnjenih pa mi je bilo 135 sklopov. Udeležence so dobili navodila, da morajo posredovati natančne rojstne podatke ter izpolniti dane vprašalnike. Navodila za izpolnjevanje so navedena v prilogi.

Udeleženci so vedeli, da gre za astrološko-psihološko raziskavo, niso pa vedeli, kaj konkretno je predmet raziskave. Za takšen pristop sem se odločila namerno in sicer iz naslednjih razlogov: Z temeljnim namenom raziskave sem jih seznanila zato, ker bi bilo sicer nenavadno, da od njih zahtevam tako natančne rojstne podatke. S tem sem želela tudi pozitivno vplivati na motivacijo udeležencev za izpolnjevanje vprašalnikov. Zahtevati tako natančne rojstne podatke in ne razkriti temeljnega namena raziskave bi namreč, po mojem mnenju, lahko negativno učinkovalo na motivacijo udeležencev in povzročilo odpor do reševanja. Eden od razlogov je bila tudi časovna stiska pri izdelavi diplomskega dela, ki je botrovala k omenjenemu pristopu. Želela sem namreč kar najhitreje dobiti izpolnjene vprašalnike nazaj. Poleg tega gre za pilotsko raziskavo, ki bi v primeru potrjenih rezultatov v vsakem primeru zahtevala replikacijsko študijo, v kateri pa bi se izboljšale še vse metodološke pomanjkljivosti. Dodatno menim, da udeležencevo možno poznavanje lastnosti svojega sončnega znamenja ne more bistveno izkriviti rezultate raziskave, saj se astrološki vidik raziskave nanaša na celovito analizo rojstne karte, torej na astrološke kazalce, ki jih udeleženci ne morejo poznati (analizirajo jih lahko samo educirani astrologi), psihološki vidik raziskave pa v veliki meri vključuje splošne indikatorje življenjskega zadovoljstva, ki niso natančno vsebinsko vezani na astrološko simboliko.

Vprašalnikov nisem delila osebam z astrološkim znanjem, možno pa je, da katera od oseb v verigi razdeljevanja (ki je ne poznam) pozna več svojih astroloških značilnosti. Prav tako je po drugi strani mogoče, da bi poznavanje lastnosti svojega sončnega znamenja lahko izkrivilo rezultate tudi v primeru, da udeleženci ne bi vedeli za temeljni namen raziskave; če bi šlo za udeležence, ki se močno istovetijo z temi lastnostmi (npr. redno berejo tedenske horoskope in drugo laično-populistično astrološko literaturo).

Omeniti moram še eno metodološko specifiko. Vprašalnike sem aplicirala preko poznanih oseb z namenom pridobitve čimbolj heterogenega vzorca, tako glede starosti kot drugih značilnosti. Tekom tega postopka so določen del vprašalnikov izpolnile tudi osebe, ki jih

poznam, kar pomeni, da jim s tem ni bila zagotovljena anonimnost. Menim, da to ne more bistveno izkriviti rezultate, saj gre za osebe, ki so moji znanci in so mi bili pripravljene pomagati; poleg tega vprašalniki po svoji tematiki ne posegajo izrazito v intimnost posameznika. Ta pomanjkljivost se mi zdi manjša, kot pa aplikacija vprašalnikov na homogeni, a anonimni študentski populaciji. Dodaten razlog za težnjo po heterogenem vzorcu je tudi tematika raziskave. Menim, namreč, da psihičnega blagostanja kot fenomena, ki ga povezujemo z drugimi merami, ne moremo zadovoljivo ocenjevati pri študentski populaciji, ki je na pragu svojega življenja in ima malo (premalo) življenjskih izkušenj za sabo. Čeprav je predmet pričujoče raziskave psihično blagostanje kot poteza in ne kot stanje, vseeno menim, da je takšen metodološki pristop bolj kvaliteten.

Vrnjene sklope vprašalnikov sem v nadaljevanju analizirala na sledeč način: Najprej sem ovrednotila vse vprašalnike z namenom zagotovitve neodvisnega vrednotenja vprašalnikov od njim pripadajočim astroloških indikatorjev. V redkih primerih, ko so posamezniki spregledali določene postavke sem manjkajoče vrednosti nadomestila z njihovo povprečno vrednostjo postavk za dano lestvico. Na tem mestu naj omenim še, da sta dva posameznika napačno izpolnila vprašalnik BFI, zato je numerus za lestvici ekstravertnosti in nevroticizma 133 in ne 135, kot pri drugih vprašalnikih. V nadaljevanju sem za vsakega posameznika s pomočjo računalniškega programa izdelala rojstno karto z že omenjenimi specifikami (v tropskem zodiaku in Placidovemu sistemu hiš). Uporabila sem računalniški program SolarFire v/5, ki velja za profesionalni astrološki računalniški program in katerega izračuni so brezhibni. Horoskope sem nato po opisanem ključu točkovala. Horoskope sem točkovala sama, ker bi točkovanje s strani drugega astrologa zahtevalo finančna sredstva za plačilo, ki pa jih sama nimam. Poleg tega je bila z natančno določenim točkovnim sistemom zagotovljena popolna objektivnost ocenjevanja horoskopov. Vsakdo, ki bi po tem ključu ocenjeval horoskope bi brez dvoma prišel do enakih številčnih vrednosti astroloških indikatorjev. Razlike med ocenjevalci bi lahko povzročilo samo namerno goljufanje ali pa slučajne nenamerne napake pri izračunavanju. Seveda pa je mogoče, da bi drugi astrologi izdelali nekoliko drugačne ključe za ocenjevanje, vendar to ni več povezano z vprašanjem subjektivnosti in nekorektnosti ocenjevanja v kontekstu uporabe danega sistema.

Dobljene rezultate vprašalnikov in izračune astrološke analize sem nato vnesla v SPSS datoteko. Dobljene podatke sem nato s pomočjo statističnih postopkov računalniško obdelala,

skladno z operacionaliziranimi raziskovalnimi vprašanji. Obdelava je potekala z SPSS programom – verzija 10.

5. Rezultati

Tabela 1

Mere centralne tendence in razpršenosti ter rezultati testa Kolmogorov-Smirnov za lestvice psihološkega blagostanja (PWBS).

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>As</i>	<i>Spl</i>	<i>Me</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Q1</i>	<i>Q3</i>	<i>K-G-nivo t.</i>
Avtonomnost	135	62,41	8,96	-,58	-,39	62	39	84	56	70	,199
Obvladovanje okolja	135	61,21	8,27	-,73	1,42	61	29	77	56	67	,200*
Osebnostna rast	135	67,41	7,91	-,29	-,45	68	46	82	62	73	,064
Smisel življenja	135	66,70	9,02	-,40	-,29	67	42	84	61	74	,200*
Sprejemanje sebe	135	66,27	11,21	-,79	,46	68	26	86	61	74	,004
Medosebni odnosi	135	66,28	10,48	-,42	-,51	67	38	84	58	75	,200*

* pomeni spodnjo mejo za normalnost distribucije

Tabela 2

Mere centralne tendence in razpršenosti ter rezultati testa Kolmogorov-Smirnov za Lestvico zadovoljstva z življenjem (SWLS)

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>As</i>	<i>Spl</i>	<i>Me</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Q1</i>	<i>Q3</i>	<i>K-G-nivo t.</i>
SWLS	135	24,68	6,28	-,61	,56	26	10	35	21	26	,000

Tabela 3

Mere centralne tendence in razpršenosti ter rezultati testa Kolmogorov-Smirnov za lestvici pozitivne in negativne emocionalnosti (PANAS).

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>As</i>	<i>Spl</i>	<i>Me</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Q1</i>	<i>Q3</i>	<i>K-G-nivo t.</i>
Pozitivni afekt	135	36,98	5,68	-,84	2,18	37	13	50	34	41	,000
Negativni afekt	135	22,27	6,80	,34	-,39	22	10	40	17	27	,022

Tabela 4

Mere centralne tendence in razpršenosti ter rezultati testa Kolmogorov-Smirnov za Lestvici ekstravertnosti in nevroticizma (BFI).

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>As</i>	<i>Spl</i>	<i>Me</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Q1</i>	<i>Q3</i>	<i>K-G-nivo t.</i>
Ekstravertnost	133	29,27	6,20	-,46	-,30	30	12	40	25	34	,008
Nevroticizem	133	20,57	5,48	,31	-,10	20	9	35	17	23,5	,033

Tabela 5

Mere centralne tendence in razpršenosti ter rezultati testa Kolmogorov-Smirnov za astrološko mero psihičnega blagostanja.

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>As</i>	<i>Spl</i>	<i>Me</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Q1</i>	<i>Q3</i>	<i>K-G-nivo t.</i>
Astrološka mera	135	6,12	1,52	-,07	-,63	6	2	9,25	5	7,25	,030

Pregled deskriptivnih mer v tabelah 1-5 kaže, da vse lestvice kažejo tendenco k normalni distribuciji. To potrjuje tudi pregled grafičnih distribucij lestvic (histogrami), ki pa jih ne prikazujem, saj bi to zavzelo veliko prostora. Kljub temu, da test Kolmogorov – Smirnov potrjuje normalnost samo za tri lestvice, pa bom glede na omenjene pokazatelje, v nadaljevanju uporabila parametrične teste za obdelavo podatkov, saj velja test Kolmogorov Smirnov za zelo rigoroznega.

Tabela 6

Pearsonovi koeficienti korelacije in nivoji tveganja med posameznimi merami psihičnega blagostanja

	Avt.	Obv. o.	Os. r	Življ. s.	Spre. s.	Med. o.	SWLS	Poz. a.	Neg. a.	Ekstr.	Nevrot.
Obv. o.	,39** ,000										
Os. r.	,30** ,000	,44** ,000									
Življ. s.	,26** ,002	,67** ,000	,63** ,000								
Spre. s.	,49** ,000	,78** ,000	,52** ,000	,70** ,000							
Med. o.	,42** ,000	,64** ,000	,54** ,000	,58** ,000	,72** ,000						
SWLS	,29** ,001	,67** ,000	,35** ,000	,57** ,000	,78** ,000	,52** ,000					
Poz. a.	,14 ,110	,48** ,000	,46** ,000	,62** ,000	,48** ,000	,43** ,000	,34** ,000				
Neg. a.	-,49** ,000	-,65** ,000	-,31** ,000	-,35** ,000	-,67** ,000	-,52** ,000	-,52** ,000	-,19* ,026			
Ekstr.	,26** ,002	,39** ,000	,31** ,000	,33** ,000	,49** ,000	,55** ,000	,35** ,000	,49** ,000	-,31** ,000		
Nevrot.	-,31** ,000	-,63** ,000	-,31** ,000	-,35** ,000	-,65** ,000	-,44** ,000	-,51** ,000	-,27** ,001	,74** ,000	-,29** ,001	
Astr. m.	-,01 ,902	,01 ,904	,08 ,332	-,01 ,923	,00 ,982	,09 ,311	,07 ,434	-,14 ,114	-,08 ,381	,05 ,601	-,02 ,771

** - korelacija je statistično pomembna na nivoju tveganja 1%

*-korelacija je statistično pomembna na nivoju tveganja 5%

Vse statistično pomembne korelacije so prikazane v krepkem tisku.

Avt. – Avtonomnost, Obv. o. – Obvladovanje okolja, Os. r. – Osebnostna rast, Življ. s. – Življenjski smisel, Spre. s. – Sprejemanje sebe, Med. o. – Medosebni odnosi, SWLS – Življenjsko zadovoljstvo, Poz. a. – Pozitivni afekt, Neg. a. – Negativni afekt, Ekstr. – Ekstravertnost, Nevrot. – Nevroticizem, Astr. m. – Astrološka mera

Iz tabele 6 je razvidno, da praktično vse psihološke mere psihičnega blagostanja statistično pomembno korelirajo med seboj. Izjema je edino korelacija med Pozitivnim afektom in Avtonomnostjo, ki pa je blizu statistični pomembnosti. Korelacije segajo od nizkih pa do visokih. Večina korelacij je zmernih in visokih.

Za razliko od tega astrološka mera psihičnega blagostanja ne kolerira pomembno z nobeno od psiholoških mer. Vse korelacije astrološke mere so praktično nične, edina korelacija, ki je nekoliko višja in se približuje statistični pomembnosti je korelacija med Pozitivnim afektom in astrološko mero psihičnega blagostanja.

Poudariti je potrebno, da korekcija nivojev tveganja glede na večje število statističnih testov ni bila narejena.

Tabela 7.

Pojasnjena varianca 12 nerotiranih komponent ter 3 rotiranih za mere psihičnega blagostanja

Komponentna	Lastna vr.	% poj. var	Kum% p. v.	Lastna vr.	% poj. var.	Kum % p. v.
1	5,85	48,73	48,73	3,76	31,32	31,32
2	1,32	11,02	59,76	3,36	28,04	59,36
3	1,03	8,56	68,30	1,07	8,94	68,30
4	,85	7,09	75,40			
5	,78	6,53	81,92			
6	,58	4,82	86,75			
7	,44	3,70	90,44			
8	,36	3,03	93,47			
9	,25	2,07	95,54			
10	,22	1,82	97,36			
11	,20	1,64	99,00			
12	,12	1,00	100			

Op.: Uporabljena je bila Varimax rotacija

V tabeli lahko vidimo, da prvi dve komponenti pojasnita večino – šest desetih variance, deleži ostalih komponent pa so bistveno nižji. Pri nerotirani soluciji se kaže močan generalni faktor psihičnega blagostanja, pri rotirani soluciji pa dva enako močna temeljna faktorja psihičnega blagostanja.

Tabela 8.

Nasičenosti mer psihičnega blagostanja z prvimi tremi nerotiranimi komponentami

	1	2	3
Avt.	,531	-,254	-3,147E-02
Obv. o.	,867	-7,693E-02	-,122
Os. r.	,640	,296	,278
Življ. s.	,769	,366	6,447E-02
Spre. s.	,926	-5,887E-02	-6,840E-02
Med. o.	,802	4,710E-02	,173
SWLS	,757	-,123	-4,809E-02
Poz. a.	,601	,614	-2,764E-02
Neg. a.	-,737	,502	,145
Ekstr.	,584	,246	,195
Nevrot.	-,702	,404	,250
Astr.m.	4,603E-02	-,395	,877

Avt. – Avtonomnost, Obv. o. – Obvladovanje okolja, Os. r. – Osebnostna rast, Življ. s. – Življenjski smisel, Spre. s. – Sprejemanje sebe, Med. o. – Medosebni odnosi, SWLS – Življenjsko zadovoljstvo, Poz. a. – Pozitivni afekt, Neg. a. – Negativni afekt, Ekstr. – Ekstravertnost, Nevrot. – Nevroticizem, Astr. m. – Astrološka mera

V tabeli 8 vidimo, da generalni faktor psihičnega blagostanja ni povezan z astrološko mero psihičnega blagostanja oz. je ne nasičuje. Za razliko, so psihološke mere psihičnega blagostanja vse zmerno ali visoko nasičene z generalnim faktorjem.

Tabela 9.

Nasičenosti mer psihičnega blagostanja z prvimi tremi rotiranimi komponentami

	1	2	3
Avt.	,557	,177	8,096E-02
Obv. o.	,720	,499	-6,544E-02
Os. r.	,212	,712	,152
Življ. s.	,324	,787	-6,977E-02
Spre. s.	,738	,566	-2,208E-02
Med. o.	,514	,622	,156
SWLS	,647	,414	1,857E-02
Poz. a.	7,247E-02	,818	-,255
Neg. a.	-,893	-,115	-7,836E-02
Ekstr.	,224	,617	9,417E-02
Nevrot.	-,836	-,128	5,769E-02
Astr. m.	3,323E-02	4,652E-03	,962

Avt. – Avtonomnost, Obv. o. – Obvladovanje okolja, Os. r. – Osebnostna rast, Življ. s. – Življenjski smisel, Spre. s. – Sprejemanje sebe, Med. o. – Medosebni odnosi, SWLS – Življenjsko zadovoljstvo, Poz. a. – Pozitivni afekt, Neg. a. – Negativni afekt, Ekstr. – Ekstravertnost, Nevrot. – Nevroticizem, Astr. m. – Astrološka mera

Iz tabele 9 je razvidno, da prvi dve komponenti pojasnujeta večji del variance vseh mer psihičnega blagostanja, razen astrološke mere. Le to v večji meri pojasnjuje šele tretja komponenta.

Vidimo tudi, da eden od temeljnih faktorjev psihičnega blagostanja (prvi) vključuje poudarjeni komponenti obvladovanja okolja in sprejemanja sebe z nizkim negativnim afektom oz. nevroticizmom. Drugi temeljni faktor pa vključuje poudarjeni komponenti osebnostne rasti in življenjskega smisla s izrazitejšim pozitivnim afektom in ekstravertnostjo.

6. Interpretacija in razprava

Znanost je veda, ki ugotavlja kvalitativne in kvantitativne značilnosti življenjskih pojavov ter povezave med njimi z empiričnim in objektivnim pristopom. Dandanes prodira v vse vidike življenja, tudi vidike, ki so po svoji naravi težko merljivi, nejasni, subjektivni, skrivnostni in metafizični. Raziskovanje psiholoških fenomenov je gotovo eno od teh področij. Znanost na tem mestu zadene tudi ob starodavne in tradicionalne pristope ocenjevanja in kategorizacije značajskih in duševnih fenomenov. Eden od teh starejših pristopov je gotovo astrologija.

Dejstvo je, da je v svetu astrologija zelo razširjen fenomen, profesionalnih in laičnih astrologov je na tisoče, ravno tako tudi mrgoli najrazličnejših astroloških šol. Ankenberg in Weldon (1989) navajata, da v ZDA okrog 30 do 40 milijonov Američanov verjame v astrologijo, na Kitajskem kakšna milijarda, v Indiji pa praktično vsi. Že po drugi svetovni vojni je bilo v ZDA registriranih 25.000 profesionalnih astrologov, astrologija pa je, ne samo v preteklosti, pač pa tudi dandanes prodrla vse do vladnih krogov, kjer se z njeno pomočjo načrtuje politične poteze. Znana njena uporabnika sta voditelja Ronald Reagan in François Mitterrand, ki sta se odkrito posluževala astroloških nasvetov. Kot veda ima astrologija več kot 4000 letno dokumentirano zgodovino. Bila je standardni univerzitetni predmet srednjeveških univerz, od tam z vzponom razsvetljenjstva izgnana, proučevali pa so jo največji zgodovinski možje, kot npr. Kepler, Galileo, Brahe in Newton. Danes se počasi ponovno vrača na nekatere univerze. Bobrick (2005) poroča, da je bilo tega leta na akademski ravni mogoče študirati astrologijo na naslednjih univerzah: Brasenose College, Oxford; Bath Spa University College; The University of Southampton; University of Kent; Cardiff University, Wales; The Bibliotheca Astrologica, Francija; The University of Zaragoza, Španija; Dogus University, Turčija; Benares Hindu University, Indija; Kepler College, ZDA.

V zadnjih 100 letih je bila astrologija podvržena tudi številnim znanstvenim preverjanjem, z viškom ključnih raziskav v med letoma 1950 in 1990. Številne klasične astrološke hipoteze (popularne astrologije) so se raziskovalno izčrpale, izsledki raziskav, ki so jih preverjale pa so ponudili dragocene informacije ne samo o vidikih veljavnosti astrologije, pač pa tudi o astrologiji kot taki. Iskanje novih načinov raziskovanja te starodavne vede, po mojem mnenju, potencialno predstavlja velik vir informacij za njeno razumevanje, zagotovo pa je lahko tudi navdušujoč intelektualni izziv za prihodnje raziskovalce.

Za največjega raziskovalca astroloških hipotez velja Michel Gauquelin, ki je avtor najveredostnejših znanstvenih dokazov za veljavnost astrologije. Hans Eysenck je leta 1996 (v Champion, 2009) zapisal, da sodijo njegovi izsledki v tekste, ki opisujejo največje znanstvene in idejne napredke tega časa, poleg npr. Freudovih dognanj.

V pričujoči raziskavi sem poskušala pristopiti k znanstvenemu proučevanju astrologije na nov, še ne preverjen način. Šlo je za raziskovanje astroloških indikatorjev konstrukta psihičnega blagostanja, ki do sedaj, po mojih informacijah, na tak način še ni bil raziskan ter za način analiziranja rojstne karte, ki, na tako kompleksen kvantitativen način, v znanstvenih krogih, ravno tako, do danes še ni bil izveden. Ta način analize rojstne karte se neposredno navezuje na tematiko psihičnega blagostanja.

Namen pričujoče raziskave je bil opredeliti odnos med psihičnim blagostanjem kot psihološkim konstruktom ter astrološkim ocenjevanjem lastnosti, ki so pomensko sorodne psihičnemu blagostanju oz. je iz njih mogoče sklepati na psihično blagostanje. Drugače rečeno, šlo je za ugotavljanje veljavnosti astrološke ocene psihičnega blagostanja kot informacije o introspektivni - zavestni izraženosti psihičnega blagostanja. V zvezi s tem sem operacionalizirala raziskovalna vprašanja in hipoteze, ki sem jih nato preverila. Zastavila se si pristop v smislu preveritve raziskovalnih vprašanj in ne pristop v smislu eksplicitne opredelitve hipotez (podanih v trdilni obliki), saj za to, zaradi že opisanih značilnosti astrološke simbolike v uvodu, ni ustrezne vsebinske podlage. Moja pričakovanja, glede izsledkov raziskave, so zato bila prej negativna kot pozitivna in ravno zaradi takšnega izhodišča sem se odločila raziskovalna vprašanja formulirati na način kot sem jih. Le za zadnjo hipotezo, ki se je nanašala na medsebojno povezanost psiholoških mer sem zapisala, da pričakujem pozitivne izsledke.

V nadaljevanju bom interpretirala dobljene izsledke. Najprej bom na kratko interpretirala rezultate v zvezi z zadnjo hipotezo, ker sklop prvih treh raziskovalnih vprašanj predstavlja celoto, ki jo želim bolj obširno razjasniti.

Zadnja hipoteza, ki sem jo zastavila se je glasila: *Pričakujem, da bodo različne psihološke mere psihičnega blagostanja (tako emocionalni kot kognitivni vidik) pomembno pozitivno oz. negativno korelirale med seboj.*

Rezultati so ta pričakovanja potrdili. Vse (razen ene) psihološke mere psihičnega blagostanja so pomembno korelirale med seboj in to v pričakovanih smereh. Tudi korelacija, ki ni bila statistično pomembna je bila v pravi smeri. Lestvici vprašalnika PANAS: Pozitivni afekt in Negativni afekt, sta sicer korelirali pomembno med seboj (šlo naj bi namreč za razmeroma neodvisni lestvici), vendar pa je bila korelacija med njima nizka.

Na tej točki se mi ni zdelo potrebno izvajati korekcije statistične pomembnosti dobljenih korelacij glede na število izračunanih korelacij, saj se glavni vidik raziskave ni nanašal na preverjanje medsebojne povezanosti psiholoških mer, pač pa na povezanost psiholoških z astrološko mero.

Po pričakovanjih so kognitivne mere blagostanja (življenjsko zadovoljstvo, avtonomnost, obvladovanjem okolja, osebnostna rast, smisel življenja, sprejemanjem sebe in medosebnimi odnosi) pozitivno korelirale s pozitivnim afektom in ekstravertnostjo; obratno pa negativno z negativnim afektom in nevroticizmom. Ravno tako so te mere pozitivno korelirale med seboj.

Vse to je skladno s predhodnimi raziskavami in potrjuje, da gre za psihološke mere, ki merijo različne vidike psihičnega blagostanja. Musek (2005b) navaja, da samoocenjevalne lestvice, ki merijo različne komponente subjektivnega blagostanja, pomembno korelirajo med seboj. Ryff (1989) navaja, da lestvice njenega vprašalnika (Avtonomnost, Obvladovanje okolja, Osebnostna rast, Življenjski smisel, Sprejemanje sebe in Medosebni odnosi) pomembno pozitivno korelirajo z življenjskim zadovoljstvom, občutkom sreče ter pomembno negativno z depresivnostjo. Prav tako ekstravertnost in nevroticizem sodita po izsledkih večjega števila raziskav med najboljše napovedovalce subjektivnega blagostanja (po Musek, 2005). Ekstravertnost povezana pozitivno z merami psihičnega blagostanja, introvertnost pa negativno.

V delu operacionaliziranih raziskovalnih vprašanj sem se osredotočila na preveritev povezanosti astrološke mere z psihološkimi merami. Postavila sem naslednja vprašanja:

- Ali se bo višji seštevek horoskopskih indikatorjev nižjega psihičnega blagostanja povezoval z nižje izraženo ekstravertnostjo in višje izraženim nevroticizmom?

- Ali se bo višji seštevek horoskopskih indikatorjev nižjega psihičnega blagostanja pozitivno povezoval z negativnimi emocijami in negativno s pozitivnimi emocijami?

- Ali se bo višji seštevek horoskopskih indikatorjev nižjega psihičnega blagostanja negativno povezoval s kognitivno komponento psihičnega blagostanja, to je z življenjskim zadovoljstvom kot generalno oceno in tudi s posameznimi vidiki življenjskega zadovoljstva?

Na vsa tri vprašanja, na podlagi rezultatov, odgovarjam negativno. Dobljene korelacije med astrološko mero psihičnega blagostanja in psihološkimi merami psihičnega blagostanja so vse po vrsti (razen ene) praktično nične. Edina korelacija, ki se približuje statistični pomembnosti in bi se na ogromnem vzorcu morda lahko pokazala, kot signifikantna, je korelacija med pozitivnim afektom in astrološko mero, ki je, skladno s pričakovanji, negativna.

V zadnjem delu raziskave sem veljavnost astrološke ocene psihičnega blagostanja preverila tudi s komponentno analizo. Le ta še nazorneje pokaže umestitev posameznih mer v konstrukt psihičnega blagostanja, čeravno so glavne značilnosti odnosov med merami razvidne že iz korelacijske tabele. Po pričakovanjih prvi dve komponenti (ki sta sicer pojasnili večino variance drugih mer) edino astrološke ocene nista pojasnjevali. Šele s tretjo komponento je astrološka mera psihičnega blagostanja nasičena v večji meri, kar pomeni, da gre za mero, ki nima skoraj nič skupnega s psihološkimi merami blagostanja.

Dobljeni rezultati so skladni z večino študij, ki so preverjale astrološke hipoteze in katerih rezultati niso potrdili astroloških hipotez. Številne od teh študij so iskale povezanost med ekstravertnostjo in nevroticizmom na eni strani ter astrološkimi indikatorji na drugi strani. Te študije podrobno opisujem v poglavju »teoretična izhodišča« in jih, zaradi številčnosti, na tem mestu ne bom ponavljala.

Na podlagi navedenega lahko zato z precejšnjo gotovostjo zaključim, da astrološka mera psihičnega blagostanja kot mera introspektivne – zavestne ocene psihičnega blagostanja ni veljavna mera. To pomeni, da iz rojstne karte (horoskopa) ni moč sklepati o izraženosti psihičnega blagostanja, kot ga merijo psihološki vprašalniki oz. morda zgolj v zelo majhni meri. Ti rezultati vsekakor ne predstavljajo zaključka o veljavnosti astologije kot fenomena,

pač pa govorijo zgolj o veljavnosti astrološke mere kot mere psihičnega blagostanja, kot ga opredeljuje znanstvena psihologija.

Kot že rečeno morda obstaja nizka povezanost med astrološko mero in nižje izraženimi pozitivnimi emocijami, kar bi bilo potrebno preveriti z replikacijsko študijo. Vendar tudi, če bi replikacijska študija to povezavo potrdila, bi šlo najverjetneje za izredno majhen odstotek skupne variance obeh mer, kar pomeni, da bi bila astrološka mera psihičnega blagostanja za praktične namene še vedno precej neuporabna. Pomenila pa bi uspešna replikacija potrditev veljavnosti astrologije oz. razblinjanje dvomov v zvezi z domnevo, da je astrologija navadna vraževernost.

V zvezi z omenjeno nakazano negativno povezanostjo med pozitivnimi emocijami in astrološkimi indikatorji psihičnega blagostanja je potrebno dodati še neslednje: Dejala sem, da bi se ta povezanost na večjem vzorcu morda lahko pokazala kot statistično pomembna. To posredno nakazujejo tudi dosedanje raziskave astroloških hipotez, ki so bile potrjene – predvsem raziskave Michela Gauquelina. Dejstvo je namreč, da so astrološki učinki, v kolikor so ti dokazani, povečini izredno majhni in zato jih je moč ugotavljati zgolj na zelo velikih vzorcih. Npr. Gauquelinove raziskave (Gauquelin, 1983, 1988) kažejo, da je porast ali upad frekvenc planetnih položajev v ključnih sektorjih za 10 do največ 25 %, kar z vidika uporabe teh izsledkov za praktične namene ni spodbudno. Po drugi strani pa so ti izsledki, z vidika astrologije, zelo logični. V Gauquelinovem primeru gre namreč za preverjanje izoliranega astrološkega faktorja - za dominantnem položaj planeta v rojstni karti v okviru dnevnega cikla, vsak astrolog pa dobro ve, da je nek planet oz. neka kvaliteta v rojstni karti lahko dominantna ali poudarjena še na številne druge načine. Iz tega vidika je pravzaprav fascinantno, da je Gauquelinu sploh uspelo dokazati karkoli. Razumljivo je v tem kontekstu prav tako, da avtorja Ertel in Dean (1996) očitata avtorici Fuzeau-Braesch (1992), da so njeni, izredno signifikantni, rezultati »preveč ugodni, da bi bili resnični«.

Dobljena nakazana negativna povezava med pozitivnimi emocijami in pa astrološkimi indikatorji je v intenzitetnem in vsebinskem smislu logična. Prav mogoče je namreč, da v psihi, kjer je več notranjih napetosti in razklanosti izostanejo pozitivne emocije, medtem ko negativnih emocij ni bistveno več. Obrambni mehanizmi obvladovanja tesnobe (negativnih emocij) namreč v psihi vzpostavljajo ravnotežje in poskrbijo, da da tesnoba ne preplavlja psihe v tej meri, da bi človek ne mogel več funkcionirati v življenju. V vsebinskem smislu pa

se logičnost nanaša na opisne kvalitete znamenj, planetov in astroloških hiš, ki so se nanašale na analizo astroloških indikatorjev psihičnega blagostanja. Znamenja raka, rib, device, kozoroga in škorpjona ter njim pripadajoči planeti in hiše so namreč po astroloških predpostavkah tista, katerim se v večji meri pripisujejo negativne emocije, zato je možno, da preko tega izostanejo tudi pozitivne emocije. To potrjuje tudi majhna, a pomembna negativna korelacija med lestvicama pozitivnega in negativnega afekta v našem primeru (-,19); čeravno naj bi šlo za relativno neodvisni lestvici.

V nadaljevanju razprave se bom osredotočila na razlago možnih vzrokov za ugotovljeno nepovezanost med astrološko mero psihičnega blagostanja in psihološkimi merami psihičnega blagostanja. Izhajala bom seveda iz izhodišč opredeljenih v poglavju Teoretična izhodišča.

Kot sem že poudarila, je šlo pri pričujoči raziskavi za iskanje povezanosti med dvema zelo različnima inštrumentoma za ocenjevanje osebnostnih značilnosti, kar potrjujejo tudi do sedaj opravljene raziskave astroloških hipotez v povezavi z osebnostnimi vprašalniki – katerih rezultati so povečini negativni. Diskrepanco med psihološkimi merami (osebnostnimi vprašalniki) in astrološkimi analizami osebnosti vidim v naslednjih vidikih:

1.) Horoskop je v prvi vrsti pokazatelj dinamičnih silnic v psihi in se kot tak navezuje tudi na nezavedne vidike psihe s katerimi se izraziteje ukvarja klinična psihologija in pa nekateri psihoterapevtski pristopi, predvsem psihoanalitični. Psihološki vprašalniki za razliko merijo zavestno zaznavanje sebe. V okviru te točke bi izpostavila naslednje vidike:

- a) Horoskop je predvsem slika integracijskih funkcij psihe, saj simbolizira najrazličnejše strukturne oz. funkcijske vidike psihe, ki težijo k medsebojni skladnji, harmoniji ter povezanemu izrazu. Sasportas (1987) v zvezi s tem govori o t. i. podosebnostih v psihi in iz tega izhajajočih psiholoških konfliktih. V zvezi z integracijsko funkcijo horoskopa Meyer (1981) in Öhlschleger (1999) govorita o dekompenzatornih, nadkompenzatornih ter uravnoveženih simbolnih izrazih posamičnih nebesnih konstelacij. To pomeni, da se različne nebesne konstelacije simbolno lahko izražajo na različne načine. V različnih življenjskih obdobjih lahko prevladujejo različni izrazi, prav tako pa lahko posameznih niha iz skrajnosti v skrajnost. V tem kontekstu je torej potrebno posamične konstelacije razumeti predvsem procesno, se pravi dinamsko in ne zgolj strukturno. Da bo napisano bolj razumljivo navajam konkreten primer. Npr,

če je posameznik rojen s konfliktno konstelacijo med planetoma Mars in Saturn, to lahko pomeni sledeče: Posameznik se počuti v izražanju svoje asertivnosti in dominantnosti ter pri uveljavljanju sebe (Mars) zavrt in poln občutkov krivde (Saturn – superego funkcija). Ti mehanizmi se razvijejo že v zgodnjem otroštvu. Posameznik se tako lahko pusti podrejeni drugim, kar sproža v njem občutke frustriranosti, napetosti in nezadovoljstva. Vsi ti občutki sprožijo obrambne mehanizme in posameznik lahko posledično svojo hibo kompenzira na ta način, da skuša sam poudarjeno nadvladovati druge oz. se jim zoperstavlja. Na ta način premaguje občutke šibkosti in zavrtosti. Omenjena dinamika je nezavedna in se lahko stopnjuje do skrajnosti v obliku surovosti in krutosti v dominaciji in prevladi. Ozavestitev omenjene dinamike tekom časa omogoča bolj uravnotežen izraz simbolnih psihičnih funkcij Saturna in Marsa. Posameznik najde pravo mero med podredljivostjo, zaviranjem in prilagajanjem na eni strani ter uveljavljanjem sebe na drugi strani, pred tem pa se mora zavestno soočiti s svojimi občutki zavrtosti in tesnobe. Iz napisanega torej sledi, da rojstna karta ni neposreden prikaz posameznikovih osebnostnih lastnosti – to je aktualnega stanja (tako kot rezultati osebnostnih vprašalnikov), pač pa v prvi vrsti predstavlja izhodiščne dinamične silnice in napetosti med posamičnimi psihičnimi strukturami s katerimi se tekom življenja sooča posameznik ali drugače rečeno: posameznikova stremjenja, želje, cilje, potrebe in okvirno dinamiko realizacije le teh, kar pa se lahko izraža preko različnih osebnostnih karakteristik. To pomeni, da o osebnostnih lastnostih iz rojstne karte lahko sklepamo, vendar ne neposredno in enoznačno. Zavedati se je tudi treba, da je nivo dinamike osebnostnih silnic (kar prikazuje horoskop) globlji, zato ga vprašalniki, ki so osredotočeni predvsem na manifestne vidike osebnosti ne dosežejo.

- b) V prejšnji točki omenjena dinamika obrambnih mehanizmov in uravnavanja tesnobe se nanaša tudi na teorije nevroz in nastanek kompleksov, torej na nezavedne vidike psihe. Nevroze in nevroticizma v tem kontekstu nikakor ne smemo povsem enačiti. Nevroza je po Praperju (1992) ponotranjeni konflikt, ki nastane iz nervoznosti kot posledice zunanje ovire. Konfliktna vsebine so izrinjene v sfero nezavednega in v sklopu z emocijami predstavljajo t. i. kompleks. Meyer (1981) poudarja, da nevrotični konflikti ne nastajajo samo s pogojevanjem, pač pa tudi z modelnim učenjem, se pravi posnemanjem. Vendar pa nevrotično potlačevanje ni popolno. Bojazen oz. tesnoba po Brasu (1977) sili na dan in pacient se posledično ščiti pred

napadi bojzani z oblikovanjem simptomov, katerih funkcija je odvod napetosti in s tem zmanjševanje bojzani. Funkcija nevrotičnega vedenja je torej odvod napetosti in vzdrževanje ravnotežja, vsi ti mehanizmi pa so avtomatični in nezavedni. Sledi torej, da če so ti opisani vidiki psihe nezavedni, potem posledično horoskop, kot prvenstveno pokazatelj konfliktov v psihi, ne more biti zanesljiv pokazatelj zavestnih vidikov psihičnega blagostanja. Sasportas (1988) v zvezi s tem pravi, da je na podlagi dolgoletnega analiziranja rojstnih kart v okviru svojega psihoterapevtskega dela prišel do spoznanja, da prej »verjame« horoskopu kot pa osebi, ki ji horoskop pripada.

- c) Če se v kontekstu duševne dinamike osredotočim še na fenomen mejne in psihotične strukture osebnosti potem bi dejala sledeče. Tudi mejno in psihotično strukturirane osebe uporabljajo mehanizme uravnavanja tesnobe, vendar pa so ti drugačni – razvojno zgodnejši (po Praperju, 1999). Poleg tega je za šibkejšo osebnostno strukturo značilno slabše zaznavanje konfliktnih situacij, kar pomeni, da se napetost in tesnoba sploh ne pojavita, ko bi se dejansko morala. Gre za t. i. ego-sintonično reakcijo. Ta dognanja še dodatno potrjujejo tezo, da iz horoskopa ni moč zanesljivo sklepati o psihičnem blagostanju.
- d) V kontekstu duševne dinamike in potlačevanja bi omenila še en vidik horoskopskega osebnostnega izraza. Greenova (1988) poudarja, da ljudje razrešujemo notranje konfliktnosti tudi na način, da potlačimo vidike sebe, ki jih ne sprejemamo (in so manj sprejeti tudi v družbenem kontekstu, npr. občutljivost in ranljivost), kot nadomestek pa živimo in »igramo« nekakšen lažni jaz. V tem primeru gre največkrat za ekstremno poudarjene druge vidike horoskopa. Npr. Moški z poudarjenim znamenjem raka ali rib bo ta vidik sebe težje živel in ga zato nadomesti z nekakšnim lažnim dvojčkom ali strelcem. Tudi sama pri svojem prakticiranju astrologije opažam tovrstno dinamiko.
- e) Dosedaj sem v okviru dinamike govorila predvsem o povezavi duševne dinamike s patološkimi fenomeni, izrinjanjem, potlačevanjem in notranjimi stiskami. Nujno pa je ob tem potrebno omeniti še vidik horoskopske interpretacije in s tem osebnostne dinamike, ki se nanaša na ustvarjalni in razvojni potencial. Omenila sem že, da opažamo astrologi, da imajo nekateri izredno ustvarjalni in eminentni posamezniki zelo napete horoskopske konstelacije. V tem kontekstu je potrebno napetostne horoskopske indikatorje razumeti tudi kot velik razvojni potencial in ne zgolj kot

indikatorje nižjega psihičnega blagostanja. Namreč, samo tam kjer je napetost je posameznik gnan k akciji in realizaciji svojih potencialov. Nosilci velikih zgodovinskih dosežkov se pogosto osebe z izredno močno notranjo motivacijo, ki neumorno verjamejo vase in v svoje poslanstvo. V tem kontekstu premagovanje ovir in realizacija potencialov sprožajo zadovoljstvo in s tem večje psihično blagostanje. To potrjujejo telične teorije psihičnega blagostanja, ki blagostanje ne povezujejo z hedonistično zadovoljtvijo, pač pa z izpolnjevanjem ciljev, ki se nanašajo na pomembna vrednotna področja (po Emmons, 1996; Ryan in sod., 1996, v Musek 2005a). Jung je v zvezi s tem govoril o prospektivnem vidiku nevroze.

2.) Na prvo točko se neposredno navezuje vprašanje arhetipske in abstraktne narave astrološke simbolike. Kot že rečeno lahko vso omenjeno variabilnost izrazov horoskopskih konstelacij simbolizira samo simbolni sistem, ki je »širokokategorialen«, to je arhetipski. Množico, na prvi pogled nesorodnih pojavov, je tako moč umestiti znotraj posamičnega simbola oz. principa. Kvantitativna in kvalitativna variabilnost izrazov temeljnih arhetipskih življenjskih principov je tako kar se da raznolika in mnogovrstna. Tako ni moč brez živega stika z osebo vedeti na kateri kvalitativni in kvantitativni ravni se realizirajo posamični arhetipski principi. Zanesljivo lahko vemo samo vrsto in intenziteto razvojnega stremjenja. V tem kontekstu, rečeno ironično, torej sploh ni moč vedeti ali imamo opravka z rojstno karto človeka, naroda, podjetja, psa ali zlate ribice.

V povezavi s tem je zato potrebno poudariti, da sem iskala korelat psihičnega blagostanja z iskrikljenimi vidiki določenih astroloških simbolov. Astrološka simbolika pa se ne izraža nujno na izkrikljene načine. Prav mogoče je namreč, da npr. oseba s poudarjeno simboliko raka v horoskopu ni pretirano bojzljiva in občutljiva, ampak izraziteje sočutna, senzibilna, prijazna in materinska, kar so ravno tako izrazi simbolike raka oz. Lune, ki vlada temu znamenju.

Ker je astrološka simbolika arhetipska, prav tako iz rojstne karte ni moč videti ravni osebnostne zrelosti in pa moralnih ter etičnih lastnosti posameznika, kar zagotova vpliva na posameznikovo psihično blagostanje.

3.) Poraja se še eno vprašanje: To se nanaša na, lahko bi rekli, stopnjo aktualizacije horoskopskega potenciala. Dejstvo je, da so edini trdni znanstveni dokazi, ki jih ima

astrologija dokazi Michela Gauquelina (Gauquelin, 1983, 1988), ki pa se nanašajo izključno na eminentno populacijo in samo na poklicno orientacijo, ne pa tudi na osebnostne značilnosti. Že sam Gauquelin je v zvezi s tem domneval, da so eminentni posamezniki osebe z izjemno močno osebnostjo (kar naj bi ne veljalo za običajne posameznike) ter da tako izraziteje izražajo svojo osebnost, kar se kaže tudi v poklicni izbiri. Glede na to, je morda mogoče, da večina ljudi veliko vidikov svojega horoskopa ne živi v polni meri, kar dodatno zmanjšuje možnosti najdenja empiričnih ugotovitev v zvezi z astrološko simboliko. Na to se navezujejo tudi že omenjeni mehanizmi potlačevanja in uravnavanja tesnobe.

4.) Izpostavila bi tudi sledeči vidik: Splošne psihološke dimenzije osebnosti na katerih temeljijo vprašalniki, generirane s postopki kot so faktorska analiza, nastopajo v tem primeru proti množici značajskih nians, ki jih simbolizira horoskop. Vsak psiholog lahko pri vrednotenju večjega števila vprašalnikov hitro opazi, da noben profil postavk lestvice nekega posameznika ni enak profilu postavk na isti lestvici pri drugem posamezniku, četudi bi oba končna seštevka na dani lestvici pri obeh dotičnih posameznikih bila enaka. To pomeni, da obstajajo med posamezniki številne značajске razlike, ki pa jih vprašalniki ne pokažejo in ki se nanašajo na različno odgovarjanje na posamične postavke lestvic. Horoskop za razliko od osebnostnih vprašalnikov ne kaže evidentno splošnih osebnostnih značilnosti, temveč prej številne značajске nijanse, po katerih se posamezniki razlikujemo med seboj in kar daje pečat edinstvenosti vsakemu posamezniku. Večinoma posamezniki tako nismo značilni predstavniki temeljnih dvanajstih astroloških principov (oz. zodiakalnih znamenj). To posledično pomeni, da je oba pristopa k ocenjevanju osebnosti (psihološkega in astrološkega) zelo težko primerjati.

5.) Dotakniti se moram še vprašanja ustreznosti kvantitativne ocene astroloških indikatorjev. Ker astrološki indikatorji ne delujejo v nekakšnem vakumu ampak v interakcijski mreži vseh preostalih indikatorjev, jih ni mogoče kvantitativno natančno oceniti. Pravzaprav jih je že v izhodišču težko kvantitativno oceniti. Ali je za dve različni osebi rojeni z npr. Soncem v škorpjonu (ob predpostavki, da je to Sonce v obeh primerih popolnoma brez aspektov in se nahaja na isti stopinji zodiaka in v isti hiši na isti poziciji) Sonce enako »težko«? Katere vidike svojega sončnega znamenja živi vsaka od teh dveh oseb? Ali sta osebi kloni druga druge? Če je astrologija zgodovinsko in medkulturno univerzalna veda, ki uporablja arhetipsko simboliko, kako je potem sploh mogoče življenjske pojave, ki jih opisuje kvantificirati. Če že, je najbolj mogoče kvantificirati aspekte med nebesnimi telesi saj imajo le

ti dejansko kvantitativno podlago za ugotavljanje ekstaktnosti in s tem simbolno napetosti. Nebesna telesa so namreč natančno astronomsko pozicionirana v stopinjah in minutah na polju referenčnega okvira zodiakalnih znamenj, med njimi pa lahko tako natančno izračunamo kotne odnose. Takšne kvantitativne opredelitve ne moremo podati za nebesna telesa v zodiakalnih znamenjih in hišah. V tem okviru je simbolika nebesnih teles opredeljena izključno kvalitativno.

Pa vzemimo, da bi bilo v okviru astrološke simboliko moč natančno kvantificirati »težo« posameznikove usode. V tem primeru je »izid« še vedno negotov. Človekova duševna dinamika je nepredvidljiva, saj ne vemo zanesljivo »kdo« si je »nadel« usodo zapisano z astrološko konfiguracijo. Astrološka simbolika je konglomerat tako izvornega izhodišča inkarnirajoče se duše – njenih pretekli izkušenj in s tem njene duhovne zrelosti kakor tudi njenih razvojnih in izkustvenih stremljenj in preko tega razvojnih in sedanjih življenjskih okoliščin; vse skupaj pa rezultira v specifikih osebnostnih lastnosti. Kolikšen del »variance« horoskopske simbolike obsega vsako od teh področij in kako sooblikuje izraz astrološke simbolike ni mogoče oceniti.

Vprašanje kvantifikacije astrološke simbolike z določenega vidika torej predstavlja problem, po drugi strani pa menim, da z drugega zornega kota ne predstavlja problema. Menim, da bi uporabljena kvantifikacija »teže« horoskopa, v dani raziskavi, zmogla pokazati na izraženost psihičnega blagostanja, če bi bil horoskop prvenstveno fenomenološko pokazatelj tega. Tu gre namreč, po mojem mnenju, le za vprašanje natančnosti kvantifikacije. Če bi namreč horoskop bil pokazatelj psihičnega blagostanja, potem bi z natančnostjo kvantifikacije lahko izboljševali zgolj velikost korelacije, ki pa bi dejansko obstajala. Rečeno preprosto: Če je kaj na tem, potem bi morala ta ali pa tudi kakšna druga kvantifikacija astroloških indikatorjev to pokazati. V zvezi s tem zato menim, da vprašanje kvantifikacije vsekakor ni ključno za dobljeno nepovezanost med astrološko in psihološko mero psihičnega blagostanja. Ključni so dejavniki, ki se jih opisovala na začetku te razprave in ki se nanašajo na značilnosti duševne dinamike in pa dinamike kompleksov.

6.) Tik pred zadnjo točko bi spregovorila še o »tehničnih problemih« in nepoenotnih pristopih, ki jih ima astrologija. Obstajajo številne astrološke šole, ki se razlikujejo v prostopih in načinih analize. Obstajajo različni zodiaki ter sistemi izračunavanja hiš. Razlike se pojavljajo tudi glede uporabe različnih nebesnih teles, celo fiktivnih. Sistemi hiš, zaradi

astronomskih dejavnikov, v polarnih področjih pogosto odpovedo, kar npr. lahko onemogoča celo izračun ascendentata – zelo pomembnega dela horoskopa. Ob tem se pojavlja vprašanje: Kdo ima prav oz. kateri pristop je najboljši? Znotraj psihološke astrologije je poenotenost večja, saj psihološki astrologi ne dajejo tako velikega pomena količini in kompleksnosti horoskopskih indikatorjev, pač pa se osredotočajo na globlje razumevanje manjšega števila indikatorjev. Vseeno vidika neenotnosti ni moč povsem zanemariti.

7.) Na koncu bi še izpostavile problem veljavnosti osebnostnih vprašalnikov. Potrebno je namreč priznati, da ti še zdaleč niso brez napak. Edino kar nam vprašalniki nedvoumno nudijo je zavestna splošna samoocena posameznika, ob pogoju, da je odgovarjanje iskreno. Ob tem se lahko pojavlja problem izkrivljenega zaznavanja sebe, problem dejavnika nezavednih obrambnih mehanizmov, problem individualnega zaznavanja (kaj je npr. malo oz. veliko) in problem različnih odgovornih slogov. Poleg pa se pojavlja še vprašanje resnične intervalnosti lestvic. V tem kontekstu tudi ocena osebnostnih lastnosti s pomočjo vprašalnikov ne more biti povsem zanesljiva in lahko kot taka potvarja mere povezanosti med duševnimi pojavi oz. med različnimi pristopi k ocenjevanju osebnostnih lastnosti. V tem kontekstu se mi zdi najbolj pereč problem problem iskrenosti in posledično se mi zato zdi npr. uporaba osebnostnih vprašalnikov za npr. namene selekcioniranja kadra precej naivna.

Kljub temu je izredna prednost vprašalnikov v tem, da kot empirično generirani inštrumenti vseeno precej zanesljivo in veljavno ocenjujejo splošne osebnostne lastnosti in kot taki posedujejo tudi prediktivno vrednost, kar je njihova ključna kvaliteta. Tega, na podlagi pričujoče in drugih raziskav, ne moremo trditi za rojstno karto oz. astrološke indikatorje osebnosti. Kot pa kaže praksa, je uporaba rojstnih kart kot diagnostičnih in ocenjevalnih pripomočkov prisotna v klinični, predvsem pa psihoterapevtski praksi. To je razumljivo, saj glede na značilnosti rojstne karte, ki sem jih navedla, psiholog oz. psihoterapevt s pomočjo horoskopa zmora identificirati oz. izkristalizirati izkrivljene in nezavedne duševne mehanizme hitreje, kot bi sicer to potekalo samo preko klasične psihoterapevtske obravnave ter na ta način prihraniti nekaj časa, ki ga potrebuje za procesno, razvojno in dinamično interpretativno diagnostiko.

Na podlagi vsega napisanega lahko zaključim, da rojstna karta pri ocenjevanju osebnosti ne more nadomestiti vprašalnikov, le ti pa ne morejo nadomestiti rojstne karte. Oba pristopa sta preveč različna, da bi ju lahko smiselno povezovali. Še enkrat torej poudarjam, da iz rojstne

karte ni moč sklepati o psihičnem blagostanju oz. morda v zgolj zelo majhni meri (kar bi morale potrditi še nadaljne študije), to pomeni, da rojstna karta ni veljaven inštrument za ocenjevanje psihičnega blagostanja kot introspektivnega – zavestnega stanja. To pa ne indicira nikakršnih zaključkov glede vprašanja veljavnosti astrologije kot fenomena.

7. Viri:

Addey J. (1976). *Harmonics in Astrology*. Green Bay: Cambridge Circle

Andrijić, Z. (1994). *Astrološki slovar*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga

Ankerberg J., Weldon J. (1989). *Astrology: Do the Heavens rule our Destiny?* Eugene: Harvest House Publishers

Arroyo, S. (2005). *Astrologija, karma i transformacija*. Beograd: Esoteria

Avsec, A., Sočan G. (2007). *Vprašalnik petih velikih faktorjev BFI*. V: A. Avsec (ur.) *Psihodiagnostika osebnosti*. Ljubljana: Filozofska fakulteta

Bobrick, B. (2005). *The Fated Sky: Astrology in History*. New York: Simon & Schuster

Bras, S. (1977). *Izbrana poglavja iz psihoterapije*. Ljubljana: Mladinska knjiga

Bucik, V. (1997). *Osnove psihološkega testiranja*. Ljubljana. Filozofska fakulteta

Campion, N. (2009). *A history of Western astrology. Volume 2: The Medieval and Modern Worlds*. London: Continuum

Clarke D., Gabriels T., Barnes J. (1996). *Astrological Signs as Determinants of Extroversion and Emotionality: An Empirical Study*. *The Journal of Psychology*. 130(2), 131-140

Culver, R. B., Ianna P. A. (1984). *The Gemini Syndrome: A Scientific Evaluation of Astrology*. New York: Prometheus Books

Dean, G. (1977). *Recent Advances in Natal Astrology: A Critical Review 1900 – 1976*. London: The Astrological Association

Dean, G. (1985). Can astrology predict E and N? 1. Individual factors. *Correlation. Journal of Research into Astrology. Vol 5, No.1 3-17*

Dean, G. (2000a). The Gauquelin work 1. A concise history with photographs. [www astrology-and-science.com](http://www.astrology-and-science.com)

Dean, G. (2000b). The Gauquelin work 2. Opinions, artifacts, puzzles. [www astrology-and-science.com](http://www.astrology-and-science.com)

Dean, G. (2000c). The Gauquelin work 3. Response to Ertel et al. [www astrology-and-science.com](http://www.astrology-and-science.com)

Dean G., Kelly W. I. (2003). Is Astrology Relevant to Consciousness and Psi? *Journal of Consciousness Studies, 10, No. 6-7, 175 – 198*

Dean, G. (2006). Planetary effects and related matters in *Correlation* 23(1). Comment on Prof. Suitbert Ertel's Gauquelin planetary effects brought down to earth. *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 23, No 2, 53-57*

Diener, E., Rmmons R., Larsen R. J., Griffin S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment. 49, 1, 71 – 75*

Ertel, S., Dean, G. (1996). Are personality differences between twins predicted by astrology? *Personality and Individual Differences 21, 3, 449-454*

Ertel S., Irving K. (1996). *The Tenacious Mars Effect*. London: The Urania Trust

Ertel, S. (2000/2001). Tampering with birth dates should occur more often among rural than urban people. Scrutiny of Geoffrey Dean's parental tampering claim (1) *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 19, No 2, 37-46*

Ertel, S. (2000/2001). Births of priests should abound on feasts. Scrutiny of Geoffrey Dean's parental tampering claim (2) *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 20, No 1, 30-36*

Ertel, S. (2002/2003). Whence midnight avoidance? Scrutinies of Geoffrey Dean's parental tampering claim (4). *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 21, No 1, 35-39*

Ertel, S. (2003). Three tests, three hits. Whose hits? Scrutinies of Geoffrey Dean's parental tampering claim (5). *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 21, No 2, 11-21*

Ertel, S (2004). Hopeful findings, unduly neglected on stars and human affairs. *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 22, No 2, 4-19*

Ertel, S. (2005). Gauquelin planetary effects – brought down to earth? On Geoffrey Dean's dealing with stubborn facts. *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 23, No 1, 7-33*

Ertel, S. (2006). What is true and what untrue? Response to D. G. Dean's comment. *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 23, No 2 58-61*

Eysenck H. J., Nias D. B. K. (1982). *Astrology: Science or Superstition?* Harmondsworth: Penguin Books

Fuzeau-Braesch, S. (1992). An empirical study of an astrological hypothesis in a twin population. *Personality and Individual Differences 13, 10, 1135-1144*

Fuzeau-Braesch, S. (1996). Comments on »Are personality differences between twins predicted by astrology«. *Personality and Individual Differences 21, 3, 455-457*

Fuzeau-Braesch, S. (2000/2001). Sociability and astrology: Analysis of the Results of a Psychological Test. *Correlation. Astrological Association Journal of Research in Astrology. Vol 19, No 2, 29-35*

Gauquelin M., Gauquelin, F., Eysenck S. B. G. (1979). Personality and position of the planets at birth: An empirical study. *British Journal of Social and Clinical Psychology, 18, 71-75*

Gauquelin M., Gauquelin, F., Eysenck S. B. G. (1981). Eysenck's personality analysis and position of the planets at birth: a replication on American subjects. *Personality and Individual Differences* 2, 346-350

Gauquelin, M. (1981). Planets, Personality and ordinary people. *Correlation. Journal of Research into Astrology. Vol 1, No 2*, 4-14

Gauquelin, M. (1983). *The Truth about Astrology*. London: Hutchinson & Co.

Gauquelin, M. (1985). Astrological aspects at the birth of eminent people. *Correlation. Journal of Research into Astrology. Vol 5, No 1*, 25-25

Gauquelin, M. (1988). *Written in the Stars*. Giulford, Surrey: The Aquarian Press

Gerkman, V. (1991). *Astrologija: Veda o značaju in usodi*. Ljubljana: Aura

Greene L. (1976). *Saturn – A New Look at an Old Devil*. Boston: Weiserbooks

Greene L. (1996). *The Astrological Neptune and the Quest for Redemption*, York Beach, ME: Weiser

Geene, L., Sasportas, H. (1987). *The Development of the Personality. Seminars in Psychological Astrology, Volume 1*. Boston, MA/York Beach, ME: Weiser Books

Geene, L., Sasportas, H. (1988). *Dynamics of the Unconscious. Seminars in Psychological Astrology, Volume 2*. Boston, MA/York Beach, ME: Weiser Books

Hartmann P., Reuter M., Nyborg H. (2006). The relationship between date of birth and individual differences in personality and general intelligence: A large-scale study. (2006). *Personality and Individual Differences* 40, 1349-1362

Huber, B., Huber L. (1994). *The astrological houses: A psychological view of man and his world*. York Beach: Weiser

Hume, N., Goldstein, G. (1977). Is there an association between astrological data and personality? *Journal of Clinical Psychology*. Vol 33 (3), 711-713

Kollerstrom N., O'Neill M. (1996). *The Eureka Effect*. London: The Urania Trust

Jackson, M, Fiebert, M. (1980). Introversion-extraversion and astrology. *The Journal of Psychology*. 105, 155-156

Jung, C. G. (1995). *Arhetipi, Kolektivno nezavedno, Sinhroniciteta*. Maribor: Katedra

Jung, C. G. (2006). *Človek in njegovi simboli*. Ljubljana: Mladinska knjiga

Mayo, J., White, O., Eysenck, H. J. (1978). An empirical study of the relation between astrological factors and personality. *The Journal of Social Psychology*, 105, 229-236

Martens, R., Trachet, T. (1998). *Making Sense of Astrology*. New York: Prometheus Books

Meyer, H. (1981). *Astrologie ind Psychologie – Eine neue Synthese*. München: Heinrich Hugendubel Verlag

Meyer, H. (1988). *Befreiung vom Schicksalszwang – Astropsychotherapie*. Weeswil: Astrodata

Musek, J. in Avsec, A. (2002). Pozitivna psihologija: Subjektivni (emocionalni) blagor in zadovoljstvo z življenjem. *Antrophos*, 1/3, 41-68

Musek, J. (2003). *Zgodovina psihologije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Musek, J. (2005a). *Psihološke in kognitivne študije osebnosti*. Ljubljana: Znanstveni inštitut filozofske fakultete

Musek, J. (2005b). *Psihološke dimenzije osebnosti*. Ljubljana: Filozofska fakulteta

Nanninga, R. (1996/1997). The Astrotest: A Tough Match for Astrologers. *Correlation. Journal of Research into Astrology. Vol 15, No 2*, 14-17

Öhlschleger, R. (1999). Iztočnice za interpretacijo horoskopa. Ljubljana: Samozaložba Irena Roglič Kononenko

Praper, P. (1992). Tako majhen, pa že nervozen. Kranj: Gorenjski tisk

Praper, P. (1999). Razvojna analitična psihoterapija. Ljubljana: Inštitut za klinično psihologijo

Reale, G. (2002). Zgodovina antične filozofije. 2. zvezek: Platon in Aristotel. Ljubljana: Studia Humanitatis

Rooij, J., Brak, M., Commandeur, J. (1988). Introversion-Extraversion and Sun-sign. *The Journal Of Psychology*. 122(3), 275-278

Rooij, J. (1994). Introversion-Extraversion: astrology versus psychology. *Personality and Individual Differences*. 16(6), 985-988

Rooij, J, Breedveld, S., Brinkman, H., Rietveld, G., Westendorp, K. (1995). Sun Sign and Discipline of Study. *Correlation. Journal of Research into Astrology. Vol 12, No 1*, 2-7

Rudhyar, D. (1972). The Astrological Houses. New York: Doubleday & Company

Rudhyar, D. (1991). The Astrology of Personality. Santa Fe: Aurora

Russell, J., Wagstaff, F. G. (1983). Extraversion, neuroticism and time of birth. *British Journal of Social Psychology*. 22, 27-31

Ryff, C. D. (1989). Happiness in everything, or. Is it? Eksplorations on the meaning of pyscological well-beinig. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081

Saklofske, D. H., Kelly, I. W., McKerracher, D. W. (1982). An empirical study of personality and astrological faktors. *The Journal of Psychology*. 110, 275-280

Sočan, G. (2000). Psihologija, grafologija in astrologija: neveljavni dokazi o veljavnosti (odgovor na prispevek Nataše Strojnik). *Psihološka obzorja*. 9, 1, 127-131

Startup, M. (1985). The astrological doctrine of aspects: A failure to validate with personality. *British Journal Of Social Psychology*, 24, 307-315

Steffert, B. (1990). Planetary effects linked to EPQ scores in ordinary people. *Correlation. Journal of Research into Astrology Vol. 10, No. 1*, 4-9

Strojnik N. (1999). Primerjalna analiza različnih pristopov k ocenjevanju osebnosti (psihološkega, grafološkega in astrološkega). *Psihološka obzorja* 8, 2-3, 217-237

Tyson, G. A. (1984). An empirical test of the astrological theory of personality. *Personality and Individual Differences* 5, 2, 247-250

Veno, A., Pammet, P. (1979). Astrological factors and personality: a southern hemisphere replication. *The Journal of Psychology*. 101, 73-77

Zupančič, M. (2004): Dednost in okolje. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Razvojna psihologija Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete*

Žagar, E. (2008). Ali lahko iz rojstne karte sklepamo na izraženost inteligentnosti? (Povezanost med inteligentnostjo in aspekti Merkurja s Saturnom in Uranom). Izbrana poglavja iz psihometrije 1. Neobjavljena študija

8. Priloga

Uvodna stran sklopa vprašalnikov z navodili udeležencem:

Pozdravljen(a)!

Psihologija se v zadnjih desetletjih posveča tudi znanstvenemu raziskovanju parapsiholoških, okultnih in ezoteričnih področij. Kot absolventka psihologije se bom v svojem diplomskem delu posvetila eni od teh tem, za kar pa potrebujem tvojo pomoč. Raziskati želim morebitno povezanost med astrološkimi indikatorji razbranimi iz posameznikove rojstne karte (horoskopa) in pa osebnostnimi lastnostmi ugotovljenimi z določenimi psihološkimi vprašalniki.

Zato te prosim, da iskreno odgovoriš na zastavljene trditve v pričujočih vprašalnikih ter posreduješ natančne rojstne podatke. Vsi pridobljeni podatki so anonimni. V kolikor natančnega časa rojstva (zapisan naj bi bil v rojstnem listu) ne veš, mi prosim vrni neizpolnjene vprašalnike, saj v raziskavi ne moreš sodelovati.

Iskrena hvala za sodelovanje!

Zapiši, prosim, sledeče podatke:

SPOL (obkroži):   M   Ž

DATUM ROJSTVA: _____ LETO ROJSTVA: _____

KRAJ ROJSTVA (če gre za manjši kraj, navedi blizu katerega večjega se nahaja):

_____

ČAS ROJSTVA (prepiši podatek iz rojstnega lista): _____